

LOKAAL

2022 _ 07/08

magazine

Werk maakt sterk

Regisseurs en coaches
maken korte lijnen
naar werk

Waakzaam blijven
voor extremisme

Lessen uit
zorgzame buurten

Is uw organisatie gewapend tegen een cyberaanval?

Ethias Cyber Security maakt u hierin wegwijs

Uit een bevraging in 2021 blijkt dat **7 op de 10 Belgische lokale entiteiten** niet voorbereid zijn op een cyberaanval vanwege een onvoldoende beveiligd IT-netwerk.

Sinds het begin van de gezondheids crisis is het aantal cyberaanvallen echter met 400% gestegen.

Een verklaring hiervoor is de kwetsbaarheid van de IT-netwerken van deze instellingen, die achterop hinken op het vlak van digitale beveiliging, ten aanzien van georganiseerde cybercriminelen die over een breed arsenaal aan middelen beschikken.

De potentiële impact van cyberaanvallen wordt met de dag duidelijker. Deze dreigingen kunnen niet alleen de cyberinfrastructuur ontwrichten, maar ook de integriteit, beschikbaarheid en vertrouwelijkheid aantasten van de informatie die wij in digitale vorm opslaan, analyseren en uitwisselen; om nog maar te zwijgen van de financiële, reputatie- of privacyrisico's die zij met zich meebrengen.

Ethias Cyber Security, een innovatief dienstenaanbod

Het doel is om via diverse analyses:

- u te helpen uw digitale omgeving **maximaal te beveiligen**,
- samen met u de prioriteiten te bepalen,
- passende maatregelen te treffen om **mogelijke kwetsbaarheden** en gevolgen met betrekking tot de IT-middelen te **verminderen**.

Dankzij de inschakeling van experts in het domein van cyberpreventie biedt Ethias Cyber Security een compleet dienstenpakket. Dit omvat met name:

- een audit van het bestaande preventiebeleid,
- begeleiding bij de invoering van een preventiebeleid,
- of bij de uitwerking van een actieplan.

Geert VAN AKEN, Key Account Manager

Prins-Bisschopssingel 73 - 3500 HASSELT
0475 97 64 68 - 011 28 21 00
geert.vanaken@ethias.be
ethiasservices@ethias.be

Ontdek onze dienstencatalogus op solutions.ethias.be

STEFAN DEWICKERE

STEFAN DEWICKERE

BART LASUY

STEFAN DEWICKERE

- 5 **Opinie**
- 6 **Kort**
- 10 **Estafette Thieu Schurgers**
- 12 **Interview met Luc Dupont en Bart Wallays: De revival van Ronse**
Economische diversifiëring en stadsontwikkelingsprojecten brachten in Ronse een kentering op gang na lange dalperiode. Afscheidnemend burgemeester Luc Dupont en Solva-directeur Bart Wallays duiden de evolutie.
- 18 **Inventaris van samenwerkingsverbanden**
Eerste stap naar gestroomlijnde bovenlokale samenwerking
- 20 **Interview met Gert Vercauteren en Hans Bonte: 'We moeten waakzaam blijven voor extremisme'**
Lokaal zette OCAD-directeur ad interim Gert Vercauteren en de Vilvoordse burgemeester Hans Bonte samen voor een stand van zaken in de aanpak van extremisme en radicalisering, en de opdracht van lokale structuren daarin.
- 26 **De toekomst van Eric Lanckswert: 'Krachtiger lokale besturen door sterk burgerschap'**
- 30 **Nieuwe infrastructuur _ Afspraak in de schuur**
- 34 **Taken en kansen in de lokale regie voor sociale economie en werk**
Verbinders voor werk, makelaars voor welzijn
Lokale besturen vervullen een belangrijke regieopdracht op het vlak van sociale economie en werk. Wat doen de lokale regisseurs, hoe kijken ze naar de recente ontwikkelingen in hun werkgebied, en welke kansen creëert het nieuwe kader van de Vlaamse overheid volgens hen?
- 40 **Interview met Wim Adriaens en Benedict Wauters: 'Mensen samen sterk maken voor werk'**
Een ambitieus ondersteuningsprogramma zet in op vernieuwende lokale partnerschappen om effectiever in te spelen op de noden van mensen die tot nu toe moeilijk te activeren waren op de arbeidsmarkt. Lokale besturen zijn daarin belangrijke stakeholders, samen met ESF Vlaanderen en VDAB.
- 44 **In warme buurten zorgt iedereen voor elkaar**
- 48 **Trialoog. De toekomst is samen**
- 51 **Buddywerking: ons integratiemodel kan niet meer zonder**
- 54 **Niet zo gek, zo'n gemeentelijk energieleverancier**
- 56 **De strijd tegen peuken**
- 58 **In contact met Michelle Ferket**
- 60 **Agenda**
- 61 **Op zoek naar nieuwe collega's?**
- 62 **Filip fileert**
- 63 **Burgemeester Triljoen**

Op de cover In Heusden-Zolder werkt de gemeente samen met Alternatief vzw voor de sociale tewerkstelling van medewerkers onder verschillende statuten. Enrico, Werner, Ismail, Khas en Mohammad staan er mee in voor milieuvriendelijk onderhoud van wegen, wijken en pleinen terwijl ze worden begeleid naar een job op de reguliere arbeidsmarkt. Foto Bart Lasuy

COLOFON

KERNREDACTIE Marlies van Bouwel, Bart Van Moerkerke, Marleen Capelle HOOFDREDACTEUR Pieter Plas VORM Ties Bekaert DRUK Graphius VERANTWOORDELIJK UITGEVER Kris Snijkers, directeur Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten vzw, Bischoffsheimlaan 1-8, 1000 Brussel

ADVERTENTIES Peter De Vester, peter@moizo.be, T 03-326 18 92
VACATURES Monika Van den Brande, vacatures@vvsg.be, T 02-211 55 43

ABONNEMENT 2022 voor alle informatie over de verschillende abonnementenformules www.vvsg.be/lokaal-abonnement

Praat mee over Lokaal met #VVSGlokaal

Deel al waarop u fier bent op #lokaalDNA

Volg ons op

vvsg

Ondertekende artikels verbinden alleen de auteurs. Reacties zijn welkom. De redactie zal deze naar eigen inzicht al dan niet opnemen, inkorten of er melding van maken. Niets uit deze uitgave mag worden gereproduceerd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, elektronische drager of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Een partner dichtbij

die je ver brengt

Eén aanspreekpunt: jouw Relationship Manager

Onze missie? Je dagelijks begeleiden bij de realisatie van je projecten. Dankzij je vertrouwde contactpersoon met kennis van je specifieke situatie, geniet je bij ING van een dienstverlening op maat. En dit ondersteund door het advies van een team van experts.

Neem contact op met je RSM op ing.be/publicsector

do your thing

KRIS SNIJKERS
Algemeen directeur
van de VVSG

Lokaal werkkansen activeren

De werkzaamheidsgraad naar 80% opkrikken, dat is de ambitieuze doelstelling van zowel de Vlaamse als de federale overheid. Een nobele doelstelling die om meerdere redenen toe te juichen is: zo kunnen we onze sociale zekerheid en pensioenen betaalbaar houden, onze economie op gang houden in een krappe arbeidsmarkt en mensen sterker maken. Werk levert je immers niet alleen een inkomen op, maar ook een band met de samenleving. In 2021 bedroeg de werkzaamheidsgraad in de groep tussen 20 en 65 jaar in Vlaanderen 75,3%. Nu bedrijven naarstig op zoek zijn naar medewerkers, lijkt die 80% op het eerste gezicht niet veraf. Maar wanneer we eens wat nader naar de cijfers gaan kijken, blijkt hoe ambitieus dit percentage is. In 2021 lag de werkloosheidsgraad in Vlaanderen op 3,6%. Dat betekent dat zelfs wanneer alle werklozen aan de slag zouden gaan – wat vanwege een altijd voorkomende frictiewerkloosheid onmogelijk is – we de 80% niet eens halen. De verklaring hiervoor moeten we zoeken bij een andere, veel grotere groep: de inactieven. In 2021 bedroeg de inactiviteitsgraad in Vlaanderen 21,9%. De inactieven vormen een erg diverse en complexe groep van langdurig zieken, jongeren die studeren, mensen die al met pensioen zijn, huismannen en -vrouwen en mensen die erg langdurig werkloos zijn en geen uitkering meer krijgen.

Doordat ze niet actief op zoek zijn naar werk, zijn deze mensen moeilijker te activeren ten gevolge van een vaak meer complexe problematiek. Ze zijn met de klassieke – uniforme – recepten niet aan de slag te krijgen. Er is een aanpak op maat nodig, afgestemd op de specifieke problematiek maar evenzeer op de specifieke lokale arbeidsmarkt. Er bestaat in Vlaanderen immers niet zoiets als de arbeidsmarkt. Het gaat veeleer om een optelsom van lokale arbeidsmarkten met telkens hun eigen lokale economische situatie met bijbehorende vraag naar arbeidskrachten, maar ook eigen kenmerken bij de arbeidspopulatie zelf.

Dit alles betekent dat de lokale besturen essentieel zijn om de werkzaamheidsgraad te kunnen optrekken. Zij vormen immers het overheidsniveau dat wel in contact komt met de groep van inactieven, door hun

maatschappelijke dienstverlening en via organisaties en verenigingen. Ze zijn ook het best geplaatst om op een geïntegreerde manier een antwoord te geven op de vaak complexe problematiek die weggewerkt moet worden voordat iemand aan de arbeidsmarkt kan deelnemen. De lokale besturen hebben vanuit hun regiefunctie ook zicht op zowel de sociale economie als het normale economische circuit.

De lokale besturen zijn een fundamentele schakel in het verhogen van de werkzaamheidsgraad. De beleidsmatige vertaling van dit besef zien we in de samen-

Lokale besturen zijn het best geplaatst om op een geïntegreerde manier een antwoord te geven op de vaak complexe problematiek die weggewerkt moet worden voordat iemand aan de arbeidsmarkt kan deelnemen.

werkingsovereenkomsten tussen de VDAB en de lokale besturen en in de regie sociale economie en werk van de lokale besturen. Om deze werking kracht te blijven bijzetten startte de VVSG samen met VDAB en ondersteund door ESF-Vlaanderen een ambitieus programma om lokale besturen te ondersteunen in de opbouw van partnerschappen om in te spelen op de problematiek van moeilijk te activeren mensen. Verderop in deze editie van Lokaal leest u meer over zowel de regiefunctie sociale economie en werk als het ondersteuningsprogramma voor lokale partnerschappen. Samenwerking gericht op een traject op maat van de inactieven is de sleutel om een werkzaamheidsgraad van 80% te realiseren. —

kort

Fluvius: 4 miljard extra investeren voor energietransitie

Fluvius lanceerde begin juni een nieuw (ontwerp van) investeringsplan. Voor het eerst wordt dat opgemaakt voor een tijdshorizon van tien in plaats van drie jaar. De energietransitie vraagt zo'n visie op langere termijn. Het plan vertrekt vanuit de recentste beleidsbeslissingen op Europees, federaal en Vlaams niveau.

Voor het elektriciteitsnet gaat Fluvius uit van 1,5 miljoen elektrische wagens, elektrificatie van het bus- en vrachtvervoer, massaal veel warmtepompen, een verdriedubbeling van de renovatiegraad, extra windmolens en zonnepanelen en een stijgend elektrisch verbruik in de industrie tegen 2030. Hiervoor moeten we de komende tien jaar 40% van het laagspanningsnet, 13% van het middenspanningsnet en een derde van de distributiecabines versterken. Daarvoor is 4 miljard euro nodig boven op het huidige investeringsritme. Om nog grote

re investeringen te vermijden moet het elektrisch verbruik zo goed mogelijk gespreid worden. Een juist en massaal gebruik van de digitale meter, het goed spreiden van laden van elektrische auto's, de gunstige effecten van het capaciteitstarief en maatregelen voor flexibiliteit op het elektriciteitsnet zijn hiervoor belangrijk.

In het gasnet worden de investeringen dan weer afgebouwd en komt de nadruk op veilig en betrouwbaar uitbaten van het bestaande net. De projecten betreffende de digitale gasmeters en de conversie van arm naar rijk gas zullen ook afgewerkt worden. Door de verplichte uitfasering van stookolie en het grote aantal minder goed geïsoleerde woningen houdt Fluvius nog rekening met een stijging van het aantal aansluitingen op het huidige net tijdens de eerstvolgende

jaren. Daarna zal het aantal aardgasgebruikers stilaan dalen. Voor warmtewetten gaat Fluvius er voorlopig van uit dat er in 2050 een potentieel van 8 TWh zal zijn om huizen en gebouwen mee te verwarmen. Er worden tot slot middelen gereserveerd voor proefprojecten met groene gassen (biomethaan, groene waterstof) en power-to-gas. Het jaarlijks investeringsbudget voor gas zal in de komende tien jaar halveren tot 88 miljoen euro per jaar. – Cedric Depuydt

Het volledige voorstel van investeringsplan van Fluvius is te lezen via www.fluvius.be/investeringsplan. Tot 24 juli wordt dit voorgelegd aan de overheden, stakeholders en publieke opinie. De Vlaamse energieregulator VREG moet het definitieve plan uiteindelijk goedkeuren. Lokale besturen kunnen met hun opmerkingen uiteraard bij de VVSG terecht.

Het VVSG-jaarverslag 2021 is er

Benieuwd naar de werking en realisaties van de VVSG in 2021? In het digitale jaarverslag en overzicht van beleidsdossiers lees je hoe we onze kerntaken als belangenbehartiger, kennisdeler en netwerkbouwer uitoefenen. We stofferen alles met cijfers en wapenfeiten uit de praktijk en presenteren ook extra duiding bij onze organisatie, werking en leden.

<https://www.vvsg.be/kennisitem/vvsg/jaarverslag-2021>

oproepen

Tot 16 september – Prijs Publieke Ruimte

Van woonstraat tot tijdelijke ruimte, van stationsomgeving tot stadspark, van bedrijventerrein tot recreatiedomein: alle realisaties van na 1 januari 2017 in België kunnen meedingen naar de Prijs Publieke Ruimte 2023. Er zijn twee categorieën: projecten met stedelijk karakter en projecten met landelijk karakter. De Prijs Publieke Ruimte wordt traditioneel uitgereikt op het Congres Publieke Ruimte in Antwerpen.

Een jury van onafhankelijke deskundigen maakt uit de inzendingen ook een selectie van projecten die zullen worden opgenomen in het praktijkboek Publieke Ruimte 2023, een referentiewerk voor iedereen die met openbare ruimte bezig is.

Projectoproep 2023 • Infopunt Publieke Ruimte

Tot 1 november – Subsidies voor veiliger schoolroutes

Gemeenten kunnen subsidie aanvragen voor projecten die de verkeersveiligheid van schoolroutes op gemeentewegen verbeteren. De subsidie is gericht op snel uitvoerbare maatregelen zoals verkeerssignalisatie en kleine infrastructurele maatregelen.

Maatregelen op gewestwegen of op kruispunten van een gemeente- met een gewestweg komen niet in aanmerking.

Alles over de subsidiabele kosten, de aanvraagprocedure, subsidiebedragen e.d. staat op de website van de Vlaamse Overheid. Raadpleeg zeker ook de Fietssubsidiewijzer.

Particulier vuurwerk: (hopelijk) gedaan met knallen

Als het van de steden en gemeenten afhangt, komt er een verbod op het vervoer en afsteken van particulier vuurwerk. Professioneel vuurwerk moet wel mogelijk blijven tijdens evenementen of tijdens de eindejaarsperiode, dat verloopt veel veiliger. De VVSG hoopt op een duidelijke federale regeling binnen afzienbare tijd, liefst ook grensoverschrijdend.

Jaarlijks veroorzaakt particulier vuurwerk problemen: brandwonden, oogletsels, gehoorschade en open wonden, af en toe vallen er zelfs doden. De meeste slachtoffers zijn kinderen en jonge mannen. Dieren breken los, schrikken, richten schade aan of verwonden zichzelf. Ten slotte leidt vuurwerk tot materiële schade aan woningen en voertuigen en creëert het milieuverontreiniging door een verhoogde fijnstofconcentratie.

Een VVSG-enquête bij de burgemeesters toonde aan dat bijna acht op de tien burgemeesters voorstander zijn van een verbod op particulier vuurwerk. In twee op de drie gemeenten gelden nu al voorwaarden voor het afsteken van vuurwerk, alleen valt zo'n verbod zeer moeilijk te handha-

ven. Een federaal verbod op verkoop en vervoer van particulier vuurwerk is de enige weg voorwaarts.

Gesprekken nodig

De komende maanden zal de VVSG gesprekken voeren om een oplossing uit te werken en het draagvlak voor een verbod te vergroten, in binnen- en buitenland. De VVSG plant alvast een gesprek met de FOD Economie, de brandwondenstichtingen en de vertegenwoordigers van de sector. Om grensverkoop te vermijden komen er gesprekken met Nederland en het Beneluxparlement. Voor een verbod op de online verkoop en voor de toelating voor een nationaal verbod hopen we gesprekken aan te knopen met de Europese Commissie en het Europees Parlement. _ Kris Versaen

Een BBC-videoreeks voor gemeenteraadsleden

Raadsleden die zich willen inwerken in de beleids- en beheerscyclus, kunnen uiteraard terecht op de VVSG-website, maar sinds kort bestaat er ook een reeks van acht korte YouTube-video's over. Het is een initiatief van het Agentschap Binnenlands Bestuur dat de koudwatervrees van gemeenteraadsleden wil wegnemen om met de rapporten van de beleids- en beheerscyclus aan de slag te gaan. Elke clip behandelt een specifiek onderdeel van de beleidsrapporten en maakt duidelijk hoe raadsleden die informatie kunnen inzetten in hun dagelijkse politieke opdracht. _ Marleen Capelle

Zoek op 'Het ABC van BBC'.

Publiek gaan: over de politieke opdracht van sociaal werk

Politiserend handelen is voor sociaal werkers een krachtige en specifieke manier om hun politieke opdracht vorm te geven. Vertrekkend vanuit de normatieve grondslag van het sociaal werk dragen ze zo bij aan het publieke meningsverschil over hoe we de samenleving inrichten. Socius wil met deze publicatie sociaal werkers inspireren en verrijken om hun politiserend handelen te versterken. Het boek reikt een handelingskader aan, met een historische terugblik, theoretische inzichten, opiniestukken en praktijkvoorbeelden. Het zet ook beleidsmakers ertoe aan om de waarde van politiserend handelen te erkennen als onderdeel van een vitale democratie.

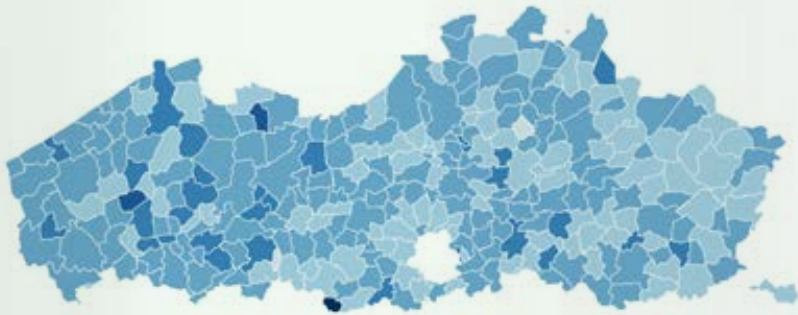
- Katrien Boone e. a. (red.),
- *Publiek gaan! Politiserend handelen in het sociaal werk*
- Uitgeverij Garant, Antwerpen
- 31 euro

Tot 31 oktober _ Lokale besturen versterken elkaar bij armoedebeleid

[tekst]Werkt jouw gemeente succesvolle beleidspraktijken uit die het verschil maken voor mensen in armoede? Wil je deze delen met een collega-bestuur? Of ben je met jouw gemeente juist op zoek naar manieren om het armoedebeleid meer impact te geven? De Vlaamse overheid ondersteunt uitwisseling waarbij lokale besturen ervaren medewerkers ter beschikking stellen van elkaar voor mentoring en stage. De VVSG helpt bij de matching van 'gevend' en 'ontvangende' besturen en bij de verdere begeleiding van het traject.

Interesse? Meld je alvast aan via dewisselaar@vvsg.be.

De volledige procedure lees je na op lokaalbestuur.vlaanderen.be, zoek 'projectoproep armoedebeleid'

Aantal opvangplaatsen
per kind 0-3 jaar
2021, 3de kwartaal

0 20 40 60 80 100 120

Bron: Opgroeien

Cijfers kinderopvang op maat van de gemeente

Het aantal plaatsen kinderopvang van baby's en peuters wordt uitgedrukt in een percentage, dat weergeeft hoeveel vergunde plaatsen er zijn per 100 kinderen. Eind 2021 bedroeg dat aantal in Vlaanderen 45,10. Elke plaats kinderopvang wordt gebruikt door 1,11 kinderen. Het Vlaamse gemiddelde verbergt grote verschillen tussen gemeenten. Het Agentschap Opgroeien publiceerde eind juni nieuwe cijfers over het aanbod en het gebruik van formele opvang baby's en peuters, met daarnaast tal van nieuwe indicatoren en dashboards.

Op de website van Opgroeien vind je nu per gemeente:

1. cijfers over het aandeel kinderen dat formele opvang gebruikt
2. voor alle kinderen of ze opvang gebruiken in de eigen of een andere gemeente (en zo ja in welke)
3. het aandeel kinderen dat opvang gebruikt berekend naar gezinskenmerken als kansarmoedesituatie en origine van de moeder; kinderen in kansarmoede én kinderen met een moeder van buitenlandse origine blijken heel wat minder opvang te gebruiken. ... Ann Lobijn en Jan Leroy

www.opgroeien.be/cijfers-en-publicaties, rubriek Kinderopvang baby's en peuters

Samen verzorgenden opleiden via The Learning Bridge

The Learning Bridge wil de brug slaan tussen het onderwijs en het werkveld voor de opleiding verzorging. Dit gebeurt met subsidie voor innovatieve leermiddelen 'Innovet' vanuit het onderwijs. Samen met Campus FLX van het GO! en hogeschool PXL heeft intercommunale VitaS, die op vier locaties in Limburg ouderenzorgvoorzieningen uitbaat, nu een samenwerkingsproject opgezet voor werkplekleren van verzorgenden en zorgkundigen. Kenmerkend is dat de opleiding gebeurt op het tempo van iedere leerling in het woonzorgcentrum Reigersvliet zelf. In een nieuw ingericht opleidingslokaal met 360° video's leren de leerlingen de theorie. Daarna brengen ze de nieuwe kennis onder begeleiding direct in de praktijk via inleefmomenten in de leefgroepen bij de oudere bewoners. Vier mentoren van het woonzorgcentrum be-

geleiden het project. Zowel VitaS als het onderwijs is erg te spreken over het proefproject. Ook de leerlingen zelf zijn enthousiast. Het motiveert hen ook sterk om in de ouderenzorg te gaan werken, zodra ze hun diploma op zak hebben.

De projectpartners hebben plannen om deze eerste succeservaring voort te zetten en ook uit te breiden naar de andere campussen van VitaS. Opleidingen via virtuele realiteit voor bijvoorbeeld EHBO en verzorgende technieken zijn al in voorbereiding. Virtuele realiteit lijkt een nieuwe manier om kennis en vaardigheden vlot over te brengen bij jongeren. Een mooi voorbeeld van hoe innovatieve leermethodes en technologische toepassingen de brug tussen onderwijs en werkveld kunnen slaan, en de jongeren bewuster voor werk in de zorg laten kiezen. ... Mike Deschamps

20 jaar trage wegen: doe mee op 15 en 16 oktober

Meer en betere trage wegen: dat is waar duizenden mensen aandacht voor vragen op de Dag van de Trage Weg. Een weekend lang genieten wandelaars, fietsers en ruiters van prachtige tochten. Langs nieuwe of juist bedreigde paden. In de stad of in 't groen. Dit jaar vindt de Dag van de Trage Weg plaats op 15 en 16 oktober. Het moet een topprogramma worden, want Trage Wegen bestaat twintig jaar.

Organiseer zelf een activiteit of moedig organisaties op je grondgebied aan dit te doen. Iedereen kan een goede inbreng doen: een wandel- of fietsclub, natuurorganisatie, lokaal bestuur, wijkcomité of een paar enthousiaste burens. Alle acties die mensen samenbrengen rond trage wegen zijn top, zowel een klassieke wandeltocht als een avonturenparcours, zowel een zwerfvuilactie als de opening van een nieuw pad.

Inspiratie opdoen en je activiteit registreren kan op dagvandetrageweg.be. Trage Wegen staat in voor de communicatie en voor ondersteuning. _ Zowie Vangeel

info@dagvandetrageweg.be, 09 331 59 26.

Fiets mee met 'Bike for Life: een fiets voor iedereen'

Een Vlaams gezin heeft gemiddeld 2,8 fietsen in huis, maar toch heeft naar schatting 15% van de Vlamingen helemaal geen fiets ter beschikking. Dit belemmert hen sterk in hun bewegingsvrijheid, sociale contacten en kansen in de maatschappij. Met Bike for Life wil de Fietsersbond budget bij elkaar fietsen om deze mensen een fiets aan te bieden. Bike for Life nodigt alle mogelijke werkgevers – dus ook steden en gemeenten – uit deel te nemen. Ze sponsoren dan van 3 tot en met 31 oktober de fietsritten van hun werknemers met een zelfgekozen bedrag per rit naar het werk. Met de opbrengst zullen de 112 lokale afdelingen van de Fietsersbond in 2023 fietsen aanbieden aan mensen die ze het hardst nodig hebben.

Deelnemende werknemers registreren hun ritten naar het werk tijdens de campagne op het Bike to Work-platform. De werkgever kan er de fietsritten van het personeel en het sponsorbedrag opvolgen. Gemeenten en steden die met hun personeel willen meefietsen, betalen maar 50 euro deelnameprijs. _ AUTEUR

www.bikeforlife.be
eddy.vaes@biketowork.be

Er moet zwaar worden geïnvesteerd in sociale woningen. Eventueel moeten lokale OCMW's zelf investeren in huizen, ook op de private markt – die investering zouden de bewoners dan pas moeten terugbetalen als het huis wordt verkocht. Dat soort ideeën hebben we nodig. De tanker moet gekeerd worden, want we moeten niet alleen het klimaatprobleem beheersen, we moeten ook onze sociale welvaartsstaat redden.

Wim Van Lancker, professor sociaal beleid aan de KU Leuven – De Morgen 13/6

De app Mijn Burgerprofiel zal verbonden zijn met de digitale dienstverlening van lokale besturen. Zij staan het dichtst bij de burger. De app zal dan ook een verdere versterking betekenen van de rol van lokale overheden als eerste aanspreekpunt.

Barbara Van Den Haute, administrateur-generaal van Digitaal Vlaanderen – DataNews 7/6

Het was van meet af aan duidelijk dat de federale politie de gevraagde aantallen niet kon halen. We hebben daarop voorgesteld om als lokale de rekrutering zelf te doen. Maar de federale wou dat niet.

Nicolas Paelinck, voorzitter van de Vaste Commissie van de Lokale Politie, reageert op de beslissing van twee politiecholen om het opleidingsjaar te annuleren wegens gebrek aan kandidaten – De Morgen 2/6

In de gemeenteraad ging het voornamelijk nog over budgetten die moesten worden afgeklopt. Nadenken over de inhoud was bijna uitsluitend schepensmaterie geworden. Ik voelde steeds minder voldoening en kreeg het niet meer gecombineerd met mijn job en gezin.

Melissa Verfaillie, stopt na twaalf jaar als raadslid in Wingene. (Bijna 900 gemeenteraadsleden zijn sinds de verkiezingen alweer gestopt) – De Standaard 9/6

Het is voor veel gemeentelijke overheden moeilijk om ICT-personeel aan te trekken dat de capaciteiten heeft om met die veiligheidsrisico's (van Chinese technologie nvdr.) om te gaan.

Steven Vandepuut, burgemeester van Hasselt – De Standaard

We vragen aan de Vlaamse overheid een duidelijk perspectief met aankomende ondersteuning voor de opvang van Oekraïense vluchtelingen. Steden en gemeenten hebben nood aan duurzame en collectieve oplossingen.

Nathalie Debast, VVSG-woordvoerder op Radio 1, 21/6

Thieu Schurgers

Schepen Dilsen-Stokkem

Thieu Schurgers, schepen in Dilsen-Stokkem, kreeg het estafettestukje van burgemeester Gauthier Defreyne uit Gistel, om een vragenlijstje à la Proust te beantwoorden. Aan het eind geeft hij het door aan een andere lokale politica/politicus, van een andere partij en ver van Dilsen-Stokkem.

Wat betekent je politieke functie voor jou?

Dat ik de wereld niet zou veranderen en verbeteren, daar kwam ik al vlug achter. Maar met goed omringde positieve mensen onze gemeente verder ontwikkelen, dat is en blijft mijn doel.

Wat was je eerste politieke daad (in de ruimste betekenis)?

Onze kleine (plaatselijke) partij door hard te werken laten groeien, wat uiteindelijk is gelukt.

Kom je uit een politiek nest?

Mijn grootvader aan moeders kant was jarenlang gemeenteraadslid in een kleine gemeente nog vóór de eerste fusies.

Wat zie je als je grootste prestatie?

Zonder medewerking van je collega's kun je geen grote prestaties leveren. Ik ben altijd een teamspeler geweest. Maar ik ben toch trots dat ik de steun heb gekregen voor vele mooie sportcomplexen.

Neem je dit ambt mee naar huis?

Gelukkig niet dagelijks, maar toch geregeld. Al zullen ze daar thuis niets van merken.

Heb je vrienden in de politiek?

Zeker geen vijanden! Maar het woord 'vriend' kan ook oppervlakkig zijn, denk maar aan Facebookvrienden...
En ja, ik heb zelfs echte vrienden in de politiek.

Met wie overleg je het eerst als je een belangrijke politieke beslissing moet nemen?

Met mijn collega's schepenen, met onze fractie en dan met de burgemeester.

Wat vind je zelf je meest uitgesproken positieve eigenschap?

Mijn luisterend oor en mijn kalmte.

Welke eigenschap bij jezelf betreur je het meest?

Mijn speeches zijn meestal kort en goed, maar speechen is niet echt iets voor mij.

Welke eigenschap waardeert je het meest bij een oppositied?

Ik ben ervaringsdeskundige, want ik ben zelf ook

al eens zes jaar oppositied geweest. Ik waardeer dat een oppositied de dossiers volgt ter controle, opbouwend meedenkt en zelf met voorstellen komt.

Met welke historische figuur identificeer je je het meest?

Mijn grootvader.

Wie zijn je huidige helden?

De huidige generatie wielrenners, zou ik zeggen, in de politiek ben ik daar niet mee bezig. Laat ik het bij alle vrijwilligers houden, in verenigingen, dienstencentra, rusthuizen, covidcentra enzovoort, enzovoort.

Waar zou je nu het liefste zijn?

Gewoon in ons mooie Maasland kan ik ook genieten, ik verlang echt niet naar verre landen, mijn korte vakanties gaan niet verder dan Europa.

Welk woord of welke zin gebruik je te vaak?

Het is wat het is.

Wat koester je het meest?

Mijn familie, met aan de top mijn kleindochter.

Wat is volgens jou de diepste ellende?

Plots ziek worden en weten dat het ongeneeslijk is. Ook dementie vind ik verschrikkelijk.

Wat is je favoriete bezigheid?

Eigenlijk te veel om op te noemen, maar met momenteel twee uitschieters: ik fiets twee keer per week ongeveer tachtig kilometer, en ik ben weer opgevist door een vriend als drummer in een rockbandje.

Ga je nog af en toe op café in de gemeente?

Jazeker! Elke partij verkondigt toch al jaren dat we 'terug naar de burger' moeten.

Wat is je motto?

Leer uit je fouten en verbeter ze. Kijk niet achterom maar vooruit.

Aan wie geef je de estafettestuk door?

Aan schepen Carine Meyers van Berlare.

BART LUSUY

Ronse ging dertig, veertig jaar geleden door een dal. De teloorgang van de textielindustrie had tot leegstand, verpaupering en een dalend inwonersaantal geleid. Economische diversifiëring en stadsontwikkelingsprojecten brachten een kentering op gang. Niet alle problemen zijn van de baan, maar Ronse is in bij ondernemers en nieuwe inwoners. Burgemeester **Luc Dupont** en Solva-directeur **Bart Wallays** duiden de kentering.

De revival van Ronse

BART VAN MOERKERKE
redacteur Lokaal

‘Tot zo’n twintig jaar geleden werd aangenomen dat lokale besturen niet veel impact hadden op de economie. Intussen is bewezen dat ze wel degelijk een verschil kunnen maken.’

STEFAN DE WICKEDE

Luc Dupont:
‘We hebben meer dan twintig leegstaande bedrijfsgebouwen en -terreinen kunnen aankopen, met Vlaamse steun via het decreet op leegstaande bedrijfsruimten. Nieuwe bestemmingen en het hergebruik van ruimten zijn een vliegwielt geweest om de heropstanding van de stad te versnellen.’

Luc Dupont (CD&V) geeft op 1 september de burgemeestersjerp van Ronse door aan eerste schepen Ignace Michaux. Enkele dagen voordien zal hij zeventig jaar geworden zijn. ‘Na veertig jaar in de gemeenteraad, zes jaar fractieleider in de oppositie, twaalf jaar eerste schepen en tweeëntwintig jaar burgemeester is het mooi geweest.’ In die vier decennia onderging de Oost-Vlaamse faciliteitenstad een metamorfose. Bart Wallays, vandaag algemeen directeur van de streekontwikkelingsintercommunale Solva, maakte een deel van de heropstanding van op de eerste rij mee en gaf er mee sturing aan. Hij was tussen 2000 en 2012 achtereenvolgens ambtenaar lokale economie en afdelingshoofd van de dienst stedelijke ontwikkeling in Ronse. ‘Ik was in Vlaanderen een van de eerste lokale medewerkers die zich specifiek met economie bezighielden. Tot dan werd aangenomen dat lokale besturen niet veel impact hadden op de economie. Intussen is bewezen dat ze wel degelijk een verschil kunnen maken.’

Wat was de situatie van Ronse dertig, veertig jaar geleden?

Luc Dupont: ‘In de tweede helft van de 19de eeuw waren we na Gent het grootste industriële centrum voor textiel in Oost-Vlaanderen. Er waren meer dan 500 textiel- en textielgerelateerde bedrijven en bedrijfjes in het stadscentrum. In de jaren 1960 en 1970 werden er heel veel opgedoekt, grote fabriekscomplexen kwamen leeg te staan. We moesten er een nieuwe invulling aan geven en ook andere industriële sectoren aantrekken.’

Hoe hebt u dat gedaan?

Luc Dupont: ‘We hebben meer dan twintig van die leegstaande bedrijfsgebouwen en -terreinen kunnen aankopen, met Vlaamse steun via het decreet op leegstaande bedrijfsruimten. Een voorbeeld is de site van vier hectare van de vroegere Teintureries Belges, op 200 meter van de Grote Markt. Nu zijn daar onze kunstencademie en ons cultuurcentrum gevestigd. In een ander pand is de kringwinkel ondergebracht, een site is omgevormd tot parking. Die nieuwe bestemmingen en het hergebruik van ruimten zijn een vliegwielt geweest om de heropstanding van de stad te versnellen.’

Bart Wallays: ‘Ronse was een eendimensionale industriestad. Toen de textielsector klappen kreeg, voelde je dat direct in de stad. Je zag de leegstand, de verpaupering. We zaten niet in de positie dat de privésector in de rij stond om te

investeren in nieuwe sectoren of nieuwe woningen, de stad moest het zelf doen.’

Wat waren de speerpunten van het beleid om de neerwaartse trend te keren?

Luc Dupont: ‘De economische diversifiëring en de stadsontwikkelingsprojecten gekoppeld aan de opwaardering van het openbaar domein.’

Bart Wallays: ‘En het helpt als je als bestuur en burgemeester meer dan twintig jaar aan het roer staat. Het is een boutade, maar je hebt zes jaar nodig om plannen te maken en zes jaar om ze uit te voeren.’

Hoe heeft de stad de economische diversifiëring gerealiseerd?

Bart Wallays: ‘De eerste stappen werden al midden de jaren negentig gezet, onder andere het weren van het zwaar verkeer in het stadscentrum. Dat was een noodzakelijke voorwaarde om het handelscentrum te revitaliseren. Mijn eerste taak als ambtenaar lokale economie was werken aan ondernemerschap, meer specifiek in handel en horeca. We hebben toen het handelspandenfonds opgezet, een systeem om initiatiefnemers financieel te ondersteunen. Intussen hebben veel steden en gemeenten dat gekopieerd. Die succesvolle werkwijze zijn we van handel en horeca gaan uitbreiden naar economie. We hebben zalen doen vollopen met ondernemers om samen na te denken over de toekomst van Ronse. We zijn heel snel gaan diversifiëren op economisch vlak, er zijn enkele nieuwe bedrijventerreinen gerealiseerd. Na verloop van tijd pikten ook de ontwikkelaars en investeerders ons verhaal op. Als je die meekrijgt, begint je vliegwielt echt wel te draaien. Het ondernemerschap inbedden in de stadsontwikkeling is zonder twijfel een van de succesfactoren van Ronse.’

Luc Dupont: ‘We hadden indertijd een privé- en een OCMW-ziekenhuis, van het goede te veel. Ons ziekenhuis van negen verdiepingen kwam in 2005 leeg te staan. We hebben toen beslist dat een economische herbestemming te geven. We zijn erin geslaagd om EFRO-subsidies binnen te halen en hebben in 2011 een spiksplinternieuw state-of-the-artgebouw in gebruik genomen, TIO3. T stond voor Textiel, I voor innovatie en O3 voor ondernemerschap, opleiding en ontmoeting. Het textielverhaal hebben we laten vallen, dat blijft een moeilijke sector. De nadruk ligt op het ondernemerschap – het gebouw is intussen volledig ingevuld door toekomstgerichte bedrijven in de sectoren ICT en dienstverlening – en op ontmoeten, het is een eventlocatie voor ondernemers. Met zo’n mooi, toekomstgericht gebouw

positioneer je je wel, het geeft uitstraling, het trekt andere ondernemingen in dezelfde sectoren aan.'

Welke stadsontwikkelingsprojecten hebben het verschil gemaakt?

Luc Dupont: 'Als regionale stad kunnen we gebruik maken van het stadsontwikkelingsfonds. In het begin van de jaren 2000 hebben we het project van de Stadstuin ingediend. Uit ons strategisch commercieel plan was gebleken dat we de financiële draagkracht van de stad moesten versterken door ook meer kapitaalkrachtige inwoners aan te trekken. Een aangename omgeving en woningen van goede kwaliteit waren voorwaarden om dat te realiseren. We hadden een terrein van dertien hectare landbouwgrond vlakbij de Grote Markt. We hebben die gronden systematisch verworven en er een stadsontwikkelingsproject voor ingediend. We hebben er intussen een park van zeven hectare gerealiseerd met bebouwing aan de randen. We zijn daar twintig jaar mee bezig, nu nog worden de laatste bouwprojecten gerealiseerd.'

Bart Wallays: 'Daar hangt een mooi verhaal aan vast. Die projectsubsidies voor stadsontwikkeling waren indertijd nieuw. Alle grote steden hadden hun dossiers klaar, wij zouden ook meedoen. Linda Boudry heeft me later verteld dat ons plan echt wel zeer slecht was, maar dat de jury nog nooit zoveel potentieel had gezien in een project. Als de stad dat zou verkwanselen, zou het momentum voor decennia verloren zijn. Toen hebben ze voor ons de conceptsubsidie uitgevonden, wat eigenlijk wil zeggen dat ze er een paar slimme mensen bij zetten om ons te begeleiden. Nu is dat een normale procedure geworden. We kregen toen Peter Vermeulen en Guy Vloebergh als begeleiders, dat was de mooiste periode van mijn loopbaan. Paul Robbrecht heeft het plan uitgewerkt en Wirtz het landschap. We maakten in één keer de sprong van vierde klasse naar de Champions League.'

Luc Dupont: 'We hebben daarna regelmatig met de Bouwmeester gewerkt en met ontwerpers met naam. Nu hebben we een project ingediend voor onze stationsomgeving. We hebben een conceptsubsidie binnengehaald, hopelijk volgt de projectsubsidie.'

Hoe hebt u ook de inwoners meegekregen in het verhaal?

Bart Wallays: 'In de periode 2000-2005 hadden we de ambitie om een groot strategisch plan te schrijven voor de stad, om vanuit onze miserie een visie te ontwikkelen waar zoveel mogelijk

STEFAN DEWICKERE

mensen zich achter konden scharen. We hebben toen de grootste zaal van Ronse gehuurd, daar waren honderden mensen van alle slag, zowel ondernemers als burgers die naar ons plan kwamen luisteren. Er heerste een gevoel dat er iets zou veranderen, en iedereen wilde erbij zijn en meewerken. Dat werden ons beste ambassadeurs.'

Luc Dupont: 'Begin de jaren 2000 hadden we nog 23.500 inwoners, een dieptepunt. Intussen zijn er weer 27.000 Ronsenaren, hoewel we nog steeds een verouderd woningbestand hebben met veel kleine huizen en als faciliteitenstad veel niet-kapitaalkrachtige mensen aantrekken. Aan de andere kant is er dankzij de stadsontwikkelingsprojecten ook een instroom van jongere, hoog opgeleide mensen.'

Bart Wallays: 'Oost-Vlaanderen is van oudsher een echte pendelregio, maar steeds meer mensen, ook hoger geschoolden, waarden werken in eigen stad en regio. Levenskwaliteit en het evenwicht tussen werk, gezin en vrije tijd spelen een grote rol. Als je dan veel bedrijvigheid hebt met nieuwe ondernemingen die ook hoogopgeleide mensen zoeken, pluk je daar de vruchten van.'

Toch scoort Ronse niet goed in de werkloosheidscijfers.

Luc Dupont: 'We hebben nog steeds veel laaggeschoolde mensen, sommigen met een andere cultureel-etnische achtergrond. Velen beheersen het Nederlands onvoldoende en dat speelt hen parten. Onze werkloosheid is nog altijd te

Bart Wallays:
'Na verloop van tijd pikten ook de ontwikkelaars en investeerders ons verhaal op. Als je die meekrijgt, begint je vliegwiel echt wel te draaien. Het ondernemerschap inbedden in de stadsontwikkeling is zonder twijfel een van de succesfactoren van Ronse.'

Luc Dupont:
‘Als facilitetengemeente kunnen we geen fusie aangaan met andere gemeenten. We willen wel maar we mogen niet. Daardoor lopen we de financiële bonus van Vlaanderen mis die met een fusie gepaard gaat. We zijn een kernstad zonder deelgemeenten.’

hoog, hoewel we ook grote inspanningen leveren op het vlak van sociale economie.’

Bart Wallays: ‘Er is werk in Ronse, maar er is geen overeenkomst tussen vraag en aanbod, de stad heeft te maken met structurele werkloosheid.’

In hoeverre is het regioverhaal belangrijk in de ontwikkeling van de stad?

Luc Dupont: ‘Solva was oorspronkelijk alleen actief in het land van Aalst. Ongeveer tien jaar geleden is er een uitbreiding gekomen met de gemeenten van de Vlaamse Ardennen. We hebben daarvoor geijverd omdat een sterke streekontwikkelingsintercommunale een troef is. Solva is actief op veel domeinen en voor veel gemeenten. Wij werken vooral samen voor de ontwikkeling van bedrijventerreinen. Voordien deden we alles in eigen beheer. Onze vorige industriezone hebben we zelf ontwikkeld. Dat vraagt meer tijd, mankracht, middelen.’

Bart Wallays: ‘Het belangrijkste resultaat in Ronse is het nieuwe bedrijventerrein van 48 hectare, het grootste in Zuid-Oost-Vlaanderen. Dat ontwikkelen we in drie fases, de eerste is af. Je ziet dat het project in die drie fases evolueert naar meer duurzaamheid, ingegeven door nieuwe inzichten over bijvoorbeeld groene energie of mobiliteit. De stad heeft ook nog een behoorlijk grote voorraad aan potentiële bedrijventerreinen en dat is vrij uitzonderlijk. De economische toekomst ziet er rooskleurig uit.’

Is het een probleem dat Ronse als facilitetengemeente geen fusies kan aangaan?

Luc Dupont: ‘Faciliteiten zijn op veel vlakken een probleem. Medewerkers aanwerven is sowieso

al moeilijk voor een lokaal bestuur, wij hebben dan nog een extra handicap tegenover de andere steden en gemeenten, omdat kandidaten moeten slagen voor een taalexamen. Een ander probleem is dat faciliteiten niet echt aanzetten tot integratie. Als iemand zich altijd kan beroepen op faciliteiten, dan is er geen incentive om Nederlands te leren. Faciliteiten houden ook het Franstalig lager onderwijs in stand dat onvoldoende voorbereidt op opleiding in het Nederlands in het secundair onderwijs. Vaak moeten die leerlingen dan over de taalgrens het middelbaar volgen, waardoor ze dan achteraf een achterstand hebben op de arbeidsmarkt hier. En inderdaad kunnen we geen fusie aangaan met andere gemeenten. We willen wel maar we mogen niet. Daardoor lopen we de financiële bonus van Vlaanderen mis die met een fusie gepaard gaat. We blijven op onszelf aangewezen. Dat vertekent ook het beeld in de cijfers en statistieken. We zijn een kernstad zonder deelgemeenten. Andere steden kampen met gelijkaardige problemen in hun binnenstad, maar kunnen die cijfers uitvlakken via x aantal deelgemeenten.’

Bart Wallays: ‘Het is zeer frustrerend als er in de kranten weer een statistiek staat over bijvoorbeeld het gemiddeld inkomen of de gemiddelde woningprijs. Ronse bengelt daar steevast achteraan. Maar was Ronse gefusioneerd met een omliggende gemeente, dan zat de fusiegemeente op het Vlaamse gemiddelde.’

In welke mate kan meer intergemeentelijke samenwerking een alternatief zijn?

Bart Wallays: ‘Er zijn 21 steden en gemeenten in het werkingsgebied van Solva. We kunnen voor hen veel zaken doen die ze alleen nooit zouden

kunnen doen: een gemeenschapscentrum realiseren of een bedrijventerrein. Je kunt ook via intergemeentelijke samenwerking boven je gewicht spelen. Aan de andere kant moeten lokale besturen wel voldoende schaalgrootte hebben om alles te blijven bolwerken. Solva is zo sterk gegroeid omdat gemeenten steeds meer beleidsthema's moeten coveren. Zes jaar geleden was niemand bezig met klimaat, nu wil iedereen een ambtenaar lokale economie, iedereen moet bezig zijn met handhaving. Onze leden vragen steeds meer ondersteuning van Solva. Maar dat verhaal is ook eindig: steden en gemeenten moeten zelf toch ook basistaken op zich kunnen nemen. Ronse bewijst dat je op eigen kracht ver kunt geraken. Maar als je bijvoorbeeld een investering van 15, 20 miljoen euro voor een bedrijventerrein moet inschrijven in je begroting, dan kun je andere zaken niet doen. Dan is een intercommunale een troef.

Stel dat het toch zou kunnen, heeft Ronse dan een fusie nodig?

Luc Dupont: 'Ik denk dat wij kunnen doorgroeien tot 30.000 inwoners. Dat is op zich leefbaar

en het heeft voordelen van nabijheid en het niet moeten spreiden van investeringen over deelgemeenten. Maar als je je in de regio wilt positioneren en versterken, dan is het logisch mee te gaan in een fusieverhaal. Onze buurgemeente Kluisbergen bijvoorbeeld ligt aan de Schelde en heeft ontwikkelingsmogelijkheden voor bedrijventerreinen. Bij een fusie zou het misschien niet nodig zijn om in Ronse nieuwe industrieterreinen aan te snijden op minder ideale locaties.'

Bart Wallays: 'De stad vervult een centrumfunctie voor een ruimere regio met haar zwembad, met haar cultuurcentrum. Bij een fusie zouden andere gemeenten daar mee voor betalen.'

Ondertussen kijkt Kluisbergen de andere kant uit, naar Oudenaarde. Dat zou, als het tot een fusie komt met ook Kruisem en Wortegem-Petegem, wel eens een heel grote buur kunnen worden.

Luc Dupont: 'Inderdaad. De vraag is wat de ideale schaal is. Ik denk dat gemiddeld 40.000 inwoners voor voldoende bestuurskrachtige gemeenten zorgt die toch dicht genoeg bij de burgers staan.' —

Bart Wallays:
'Onze leden vragen steeds meer ondersteuning van Solva. Maar dat verhaal is ook eindig: steden en gemeenten moeten zelf toch ook basistaken op zich kunnen nemen. Ronse bewijst dat je op eigen kracht ver kunt geraken.'

Map

LOWAIR

Edition 2022

Geografische gegevens en diensten
Federale partner voor uw toepassingen
Integrator en geobroker

Données et services géographiques
Partenaire fédéral pour vos applications
Intégrateur et geobroker

WWW.ngi.be
sales@ngi.be - Tél.: 02/629.82.82

NGI
Nationaal
Geografisch
Instituut

IGN
Institut
Géographique
National

Inventaris van samenwerkingsverbanden

Eerste stap naar gestroomlijnde bovenlokale samenwerking

Het is druk in het Vlaamse bovenlokale landschap. Afstemming van de bovenlokale samenwerking is daarom een van de pijlers in Labo Regiovorming. Waarom is dit zo belangrijk? En is het niet ruimer dan dat? Over één ding kunnen we het eens zijn: de lokale besturen worden steeds vaker geconfronteerd met (nieuwe) maatschappelijke uitdagingen, denk aan de bouwshift, de Oekraïne-crisis, klimaatverandering...

Lokale besturen zijn voortdurend op zoek naar hoe ze het best kunnen omgaan met alle oude en nieuwe uitdagingen in hun onderlinge samenhang. Bovenlokaal samenwerken is zeker een mogelijkheid. De vruchten daarvan zagen we bijvoorbeeld al bij de succesvolle vaccinatiecampagne. Die samenwerking moet wel goed worden afgestemd. Afstemming duikt als begrip meer dan eens op in het debat over intergemeentelijke samenwerking en regiovorming, maar hoe moet ze in feite gebeuren?

Hoe moeten we afstemmen?

De uitdagingen waarmee lokale besturen geconfronteerd worden, blijken steeds ingewikkelder. Deze complexiteit uit zich niet enkel in beleidsdomeinen die technisch complexer worden, bijvoorbeeld energiedelen. Ze blijkt ook uit de interdependentie van verschillende thema's. Een beleidsdomein staat nooit helemaal los van andere. Zo raakt armoedebeleid aan werkgelegenheid, wonen, welzijn, vrijetijdsbeleid enzovoort. Succes hangt af van de onderlinge samenhang van thema's maar ook van partners. Lokale besturen staan machteloos tegenover zulke complexere uitdagingen, als ze alles alleen moeten klaren. Ze werken samen met andere lokale besturen, met de Vlaamse of federale overheid, maar gaan ook vaak

partnerschappen aan met allerlei middenveldpartners. Om deze partnerschappen zo goed mogelijk in te zetten helpt het als de werkingsgebieden van deze verschillende partners op elkaar zijn afgestemd.

We maken hier graag nog een kanttekening bij: het helpt natuurlijk ook als de inhoud en de spelregels van de verschillende partners op elkaar afgestemd zijn. In de praktijk zie je dat organisaties wel de krachten willen bundelen om een concreet probleem op te lossen, maar dat ze al te vaak op drempels van regelgeving en subsidiekaders stoten die de samenwerking moeilijk en soms onmogelijk maken. Regelgeving en subsidiekaders van Vlaamse en federale oorsprong creëerden de afgelopen decennia telkens weer andere afbakeningen en samenwerkingsvormen. Het resultaat is een onoverzichtelijk kluwen, waarop lokale besturen de greep dreigen te verliezen. Afstemming betekent dat je het samenwerkingslandschap voor lokale besturen zo overzichtelijk en coherent mogelijk maakt. Dat is geen doel op zich, maar de voorwaarde om tot sterk en geïntegreerd regionaal beleid te komen, aangestuurd door lokale besturen.

Verplichte of gestimuleerde afstemming?

Op 1 april keurde de Vlaamse regering een voorontwerp van regiodecreet goed. Hierin staan ook spelregels die de Vlaamse regering aan de lokale besturen oplegt om 'regioconform' te werken. Lokale besturen zullen hun intergemeentelijke samenwerkingsverbanden met rechtspersoonlijkheid tegen 2031 aan de referentieregio moeten aanpassen. Naast deze verplichte afstemming is er ook de door Vlaanderen gestimuleerde afstemming. Voor nogal wat subsidiestromen hanteert Vlaanderen een bepaald schaalvoordeel of samenwerking met een aantal besturen als voorwaarde. Deze gestimuleerde samenwerking zal de Vlaamse overheid tijdens deze legislatuur aanpassen aan de referentieregio's. Het gaat dan over bijvoorbeeld regie in sociale economie, energiehuizen of intergemeentelijke samenwerking binnen het bovenlokaal cultuurdecreet.

Voor nogal wat subsidiestromen hanteert Vlaanderen een bepaald schaalvoordeel of samenwerking met een aantal besturen als voorwaarde. Deze gestimuleerde samenwerking zal de Vlaamse overheid tijdens deze legislatuur aanpassen aan de referentieregio's.

Afstemming betekent dat je het samenwerkingslandschap voor lokale besturen zo overzichtelijk en coherent mogelijk maakt. Dat is geen doel op zich, maar de voorwaarde om tot sterk en geïntegreerd regionaal beleid te komen, aangestuurd door lokale besturen.

BARTEL LUSBY

Inventaris brengt huidige situatie in kaart

Om lokale besturen te helpen het afstemmingsproces voor te bereiden ontwikkelde Labo Regiovorming een inventaris voor de lokale besturen en de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden. De huidige situatie in kaart brengen is immers de eerste stap om te kunnen afstemmen. Via deze inventaris krijg je toegang tot drie documenten. Ten eerste stelden we een document op waarin we het Vlaamse kader in opbouw toelichten. We baseerden ons hiervoor op de kadernota's van 12 maart 2021 en 4 februari 2022, en op het voorontwerp van regiodecreet van 1 april 2022. We leggen daarbij de nadruk op de impact voor lokale besturen en hun samenwerkingsverbanden. Ten tweede vind je per lokaal bestuur een overzicht terug van de samenwerkingsverbanden van onderuit, maar ook de Vlaams gestimuleerde, de Vlaams en de federaal opgelegde samenwerkingsverbanden. Dat document geeft dus weer van welke samenwerkingsverbanden jouw lokale bestuur deel uitmaakt. Ten derde hebben we een gelijkaardig overzicht opgesteld per referentieregio.

Als tweede stap brengen we een dialoog over afstemming op regionaal niveau op gang: wat wil je als referentieregio bereiken met de verplichte afstemming, de gestimuleerde en de gewenste afstemming? Het burgemeestersoverleg kan hiervoor het forum zijn, maar het overleg van algemeen directeurs, een overleg van vakschepenen, input van intergemeentelijke samenwerkingsverbanden levert ook nuttige informatie. Aangezien de puzzel complex is en met verschillende timings rekening moet houden, moedigen we de lokale besturen graag aan niet te wachten om in regionale dialoog te treden en een gezamenlijke visie te verkennen. Labo Regiovorming ondersteunt ze daar graag bij. —

PETER HAUTEKIET

stafmedewerker Labo Regiovorming

ELIENE RIJCKEN

projectmedewerker communicatie en kennisdeling

vvsg

Altijd bij via de website

Op de webpagina's van **Labo Regiovorming** vind je steeds de recentste stand van zaken over afstemming van de bovenlokale samenwerking. Naast de inventaris voor je eigen lokale bestuur en referentieregio vind je er ook de actuele stand van de regelgeving, goede praktijken en inspirerende voorbeelden.

Voor referentieregio's kunnen we een toelichting komen geven op het burgemeestersoverleg of andere regionale fora, of trajectbegeleiding bij het uitwerken van een stappenplan voor afstemming op de referentieregio.

Lokale besturen en samenwerkingsverbanden van lokale besturen kunnen bij ons terecht voor toelichting op CBS, MAT of gemeenteraadscommissie (van het lokale bestuur) of bestuursorgaan van het samenwerkingsverband. Ze kunnen ook deelnemen aan het **kennisdelingsplatform Regiovorming** via MsTeams.

Subregio's kunnen een overzicht op maat aanvragen. Alle vragen over afstemming kun je stellen via regiovorming@vvsg.be.

‘Extreem en radicaal zijn is op zich geen probleem, zolang je je aan de democratische krijtlijnen houdt. Maar als je structureel aanzet tot haat en geweld of dat legitimeert, dan kom je bij ons op de radar,’ zegt OCAD-directeur ad interim **Gert Vercauteren**. En dan maakt het niet uit of het over jihadisme, rechts of links extremisme gaat. ‘Want regels zijn regels en die gelden voor iedereen,’ voegt Vilvoords burgemeester **Hans Bonte** eraan toe.

‘We moeten waakzaam blijven voor extremisme’

Hans Bonte: ‘Een zeer acuut probleem dat tot spanningen leidt, heeft te maken met mensen die onterecht in allerlei databanken zijn terechtgekomen. Correcte informatie die voortdurend wordt aangepast, is essentieel. Databanken moeten dynamisch zijn.’

STEFAN DE WICHERE

Hans Bonte is sinds 2013 burgemeester van Vilvoorde, voordien was hij er schepen en OCMW-voorzitter. Gert Vercauteren werkt sinds 2008 voor het OCAD (coördinatieorgaan voor de dreigingsanalyse), eerst als hoofd van het departement analyse en sinds oktober 2020 als directeur ad interim. Voor de foto poseren ze onder een schilderij van Vilvoordenaar Jan Portaels die in de 19de eeuw naar Syrië reisde en een belangrijk vertegenwoordiger van het oriëntalisme was. Bijna twee eeuwen later trokken weer jongeren uit Vilvoorde naar Syrië, met minder nobele bedoelingen.

Hoe belangrijk is de aandacht voor het jihadisme vandaag nog voor het OCAD?

Gert Vercauteren: ‘Van het aantal dreigingsmeldingen komt het grootste deel nog steeds uit die hoek. In de gemeenschappelijke gegevensbank – waarin alle betrokken diensten niet-geclassificeerde informatie uitwisselen over personen en organisaties die prioritair opgevolgd moeten worden – zijn intussen 700 extremisten en terroristen opgenomen, en mensen met een jihadistische inspiratie vormen nog altijd het grootste contingent. De problematiek stagneert wel wat, de zichtbaarheid vermindert. Jihadisten en salafisten werken meer clandestien. De propaganda gebeurt niet meer op Facebook of Twitter maar via afgesloten kanalen. Dat maakt dat ze minder makkelijk een groot publiek bereiken, maar het propagandamateriaal en de jihadisten zijn er nog. Als er een sterke trigger is, zoals het opnieuw publiceren van de Mohammed-cartoons in Frankrijk, kan dat nog altijd tot aanslagen leiden. In België hebben we onlangs enkele arrestaties gehad in het Antwerpse en in Limburg. We moeten waakzaam blijven.’

Hoe zit dat lokaal, in Vilvoorde?

Hans Bonte: ‘Je kunt in deze problematiek niet over lokaal spreken. Als je verantwoordelijkheid draagt in Vilvoorde, voel je meteen ook de Antwerpse en Brusselse nabijheid. Er zijn zeer duidelijke verbanden tussen de verschillende groeperingen. In Vilvoorde volgen wij de radicalisering nog van zeer nabij op. We kunnen dat veel beter dan de politie- en de inlich-

tingendiensten van wie de informatiepositie toch zwak blijft. Dat heeft te maken met niet aanwezig zijn op het terrein en met een gebrek aan diversiteit bij die diensten. Vergeet niet dat de beste controle nog altijd gebeurt door de eigen omgeving. We hebben als stad een lange weg afgelegd in de bestrijding van radicalisering en dat is voor 95 procent te danken aan het gegeven dat we de moslimgemeenschap meehadden. We houden zeer nauwe contacten met de milieus waarin die mensen actief zijn, met sleutelfiguren, ook met terugkeerders uit Syrië. Zo houden we een goed zicht op de samenleving. Een zeer acuut probleem dat tot spanningen leidt, heeft te maken met mensen die onterecht in allerlei databanken zijn terechtgekomen. Ik ken een brave vader die daardoor zijn werk op de luchthaven is kwijtgeraakt en een manager die werd opgepakt op vakantie in het buitenland. In België kunnen we nog zoveel inspanningen doen om die mensen van de lijsten te halen en hen te ontseinen, maar andere landen of luchtvaartmaatschappijen trekken zich daar niets van aan. Dat leidt tot veel onbegrip in de moslimgemeenschap. Correcte informatie die voortdurend wordt aangepast, is essentieel. Databanken moeten dynamisch zijn.’

Gert Vercauteren: ‘We delen die bezorgdheid. Er zijn mensen die ooit ten onrechte werden geseind door politie- of inlichtingendiensten en zo op internationale lijsten kwamen. Hen daar weer af krijgen, is zeer moeilijk. De gemeenschappelijke gegevensbank in België is gebaseerd op afgebakende wettelijke criteria, je komt er niet zomaar in terecht. Vroeger hadden we die niet, iedereen had zijn eigen lijsten. Die databank is de ruggengraat van de strategie TER tegen Terrorisme, Extremisme, Radicalisering. Een andere belangrijke pijler is de aanpak en coördinatie via de lokale structuren, zijnde de LIVC R's en de Lokale Taskforces.’

Legt u eens uit hoe die twee structuren samenwerken.

Gert Vercauteren: ‘De LIVC R is een multidisciplinair overlegplatform van burgemeester, gemeenteambtenaar, lokale politie en lokale sociale actoren waar informatie wordt uitgewisseld over concrete personen, met het oog op

preventie en re-integratie via een op maat uitgewerkt begeleidingstraject. In de Lokale Taskforces zitten de veiligheids- en inlichtingendiensten samen op regionale schaal voor een meer repressieve en veiligheidsgerichte aanpak. Ook de information officer van de lokale politie maakt er deel van uit en vormt de link met de LIVC R's als dat nodig is. Per geval wordt beslist welk platform een dossier opvolgt. Ik kan de burgemeester alleen maar bijtreden over het grote belang van lokale besturen. Zij houden rechtstreeks contact met de burgers en weten wat er reilt en zeilt in hun gemeente. Voor de vorming van je identiteit blijkt de gemeente of stad waar je opgroeit veel belangrijker te zijn dan het land, steden en gemeenten kunnen een plek zijn van verbinding en erbij horen. Het OCAD is de beheerder van de gemeenschappelijke gegevensbank maar is zelf niet actief op het terrein. Op basis van alle informatie waarover we beschikken, maken wij per persoon een dreigingsevaluatie en motiveren we waarom die persoon in de gemeenschappelijke gegevensbank zit. Die evaluaties krijgen een continue update met de nieuwe informatie die we ontvangen van onze partners en steundiensten, die vertegenwoordigd zijn in de Lokale Taskforces. Idealiter krijgen we ook informatie van de LIVC R met betrekking tot de evolutie van de persoon in kwestie. Vanuit de LIVC R stroomt echter enkel informatie door naar de Lokale Taskforce als hierover consensus is tussen al haar leden.'

Hans Bonte: 'In de LIVC R kunnen we informatie delen met de politiediensten. Van daar loopt dat naar de Lokale Taskforce en de gegevensbanken. Ik betrap mezelf er wel op dat ik afspraken maak met de korpschef over wat we doorgeven en wat niet, vanwege de zware prijs die kan vasthangen aan opname in een databank. Ik sta ook sceptisch tegenover het opnemen van het OCMW, het CAW, de sociaal werkers in de LIVC R. Die mensen hebben daar de tijd niet voor en ze zullen ook hun informatie niet willen delen, wat ik begrijp. Omgekeerd zullen politiediensten zeer terughoudend zijn

STEFAN DEWICKERE

om sociale diensten aan te zetten om iemand wat beter op te volgen. Op de LIVC R is er informatie-uitwisseling tussen de stad en de lokale politie. En als het nodig en nuttig is vanuit veiligheidsoogpunt, organiseren we daarnaast partnertafels met die sociale sleutelfiguren, vertrekkend van goede informatie.'

Gert Vercauteren: 'De burgemeester kan het OCMW, het CAW, het CLB, het onderwijs en andere socio-preventieve actoren uitnodigen maar dat is geen verplichting. Wat werkt in één gemeente werkt niet altijd in een andere. In Vilvoorde werkt de LIVC R goed zonder er de sociale diensten bij te halen, elders kunnen andere keuzes beter werken. Het belangrijkste is dat er informatie kan doorstromen van die diensten naar de LIVC R, en dat er gewerkt wordt aan wederzijds vertrouwen en een cultuur van samenwerken.'

Hoe goed werken die structuren op dit moment?

Gert Vercauteren: 'We staan ongetwijfeld sterker dan vroeger, er wordt veel meer informatie gedeeld.'

Hans Bonte: 'Dat klopt, maar de dynamiek in een samenleving is zo groot dat er bij alle radertjes een ongelofelijke discipline moet zijn om alle informatie up-to-date te houden. Het is goed dat de structuren er zijn, maar de verwachtingen dat alles op die manier opgevolgd kan worden zijn niet realistisch. Ik weet als burgemeester vaak meer dan wat in allerlei databanken en statistieken staat. Toen twee terugkeerders uit Syrië vanuit Brussel naar hier verhuisden, heb ik uit Brussel niets gehoord. Hoe ben ik dat dan toch te weten gekomen? Omdat we informatie krijgen van mensen uit de gemeenschap zelf, omdat we zeer actief

Gert Vercauteren:
'Rechts extremisme is meer mainstream geworden. Het is op de grote fora veel meer aanwezig en bereikbaar dan jihadistische content. Net als bij het jihadisme zijn jongeren daar zeer vatbaar voor. Opvallend is dat het over jongeren uit alle maatschappelijke milieus gaat.'

STEFAN DEWICKERE

Hans Bonte:
‘Wijkagenten zijn essentieel. Zij zijn de sleutelfiguren voor de kwaliteit en de informatiepositie van de politie.’

zijn in alle minderheidsgroepen in onze stad. Ik heb zeer veel vertrouwen in het zelfcontrolerende vermogen van de samenleving. De moslimgemeenschap engageert zich zeer sterk tegen het radicalisme, onderschat dat niet, ze treedt zeer efficiënt op tegen mensen die de foute kant opgaan. De kracht van medestanders in de moslimgemeenschap is veel sterker dan ons nog vaak zeer kleine en zeer witte politiekorps, alleen durft men hen daarin niet te erkennen. Ik hoop dat de minister erin slaagt om de goed werkende moskeeën te erkennen, zodat de kleine groep radicalen niet kan zeggen dat ze hier niet welkom zijn als moslims.’

Gert Vercauteren: ‘Inclusie is inderdaad zeer belangrijk. We zijn blij met de initiatieven om meer geloofsgemeenschappen te erkennen. Bij de meeste is er maar zelden sprake van een vorm van extremisme. Ook de meeste vrouwen en kinderen die terugkeren uit Syrië doen het goed en evolueren in de richting van een volledige re-integratie in onze maatschappij.

Het klopt dat veel moslims actiever en sterker geworden zijn en vlugger stelling nemen tegen salafi-jihadisten.’

Hans Bonte: ‘De structuren op zich, hoe relatief die ook zijn in het bestrijden van het jihadisme, zijn wel belangrijk voor het veiligheidsbeleid, omdat ze ons naar een cultuur van samenwerking doen evolueren. De multidisciplinaire samenwerking kan ook voor andere veiligheidsissues een werkmethode zijn, zoals de grootstedelijke criminaliteit die in Vilvoorde binnensijpelt en de illegale economie die hele sectoren erodeert.’

Hoe kunnen politiediensten sterker worden in informatie-inzameling?

Hans Bonte: ‘In de hele regio zijn er grote problemen om het politiewezen op orde te houden en voldoende personeel te hebben. Vooral wijkagenten zijn essentieel. Zij zijn de sleutelfiguren voor de kwaliteit en de informatiepositie van de politie. Helaas willen de meeste

vvsg

Twee publicaties en een ondersteunend traject

De VVSG werkte met de Vlaamse overheid en in opdracht van de Vlaamse regering twee publicaties uit. Een eerste richt zich op personen die nog niet vertrouwd zijn met de LIVC R en die meer te weten willen komen over het opzet, de werking en de bedoeling ervan. Voor hen werd een **vraag-en-antwoordfiche LIVC R** ontwikkeld. Als het antwoord daarin niet te vinden is, dan is er nog het uitgebreide **draaiboek LIVC R**. Dat biedt naast meer duiding over het juridische kader ook inzicht in een praktijkgericht stappenplan.

Heb je nog vragen of nood aan (bijkomende) ondersteuning bij de opstart of werking van de LIVC R in jouw gemeente? In het begeleidings- en coachingstraject LIVC R (vvsg.be) biedt de VVSG ondersteuning op maat van jouw lokaal bestuur. Neem contact op via katrien.vanmele@vvsg.be voor meer info.

www.vvsg.be/livc-r

jongeren liever bij de interventiediensten werken. Ook de wetgeving werkt soms tegen: een wijkagent mag tijdens de werkuren niet meer op café gaan, terwijl dat net een plek is waar veel informatie te rapen valt.’

Gert Vercauteren: ‘De Lokale Taskforces die echt goed draaien, hebben een sterke buurt- en wijkpolitie die aanklampend werkt en praat met de mensen.’

Welke groepen vragen er naast jihadisten nog bijzondere aandacht van het OCAD?

Gert Vercauteren: ‘Twee fenomenen maken sinds enkele jaren opgang. Het eerste is het anti-overheidsextremisme. Meestal is dat niet gestoeld op een breed ideologisch kader, maar gaat het over dreiging die voortkomt uit een single issue. Denk aan groepen die zich tegen de covid- en vaccinatieaanpak keerden en waar allerlei desinformatie en complottheorieën leidden tot radicalisering en dreigementen tegen politici, virologen, media. Qua aantal dreigingsmeldingen staan die ongeveer op hetzelfde niveau als jihadisten. Het tweede fenomeen is rechts extremisme dat verantwoordelijk is voor tien à twaalf procent van de dreigingsmeldingen. In de gemeenschappelijke gegevensbank staan een zestigtal personen uit die hoek. Rechts extremisme bleef tot voor enkele jaren beperkt tot een vrij gesloten publiek, nu is het meer mainstream geworden. Het is op de grote fora veel meer aanwezig en bereikbaar dan jihadistische content, die fora doen veel minder inspanningen om die content te verwijderen. Net als bij het jihadisme zijn jongeren daar zeer vatbaar voor. Opvallend is dat het over jongeren uit alle maatschappelijke milieus gaat.’

Hans Bonte: ‘Het anti-establishment en anti-overheid zijn neemt soms ernstige vormen aan. Kijk maar naar de agressie tegen de politie of de brandweer, de grenzen worden telkens verlegd. Maar ik maak me vooral bijzonder grote zorgen over de toename van extreemrechts, racistisch geweld. In onze LIVC R-vergaderingen is de lijst van rechts-extremistische personen die we bespreken veel langer dan die van jihadisten. We onderschatten het probleem en we treden er veel te soft tegen op. Ik heb niet veel veroordelingen gezien in verband met Schild en Vrienden, we hebben nochtans antidiscriminatie- en antiracismewetten. Het heeft er mee te maken dat het probleem gepolitiseerd is. We zien die mensen als Vlaams-nationalisten, er zijn vaak banden met het Vlaams-nationalistische politieke establishment. We vergeten dat het over extremisten gaat, vaak lone wolves die door copycatgedrag in staat zijn om ellendige dingen te doen. We moeten veel alerter zijn.’

Gert Vercauteren: ‘Rechts-extremisten hebben een ander profiel dan jihadisten en zijn vaak goed ingebed in de lokale samenleving. Voor gemeente en politie is het complex daar-

mee om te gaan. Hoe pak je een extreemrechtse, radicaliserende jongere uit een hoog aangeschreven familie aan?’

Hans Bonte: ‘Dat debat is indertijd nooit gevoerd met de moslimjongeren die vertrokken naar Syrië. Dan werd niet naar de familie of de context gekeken, of naar de effecten van ons optreden voor de omgeving van de vertrekkers. Dat we die fout niet nog eens moeten maken, spreekt voor zich. Maar hoe we rechts-extremisten dan wel moeten behandelen, is nog niet duidelijk. Feit is dat we nu veel te laks zijn als er wetten overtreden worden op racisme, negationisme. We moeten grenzen trekken. Indertijd zijn hier jongeren op lijsten gezet omdat ze in de klas een vlag tekenden van IS. Wat is er gebeurd met alle sympathisanten van Jürgen Conings?’

Gert Vercauteren: ‘We moeten het aanzetten tot haat en geweld op sociale media en het internet inperken, dat geldt voor uitingen van rechts en soms ook links extremisme. Met jihadistische propaganda waren we daar te laat mee, die fout mogen we nu niet maken. En voor alle duidelijkheid, je mag extreem en radicaal zijn. Dat is geen probleem zolang je je houdt aan de democratische krijtlijnen. Als je structureel aanzet tot haat en geweld of dat legitimeert, dan kom je bij ons op de radar. Het maakt niet uit of het over jihadisme of rechts of links extremisme gaat.’

Zijn die twee recentere fenomenen vooral een stedelijk probleem?

Gert Vercauteren: ‘Extremisme is in al zijn vormen overwegend een grootstedelijk probleem. Rechts-extremisme is meer verspreid over het hele grondgebied, ook op het platteland. Burgemeesters die zeggen dat er geen probleem is en dat ze geen LIVC R nodig hebben, kijken misschien niet goed genoeg naar de problemen. Ik zou hen in elk geval aanraden om met enkele buurgemeenten samen een LIVC R op te richten en te anticiperen op mogelijke problemen. Dat is verstandig, goed bestuur. Grootstedelijke problemen vinden ook hun weg naar meer landelijke gebieden.’

Hans Bonte: ‘Vilvoorde is de snelst groeiende stad in Vlaanderen, de stad met de jongste bevolking en de meest diverse stad. Hier is geen enkele groep nog in de meerderheid, ook de Vlamingen niet. Dat is het lot van Vlaanderen, alle gemeenten zullen verkleuren. Vilvoorde geraakt stilaan voorbij het wij-zij-denken, dat proces zal overal moeten gebeuren. Overal zal gewerkt moeten worden aan de kwaliteit van samenleven, met regels waaraan iedereen zich moet houden.’ —

BART VAN MOERKERKE

redacteur Lokaal

KATRIEN VAN MELE

Coördinator EMMA &

begeleidings- en coachingstraject LIVC R

Gert Vercauteren:
‘Burgemeesters die zeggen dat er geen probleem is en dat ze geen LIVC R nodig hebben, kijken misschien niet goed genoeg naar de problemen. Ik zou hen in elk geval aanraden om met enkele buurgemeenten samen een LIVC R op te richten en te anticiperen op mogelijke problemen.’

Professor **Eric Lanckswert** promoveerde op een proefschrift over burgerparticipatie op het lokale bestuursniveau. In zijn boek *Sterk Burgerschap* is hij verder op zoek gegaan naar manieren om burgers en lokale besturen dichter bij elkaar te brengen. 'Ik legde me vooral toe op de kracht van burgers en hoe zij invloed kunnen hebben op onze huidige democratie.'

'Burgers hebben een enorm potentieel aan kwaliteiten. Zij hebben de neiging en het vermogen om rechtvaardig, solidair en redelijk te zijn. Mensen zijn in wezen goed, hoewel we natuurlijk niet blind mogen zijn voor al het leed dat ze veroorzaken. Psychologisch onderzoek heeft bijvoorbeeld al uitgewezen dat mensen dienstbaar willen zijn voor de samenleving. Bij burgerparticipatie komt het er dan op aan om die kwaliteiten aan te wakkeren en ten dienste te stellen van de samenleving. Dat is wat ik sterk burgerschap noem en dat is voor mij de grondslag van een bloeiende democratie. Inbreng van burgers is voedsel voor de democratie, voor de democratische groei en ontwikkeling.'

'De ontwikkelingsgerichte democratie – dat is een democratie die gericht is op het ontwikkelen van burgerschapskwaliteiten – zal vooral vorm krijgen via burgerparticipatie, omdat daar de mogelijkheid ligt om mensen rechtstreeks met elkaar in interactie te laten gaan. Daar liggen de kansen om te groeien, om te leren van elkaar, om tolerant en solidair te worden enzovoort. Deze democratie komt uiteraard niet in de plaats van de representatieve democratie. Dat blijft de ruggengraat van ons systeem. Zo blijven alle meningen vertegenwoordigd via de verkiezingen. Ik zie daarnaast wel ruimte voor de ontwikkelingsgerichte democratie die gekoppeld kan worden aan de besluitvormingsprocessen van de representatieve democratie. Daarbij kunnen de lokale besturen hun burgers betrekken en zo hun burgerschapskwaliteiten versterken.'

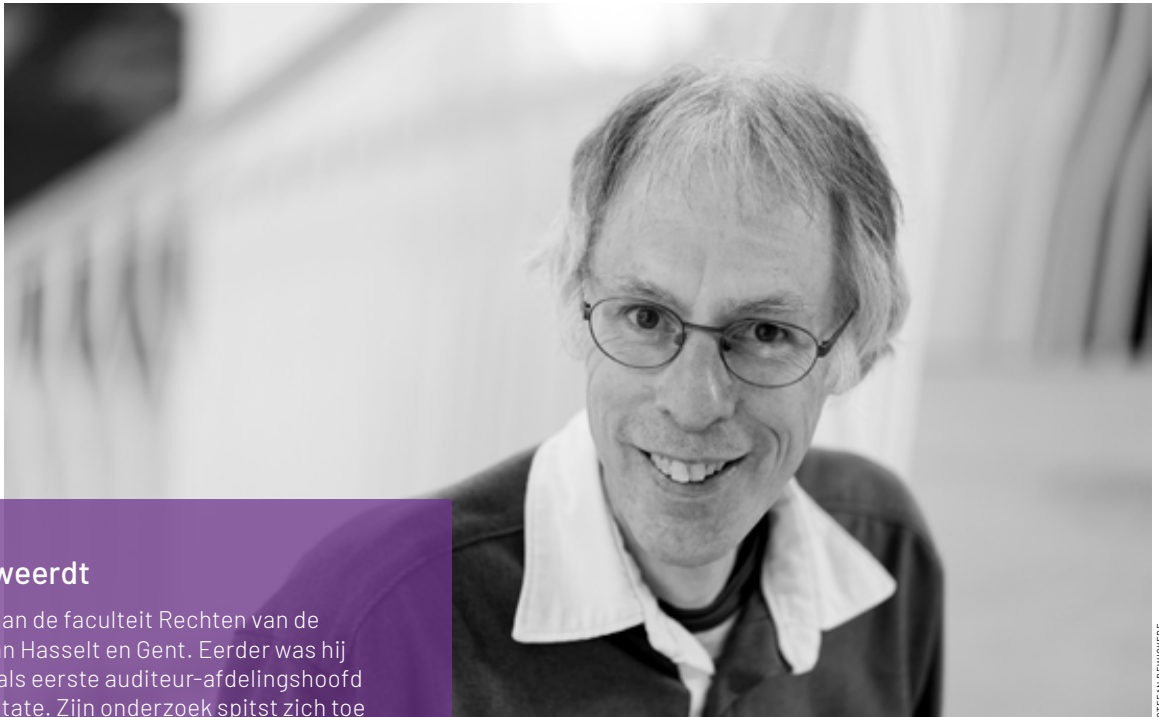
'Inbreng van burgers is voedsel voor de democratie, voor de democratische groei en ontwikkeling.'

'Ik moedig daarom de lokale besturen aan een heldere visie te ontwikkelen over burgerparticipatie. Zij behandelen de thema's die burgers rechtstreeks aanbelangen, zoals een verkeersprobleem op een paar honderd meter van hun voordeur. Ze kunnen zeer concreet aan het werk gaan met de burgers. Het gaat vaak over beslissingen die het algemeen belang raken.'

Volgens het 'groot gemeentelijk communicatieonderzoek' van de Thomas More-hogeschool, onder leiding van onderzoekers Eric Goubin en Michelle Lenaerts, staan inspraak en participatie sinds 2017 hoger op de lokale agenda. Zo voorzien bijna alle gemeenten in variërende vormen en frequenties bewonersparticipatie. 'Dat is natuurlijk een zeer mooie trend, die hopelijk voortgezet kan worden. De lokale besturen zetten al verschillende methoden in bij participatieprocessen en dat moeten ze zeker blijven doen. Ik moedig ze vooral graag aan om ook participatiemethodes in te zetten die het mogelijk maken burgerschapskwaliteiten te ontwikkelen. Ik denk bijvoorbeeld aan werkwijzen die gebaseerd zijn op bemiddeling, waarin men een gesprek voert onder gelijken met een neutrale derde. Zo zijn cirkelgesprekken veelbelovend: deelnemers nemen letterlijk plaats in een cirkel om in een diepgaande vorm van communicatie te treden. *Deep democracy* kan ook veel inspiratie bieden. Daarbij worden mensen ertoe aangezet te luisteren naar de stem van de minderheid en de stem van mensen waarmee ze het helemaal niet eens zijn. Daar valt natuurlijk veel uit te leren. De uitdaging voor de lokale besturen ligt er vooral in om deze processen goed te omkaderen en te begeleiden. Zij moeten optreden als facilitator, maar tegelijk zeer

Krachtiger
lokale
besturen
door sterk
burgerschap

STEFAN DEWICKERE

Eric Lanckswert

is hoofddocent aan de faculteit Rechten van de universiteiten van Hasselt en Gent. Eerder was hij jarenlang actief als eerste auditeur-afdelingshoofd bij de Raad van State. Zijn onderzoek spitst zich toe op burgerparticipatie, alsook op vernieuwingen in de rechtspraak, toegepaste ethiek, en onderhandelen en bemiddelen. Zijn boek *Sterk burgerschap* verscheen onlangs bij uitgeverij Gompel & Svacina.

duidelijk kaderen wat mogelijk is, wat de doelstelling is en wat het budget is.'

'Ik denk bijvoorbeeld aan het Ostbelgien-model, waar een heel systeem decretaal verankerd is waarin burgers structureel hun mening over allerlei dingen kunnen geven. Het Parlement van de Duitstalige Gemeenschap is verplicht om er iets mee te doen. Het moet het resultaat in zijn besluitvorming betrekken. Het moet het daarom niet perse uitvoeren, maar het moet wel grondig verantwoord worden wat ermee gebeurt. Methodes als cirkelgesprekken en *deep democracy* worden al vaker toegepast in langdurige en ietwat hoogdrempelige deliberatieve processen zoals burgerpanels en het Ostbelgien-model, maar kunnen zeker ook in kleinschaliger processen ingezet worden, bijvoorbeeld op een wijkgesprek of een infoavond. Natuurlijk moeten we onder ogen zien dat de lokale besturen niet over oneindig veel middelen beschikken om talloze participatietrajecten op te zetten. Er is echter veel mogelijk zonder al te grote inspanningen, bijvoorbeeld via redelijk bescheiden wijkbudgetten. Het kan interessant zijn om je als lokaal bestuur open te stellen voor spontane burgerinitiatieven. Blijf de vinger aan de pols houden! Zo kun je je ook vooral faciliterend en ondersteunend opstellen, wat niet al te veel personeel, middelen of inspanningen hoeft te vragen.'

'Als ik mag dromen van 2050, dan krijgt de democratie meer en meer vorm rond kleine, tijdelijke polissen. Polissen zijn politieke gemeenschappen waar publieke aangelegenheden worden besproken. Die polissen kunnen zich vormen rond zeer

'Ik moedig lokale besturen vooral graag aan om ook participatiemethodes in te zetten die het mogelijk maken burgerschapskwaliteiten te ontwikkelen.'

concrete projecten. Als er bijvoorbeeld ergens nieuwe windmolens komen en er is wat contestatie over, dan kun je daar een gesprek over opzetten met buurtbewoners, de projectontwikkelaar, het lokale bestuur... Dat is dan een kleine polis, waarin gepraat kan worden over zaken van algemeen belang. Zo zullen we naar netwerken of verbanden van kleine polissen evolueren waarin burgerschap op een concrete en directe manier vorm kan krijgen. Daarin worden mensen ondersteund om het beste van zichzelf te geven en om hun burgerschapskwaliteiten te ontplooien. Op die manier kunnen we onszelf overstijgen en van het "ik" naar het "ik en wij" gaan. Vergrijzing, klimaat, migratie, de kloof tussen arm en rijk, het zijn allemaal stevige uitdagingen die niet in een puur geïndividualiseerde samenleving opgelost kunnen worden. Daarvoor hebben we elkaar, de gemeenschap, nodig. Ik gebruik graag het beeld van een tapijt: we kunnen mensen zien als allemaal draden in verschillende kleuren. Als we die met elkaar verweven, krijgen we een tapijt. Iedere draad blijft zoals hij is, maar samen vormen we een groter geheel.' —

ELIENE RIJCKEN

VVSG-projectmedewerker
communicatie en kennisdeling

LOKALE FINANCIËN

CAPITA SELECTA

Door Jan Leroy en Ben Gilot

In deze tweede publicatie binnen de reeks *Lokaal Financieel Management – Theorie* gaan we dieper in op enkele belangrijke capita selecta binnen de domeinen **financieel evenwicht, organisatiebeheersing en audit, en de uitgavenprocedure.**

Verder bespreken we ook de **financiële relatie tussen gemeente en OCMW**, die sinds de invoering van het decreet over het lokaal bestuur sterk gewijzigd is, schijnen we een licht op de **btw-situatie van lokale besturen** en geven we een overzicht van de **EU-staatssteunregels.**

OVER DE AUTEURS

Jan Leroy is senior expert data en analyse bij VVSG.

Ben Gilot is stafmedewerker gemeente- en OCMW-financiën bij VVSG.

Deze publicatie maakt deel uit van de reeks *Lokaal financieel management.*

LOKALE FINANCIËN: CAPITA SELECTA

ISBN (print): 9782509041135

Meer info & bestellen:
www.politeia.be

Tot vorig jaar huisden de gemeentelijke diensten van Vleteren in een door erfgoed beschermd herenhuis. Een aanbouw uit de jaren negentig was een typisch gebouw van zijn tijd met veel verloren ruimte en verwarming op elektriciteit. De integratie van gemeente en OCMW was een eerste aanleiding om op zoek te gaan naar een gezamenlijke stek voor de publieke diensten van gemeente en OCMW. Een voortraject met architecten wees uit dat een renovatie van het huidige pand te veel geld zou kosten en dat de voorkeur moest uitgaan naar een locatie met meer ruimte en een betere bereikbaarheid.

Zo kwam het op wandelafstand gelegen ontmoetingscentrum De Sceure in beeld. Het imposante gebouw – de naam verwijst naar het woord schuur – van wel 2000 vierkante meter fungeert al sinds 1982 als bruisend ontmoetingscentrum voor het verenigingsleven. Het voorbije decennium voerde het lokale bestuur al een reeks verbeteringswerken uit. Zo kreeg de grote zaal, die wordt gebruikt voor allerlei feesten en sportactiviteiten, een nieuw dak en nieuwe verlichting en werd het parkeerterrein grondig onder handen genomen. In 2014 namen de bibliotheek en de dienst toerisme hun intrek in het gebouw.

In 2018 werd architect Johan Houwen aangesteld voor het nieuwe project. Pas na een uitgebreid proces kwam het definitieve ontwerp tot stand. Naast het participatieve luik, waarbij de 14-koppige personeelsploeg nauw betrokken was, was het ook puzzelen om alle functies en diensten een goeie en logische plaats te geven. Een jaar later was de puzzel gelegd en volgde de aanbesteding van de werken. Het ontwerp en de uitvoering van de technieken werden in goede banen geleid door ingenieur Matthias Houwen, zoon van de architect.

De werken zelf begonnen in februari 2020 en duurden iets meer dan een jaar. Gedurende de renovatie was er een doorschuifstelsel van bepaalde diensten. Het nieuwbouwgedeelte was als eerste klaar en werd de definitieve plek van de bibliotheek en het archief. In mei 2021 brachten het personeel en de eigen technische dienst de hele verhuis- en doorschuifoperatie tot een goed einde.

Van bij de start stond voorop dat De Sceure zijn ontmoetingsfunctie moest behouden. Verenigingen en particulieren kunnen nog steeds in de grote en kleine zaal terecht voor activiteiten, feestjes en vergaderingen. De toeg in de grote zaal kreeg al een nieuwe houten wand en de uitrusting wordt binnenkort (in eigen beheer) onder handen genomen. De harmonie, de muziekacademie en de KLJ hebben nog steeds hun vast onderkomen in De Sceure. Enkel aan de logiesfunctie en bijgevolg de plattelandsklassen voor scholen kwam in 2018 noodgedwongen een einde wegens plaatsgebrek.

In het nieuwbouwgedeelte huisden de bibliotheek en het archief.

STEFAN DEWICKERE

De Sceure is gelegen aan de N8, die Ieper met Veurne verbindt, en beschikt over een ruim parkeerterrein. Dat leidt naar de centrale ingang waar je alle onthaaldiensten vindt: het loket en de dienst burgerzaken en welzijn, het secretariaat van gemeente en OCMW, de sociale dienst, het Huis van het Kind en de dorpsdienst NestorPlus. De diensten werken enkel op afspraak, al kunnen inwoners nog altijd gewoon binnenlopen.

Via de ingang vooraan, die uitkijkt op de gewestweg, bereik je de dienst vrije tijd (cultuur en toerisme, jeugd en sport en zaalbeheer). De diensten die minder rechtstreeks contact hebben met de burger, zoals ruimte en omgeving en de interne diensten, bevinden zich op de eerste verdieping. Net als de mooie en ruime raadzaal, die ook dienst doet als trouwzaal en die uitkijkt op de Meestersmolen.

Ook de lokale politie wilde een plek in de nieuwe infrastructuur. Regiopost Vleteren behoort tot Regio West binnen de politiezone Arro Ieper en heeft een kantoor en verhoorruimte op de begane grond. De politie droeg bij aan de investeringskosten en betaalt een jaarlijkse huurvergoeding voor het gebruik van haar lokalen. Het OCMW heeft ondertussen het vroegere commissariaat aangekocht om er doorgangswoningen te realiseren.

Als kleine landelijke gemeente is Vleteren al langer bezig om het eigen patrimonium beheersbaar en beperkt te houden. Het oude gemeentehuis werd intussen verkocht; dat gebeurde eerder al met twee voormalige schoolsites en de drie pastoriewoningen. Behalve De Sceure zijn er nog twee kleinschalige ontmoetingscentra voor het verenigingsleven in de deelgemeenten Westvleteren en Woesten. Het OCMW-gebouw in Woesten bleef wel behouden, dat werd begin 2000 helemaal gerenoveerd. Hier is nog een wekelijkse zitdag van het OCMW, de Habito Woonwinkel en de intergemeentelijke samenwerking in verband met activering De Opstap. Tot slot heeft Bpost er een dagelijks loket. De gemeentelijke technische dienst sluit het rijtje van publieke gebouwen af en bevindt zich op wandelafstand van De Sceure, op het gemeentelijk lokaal bedrijventerrein in de Fleternalaan.

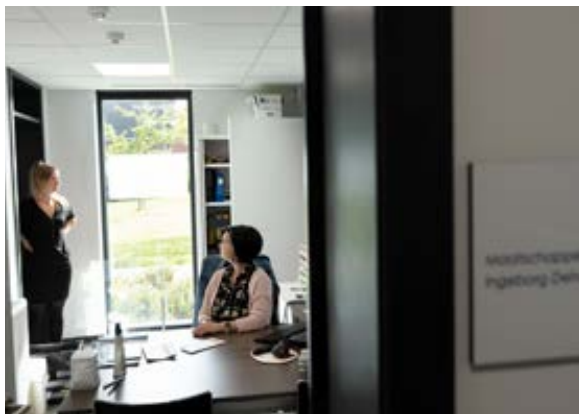
Enige onenigheid over de precieze uitspraak van 'De Sceure' heeft Vleteren al even achter zich gelaten. De schuur van weleer is goed gevuld, ze wordt ten volle benut door bewoners en bestuur en is zo helemaal klaar voor de toekomst. —

KATRIEN GORDTS
redacteur Lokaal

Van bij de start stond voorop dat De Sceure zijn ontmoetingsfunctie moest behouden.

TECHNISCHE FICHE

- **Opdrachtgever:**
lokaal bestuur Vleteren
- **Architect:**
Johan Houwen, Poperinge
- **Studie- en ingenieursbureau:**
Matthias Houwen HM Engineering bv, Melle
- **Budget:**
1.500.000 euro (incl. btw)
- **Aannemer algemene bouwwerken:**
Bouwonderneming Catteeu uit Lo
- **Aannemer elektriciteit:**
Covemaeker bv uit Komen
- **Aannemer HVAC, sanitair en brandbestrijding:**
Vandewalle uit Jabbeke
- **Voor afwerking van interieur werden nog vijf aannemingsovereenkomsten gesloten:**
Delhaye (plafonds), Strubbe (vloeren), Woodworks (vast meubilair), Labarque (schilderwerken), PubliX (belettering en bewegwijzering)
- **Contactpersoon:**
Nele Vanderhaeghe, algemeen directeur Vleteren
directeur@vleteren.be

Taken en kansen in de lokale regio voor sociale economie en werk

Verbinders voor werk, makelaars voor welzijn

Lokale besturen investeren aanzienlijk in lokale sociale economie en doen grote inspanningen om mensen met een grote(re) afstand tot werk te helpen inschakelen in de arbeidsmarkt. Voor hun regieopdracht op dat vlak krijgen ze ook steun van de Vlaamse overheid. Voor de huidige beleidsperiode verstrekt die daarvoor middelen aan 34 samenwerkingsverbanden en aan de centrumsteden Antwerpen, Gent en Leuven. Daarmee wordt momenteel ongeveer 90 procent van het Vlaamse Gewest afgedekt. De Vlaamse overheid heeft de regieopdracht voor sociale economie en de bijbehorende ondersteuning nu verbreed tot lokale regie voor sociale economie en werk. Daarmee beantwoordt ze aan een bestaande tendens en praktijk op het terrein.

Dit artikel gaat over de regieopdracht in kwestie, en laat daarover enkele regisseurs zelf aan het woord. Wat doen de lokale regisseurs, hoe kijken ze naar de recente ontwikkelingen in hun werkgebied, en welke kansen creëert het nieuwe kader volgens hen? Ben je lokale bestuurder, dan is ons doel bereikt als je aan het eind van de tekst denkt: ik bel nu mijn regisseur op, of ik duid er een aan.

Regie sociale economie: inclusief werk

De tewerkstelling van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt in de reguliere en de sociale economie bevorderen en daarbij drempels richting de arbeidsmarkt wegnemen: dat is de voornaamste doelstelling die de Vlaamse regering vasthaakt aan de regieopdracht op het vlak van de lokale sociale economie en werk. Binnen die contouren ondersteunt ze regisseurs om 'op maat van hun werkingsgebied zelf een aantal acties te ontwikkelen'. Daarbij komt dat het oogmerk van de versterkte samenwerking tussen VDAB en de lokale besturen uit de Vlaamse beleidsnota Werk en Sociale Economie 2019-2024 zich ondertussen vertaalt in een stijgend aantal samenwerkingsovereenkomsten. Wie daarover in 2020 las dat 'VDAB ook een beroep zal doen op de regisseurs lokale sociale economie, waardoor er meer maatwerk kan worden geleverd, inspelend op de eigenheid van de regio of stad en haar

werkzoekenden, leefloners en niet-beroepsactieven,' wist eigenlijk al dat de verbreding van de lokale regieopdracht tot sociale economie én werk in de sterren stond geschreven.

Een nieuw Vlaams regeringsbesluit bevestigde in maart van dit jaar die verbreding, en kent er vanaf 2023 ook bijkomende middelen aan toe. De subsidieoproep loopt. Een stijging van het aantal regisseurs moet de ondersteuning voor Vlaanderen bovendien meer gebiedsdekkend maken. De redenering is dat lokale besturen door hun grotere nabijheid bij moeilijk bereikbare groepen en lokale actoren, ook met werkgerelateerde beleidsinstrumenten (zoals wijk-werken, tijdelijke werkervaring enzovoort), meer en beter maatwerk kunnen leveren. Maar evenzeer sluit de nieuwe maatregel aan bij de praktijk die nu al bestaat. Dat vindt ook beleidsmedewerker Marc Haesendonckx van het departement Werk en Sociale Economie van de Vlaamse overheid, die meewerkte aan het ontwerpbesluit in afstemming met de lokale besturen. 'Zo zijn zeker drie vierde van de lokale regieverbanden dezelfde organisatieverbanden die ook wijk-werken opnemen,' stipt hij aan. 'Op veel plaatsen schuift dat over elkaar. Dat de verbrede regie sociale economie en werk er in de praktijk al is, bleek trouwens eerder al uit een evaluatierapport van Idea Consult: meer dan 80 procent van de lokale regisseurs had al een actiegebied dat

veel breder was dan sociale economie, en hield zich ook met werk bezig.'

Naar het terrein: de regisseur als matchmaker

Zelfs een kort gesprek met enkele regisseurs maakt onmiddellijk duidelijk dat er een veelheid van initiatieven en acties wordt ondernomen op maat van de lokale of regionale noden. Elk werkingsgebied heeft een eigen verhaal, met eigen doelgroepen. Tegelijk zijn de regisseurs zich bewust van de gemeenschappelijke kaders waarbinnen ze invulling geven aan hun functie. Ze zijn het ook grosso modo eens over de voordelen van bovenlokaal samenwerken, en over het logische karakter van de verbreding van de regieopdracht sociale economie met werk.

'De regieopdracht is inderdaad vrij ruim, het is altijd interessant om met meerdere regisseurs te praten om de gemeenschappelijke lijnen maar ook het lokale maatwerk te zien,' beaamt Wouter Vanhecke. Hij werkt voor Perspectief, een samenwerkingsplatform van de stad Oostende en zes omliggende gemeenten voor sociale tewerkstelling, en is als zodanig ook regisseur voor dat gebied. 'Wij hebben altijd gestreefd naar een globale benadering waarbij we zowel sociale economie als gewone bedrijven bij tewerkstelling betrekken,' zegt hij over de uitbreiding van de regieopdracht. 'Als je bezig bent met activering, moet je zo

Marc Haesendonckx:

'De regisseur is degene die weet waar iedereen in elke gemeente mee bezig is, welk lokaal bestuur op welke vlakken nog meer overtuigd moet worden; iemand die de situatie ter plaatse kent en voelt. De regisseur combineert netwerken, aansturen, sensibiliseren, verbinden. Zoiets doe je niet rechtstreeks vanuit de centrale administratie.'

Op het lokale niveau komen zoveel lijnen samen: kinderopvang, sociaal beleid, armoedebeleid, integratiebeleid. Bruggen slaan en werken op maat kan enkel via het lokale niveau. Hoe dan ook hebben we de lokale netwerken nodig, willen we aan de beoogde 80 procent werkzaamheidsgraad in Vlaanderen geraken.

LAVLAERTS

breed mogelijk denken en werken. Het gaat dan niet enkel over doelgroepmedewerkers, het gaat ook over contacten leggen tussen maatwerkbedrijven en het OCMW, verbindingen maken tussen bedrijven in de sociale economie en de reguliere economie. Dan moet je alle beschikbare instrumenten gebruiken. Wij beheren het activeringsinstrument wijk-werken al, en we activeren ook mensen via vrijwilligerswerk. Wijk-werken hebben we altijd voorgesteld als voortraject voor artikel 60, op het vlak van artikel 60 privé hebben we inspanningen gedaan om ons naar bedrijven te richten enzovoort. Bij de regieopdracht komen heel veel zaken aan bod.'

'Voor het thema werk sta je als regisseur in het middelpunt, ze weten je altijd te vinden,' gaat Wouter Vanhecke meteen voort. 'De adviesfunctie die je hebt voor lokale besturen, is een van de belangrijkste aspecten: je maakt hen attent op evoluties die eraan komen, helpt hen beleidskeuzes te maken met de blik op overmorgen. De samenwerkingsovereenkomst met VDAB, bijvoorbeeld, is een concreet punt waarover belangrijke keuzes worden gemaakt. Maar evengoed hield ik me gisteren bezig met de brandstofbevoorrading van onze Digibus in

het kader van Digibank (project van de Vlaamse overheid voor de digitale inclusie van kansengroepen, red.). Dat is vrij operationeel maar het dient hetzelfde doel, namelijk maken dat de instrumenten volwaardig worden ingezet. Verder werken we binnen het project Digibank voornamelijk outreachend om niet-beroepsactieven, werkzoekenden en doelgroepmedewerkers aan te spreken, zo trekken we naar de maatwerk- en dienstenbedrijven zelf om vorming te geven. Die keuzes maken we hier voor de regio Oostende. Elders kan de manier van werken anders zijn, maar lokaal is de keuze altijd de juiste als de regisseur erbij betrokken is.'

Met dat laatste is Sylvia Mazzarese het volmondig eens. Zij is regisseur voor Leuven, waar ze als stadsambtenaar al 23 jaar de thema's sociale economie en werk behartigt. 'We hebben allemaal soortgelijke bekommernissen, maar de partners en doelgroepen verschillen lokaal, je moet dus gedifferentieerd kunnen werken. Zoals Wouter al aangaf, gaan de taken van de regisseur van heel beleidsmatig tot heel uitvoerend, alles daartussen is mogelijk. In hoofdlijnen bestaat de taak van de regisseur vandaag voor mij in partnerschappen zoeken, inspelen op de actualiteit en op het

beleid, het lokale bestuur daar heel goed van op de hoogte brengen en mee op de golf krijgen.' Als ze de essentie van de regisseurstaak voor sociale economie en werk in één woord zou moeten samenvatten, denkt Sylvia Mazzarese daarom aan 'matchmaker' of 'makelaar'. 'Het woord waaraan ik dacht was "verbinder",' reageert Wouter Vanhecke. 'Maar ik denk dat we hetzelfde bedoelen.'

Wie intussen aandachtig heeft zitten luisteren en knikken, is Nick Inghelbrecht, teamverantwoordelijke lokale economie bij de gemeente Heusden-Zolder en mede-regisseur sociale economie voor het werkingsgebied Beringen en Heusden-Zolder. Wanneer hij zich voorstelt, duidt hij meteen de specifieke context van zijn regio en zijn eigen inbedding daarin. 'Met samen 80.000 inwoners vormen Heusden-Zolder en Beringen een kleiner werkingsgebied, maar potentieel kan dat wel uitbreiden naar 165.000 als de zes omliggende, meer landelijke gemeenten die nog geen regisseur hebben, nu mee in onze werking zouden stappen,' zegt hij. 'Werk en sociale economie zijn hier altijd belangrijke thema's geweest. Beringen en Heusden-Zolder zijn ex-mijngemeenten. Toen ik aan de slag ging in Heusden-Zol-

Sylvia Mazzarese:

'We moeten bedrijven overtuigen om niet alleen te innoveren in technologie, maar om ook heel innovatief om te gaan met personeelsbeleid. Het grootste kapitaal voor een bedrijf momenteel is werkkracht.'

STEFAN DE WICKERE

STEFAN DE WICKERE

Als je bezig bent met activering moet je zo breed mogelijk denken en werken. Het gaat dan niet enkel over doelgroepmedewerkers, het gaat ook over contacten leggen tussen maatwerkbedrijven en het OCMW, verbindingen maken tussen bedrijven in de sociale economie en de reguliere economie.

der in 2001, was de beleidsdoelstelling om de gemeente uit de top tien van gemeenten met de hoogste werkloosheidsgraad te krijgen. Met dat doel zijn er altijd veel middelen vrijgemaakt.' De kleinere schaal ziet Nick Inghelbrecht voor zijn eigen functie als een plus: 'Het voordeel van een kleinere gemeente als Heusden-Zolder – met ongeveer 35.000 inwoners – is dat zowel lokale economie als werk en sociale economie onder één persoon valt. Ik zetel in de ondernemersclub en in de middenstandsraad waaraan ook Unizo deelneemt, ik heb dus heel korte lijnen met de bedrijfsleiders en ook met VDAB, wat maakt dat ik soms de koppeling kan maken tussen kwetsbare inwoners, VDAB en bedrijven.'

Het brede spectrum van de lokale regie

Welke lokale keuzes worden er allemaal gemaakt, welke initiatieven opgezet, partnerschappen gesmeed, uitdagingen aangegaan? Het korte antwoord laat zich raden: te veel om op te noemen. Aan de acties in elk van de 37 werkingsgebieden en de bezigheden van de regisseur daarin kunnen we gemakkelijk hele praktijkartikelen wijden. Het summiere overzicht dat volgt voor de drie cases is vooral bedoeld om – nogmaals – het brede spectrum te illustreren waarbinnen de regie sociale economie en werk lokaal kan worden ingevuld.

In Leuven wijst Sylvia Mazzarese om te beginnen op het partnerschap dat loopt met alle sociale-economiepromotoren binnen maar ook buiten de stads-

grenzen; in dat kader werkt de stad ook samen met de provincie. De link naar het luik werk legt ze nu ook via de samenwerkingsovereenkomst met de VDAB die in 2020 werd afgesloten: 'Met de VDAB stelden we een actieplan op, dat een kapstok vormt voor heel wat andere partnerschappen. Die gaan bijvoorbeeld over een vernieuwde werkgeversbenadering, waarbij ook Voka en Unizo komen kijken; over doelgroepenbeleid, waarbij het OCMW, onze dienst Diversiteit of partners die met jongeren bezig zijn, betrokken worden; over onderwijs, waarvoor een heel breed actieplan bestaat.' De lijst van verdere concrete projecten en acties is indrukwekkend. 'Voor jongeren hebben we een ESF-project waarbij verschillende Leuvense partners jongeren op maat begeleiden,' zegt Sylvia Mazzarese. 'Daarnaast organiseren we concrete opleidingen die snel toeleiden naar de arbeidsmarkt, zoals metaalbewerking. Voor nieuwkomers creëren we met sociale-economiepartners taalvloeren om Nederlands te oefenen. Praatgroepen over "werken in België" richten we ook voor hogergeschoolde anderstaligen en expats in. Om beter te kunnen toeleiden van onderwijs naar arbeidsmarkt begonnen we met het talentenplatform, een groot netwerk tussen scholen en ondernemingen; we zetten ook dual leren en werkplekleren in. Met het project Jobroad, samen met Voka en VDAB, doen we dan weer het omgekeerde: we laten bedrijven solliciteren bij kandidaten. We ondersteunen de lokale horeca

door bijvoorbeeld jongeren met mobiele opleidingen klaar te stomen als barten-der. Sociaal inclusief personeelsbeleid is een thema waarvoor we samenwerken met bedrijven als AB Inbev, en ook onze eigen personeelsdienst proberen we instrumenten aan te reiken op dat vlak.' Als belangrijke knelpunten voor de doelgroepen noemt Sylvia Mazzarese kinderopvang en mobiliteit: 'We hebben te weinig flexibele kinderopvangfaciliteiten, maar ook te weinig kinderbegeleiders om de opvang te organiseren. En een rijbewijs behalen is voor sommige groepen mensen moeilijk en duur.'

Maar dan is er nog zoveel meer. In de sociale economie financiert Leuven een deel van de huisvesting van een aantal partners. Overheidsopdrachten sociaal maken, en ineens ook ecologisch als het even kan, is haast een missie geworden voor de regisseur. Via tools als de website doeners.be, maar ook projecten over circulair ondernemen worden verbindingen gemaakt tussen de sociale en reguliere economie. Zorgberoepen worden gepromoot via acties op school en sociale omscholingsprojecten. 'Alles samen besteden we in Leuven bijna een miljoen euro aan sociale economie en werk,' besluit Sylvia Mazzarese. 'En dat zal binnen de nieuwe regie niet veranderen.' Dat de Vlaamse ondersteuning van de regieopdracht daarbij 50.000 euro of 5 procent van de totale investeringen vertegenwoordigt, plaatst misschien nog een en ander in perspectief.

Wouter Vanhecke:

'De adviesfunctie die je hebt voor lokale besturen, is een van de belangrijkste aspecten: je maakt hen attent op evoluties die eraan komen, helpt hen beleidskeuzes te maken met de blik op overmorgen. Die keuzes maken we voor de eigen regio. Elders kan de manier van werken anders zijn, maar lokaal is de keuze altijd de juiste als de regisseur erbij betrokken is.'

ts

We moeten bedrijven erop attent maken dat ze zich in toenemende mate zullen moeten openstellen voor creatieve manieren van aanwerving, en meer op maat van kandidaten. Maken ze die keuze niet, dan zullen ze in de toekomst hun productie en dienstverlening moeten terugschroeven, om de eenvoudige reden dat ze hun arbeidsplaatsen niet meer ingevuld krijgen.

STEFAN DEWICKERE

In de regio's Oostende en Heusden-Zolder zijn de maatregelen en acties niet minder divers; zoals gezegd verschillen de accenten en invullingen van de regioopdracht afhankelijk van de lokale of regionale context. Wouter Vanhecke benadrukt voor de eigen regio de nauwe samenwerking met het Economisch Huis in Oostende, waar onder meer alle Europese activeringsprojecten gecentraliseerd worden binnen de stad. De regisseur denkt graag mee over het beleid en de ontwikkeling van alle acties op het vlak van toeleiding, trajectbepaling, communicatie. Lokaal wordt ook ingezet op de ondersteuning van de maatwerkbedrijven, onder andere via tools als doeners. be en de keuze voor doorgedreven storytelling in de communicatie, een actie waarvoor alle regisseurs in West-Vlaanderen hebben gekozen. Nieuwe instrumenten als individueel maatwerk zullen verdere mogelijkheden voor sociale en reguliere economie, denkt Wouter Vanhecke. Als mooiste realisatie van de regioopdracht noemt hij het onderhoud van de hydranten in de regio. Dat gebeurt door een lokaal maatwerkbedrijf dat er al meerdere jaren werkplekken mee kan aanbieden aan doelgroepmedewerkers. 'Wanneer we infosessies voor werkgevers organiseren, nemen we in onze uit-

nodiging aan de reguliere bedrijven ook consequent de maatwerkbedrijven mee,' voegt hij nog toe. 'Ik geloof niet in een systeem met enkel maar sociale-economie- en maatwerkbedrijven. Werk is een breder verhaal dat je ook zo moet benaderen en vertellen.'

Inwoners van niet-Europese origine vormen in Heusden-Zolder, waar ze een derde van de bevolking uitmaken, een meer specifieke doelgroep, ook voor activering. De ex-mijngemeente subsidieert een 250-tal inwoners die in sociale-economiebedrijven of sociale ondernemingen in de gemeente werken, wat voor een serieuze compensatie van de werkloosheid zorgt. Naast jobs in maatwerk en lokale diensteneconomie is er ook winst voor de gemeente door bijvoorbeeld het opruimen van zwerfvuil en de handmatige verwijdering van onkruid, wat zorgt voor een properder leefomgeving. Nick Inghelbrecht merkt op dat het voor bedrijven in de sociale economie, net zoals in de reguliere economie, moeilijker is geworden om de juiste profielen te vinden: 'Doordat de werkloosheid sterk is gedaald en de krapte op de arbeidsmarkt sterk gestegen, is de doelgroep voor hen ook uitgedund.' Samen met Wouter Vanhecke van regio Oostende gelooft hij wel dat het nieuwe instrument van indivi-

duel maatwerk bijkomende mogelijkheden zal creëren om de bedrijven zelf warm te maken voor de doelgroepmedewerkers (*d.w.z. medewerkers die in het reguliere arbeidscircuit uit de boot vallen, die minder kansen krijgen, een arbeidshandicap hebben of laaggeschoold zijn - red.*).

Over niet-beroepsactieven en flexibele werkgevers

Twee actuele uitdagingen houden de regisseurs nog in het bijzonder bezig. Een eerste betreft de zogenaamde niet-beroepsactieven (de relatief omvangrijke groep van personen die niet werken, niet beschikbaar zijn voor een job, niet actief op zoek zijn naar werk of niet geregistreerd zijn als werkzoekende), die nu sterker in het vizier van de overheid staat wanneer het gaat over activering met het oog op de verhoging van de werkzaamheidsgraad in Vlaanderen. Sylvia Mazzaresse schetst de problematiek: 'Tegenover zo'n 3000 gekende werkzoekenden, die in principe zouden moeten werken maar vaak in een complexe problematiek verwickeld zijn, staan in Leuven zo'n 15.000 niet-beroepsactieven die we niet helemaal in kaart hebben: mensen die niet als zodanig verplicht zijn om te gaan werken, waar we ook nog geen precieze cijfers over hebben, en waarvoor we al

Nick Inghelbrecht:

'Het voordeel van een kleinere schaal is dat in onze gemeente zowel lokale economie als werk en sociale economie onder één persoon valt. Ik zetel in de ondernemersclub en in de middenstandsraad waaraan ook Unizo deelneemt, ik heb dus heel korte lijnen met de bedrijfsleiders en ook met de VDAB, wat maakt dat ik soms de koppeling kan maken tussen kwetsbare inwoners, VDAB en bedrijven.'

STEFAN DE WICKERE

STEFAN DE WICKERE

STEFAN DE WICKERE

evenmin de juiste partners of instrumenten hebben om hen snel in te schakelen of toe te leiden. Zij vormen een grote uitdaging voor de toekomst en zullen een verschuiving van onze taken veroorzaken, gezien de krapte op de arbeidsmarkt.' De andere regisseurs erkennen die uitdaging, maar waar volgens Wouter Vanhecke een betere toegang tot data over die groep de sleutel kan zijn tot een meer effectieve regieopdracht ten aanzien van de niet-beroepsactieven, heeft Heusden-Zolder de toegang tot die data niet echt nodig, vindt Nick Inghelbrecht: 'VDAB heeft de focus op de gekende werkzoekenden terwijl wij als lokaal bestuur proberen de niet-beroepsactieven in de gemeente te bereiken. We doen dit via een actieve wijk- en jongerenwerking, de moskeeverenigingen, vrouwengroepen, enzovoort. We kennen de groepen dus wel, maar het blijft een heel moeizaam proces om de niet-beroepsactieven te bereiken en dan te komen tot die mensen die geactiveerd willen worden, want ook daar spelen specifieke problematieken: vrouwen in die groep zorgen bijvoorbeeld soms niet alleen voor de kinderen maar ook voor de ouders, nemen dus ook mantelzorg op. Dat brengt ons al minstens bij het acute probleem van de kinderopvang, nog maar één van de kwesties die zich stellen bij activering. We zoeken daar naar oplossingen via het nieuwe BOA-decreet, waarbij via projectsubsidies scholen gestimuleerd worden om een vrijetijdsaanbod aansluitend bij de schooluren te organiseren. Dat zijn dus ook allemaal zaken die we binnen de regierol voor werk en sociale economie moeten opnemen.'

Een tweede uitdaging hangt met die eerste samen, en dat is: werkgevers zover krijgen dat ze zich flexibel opstellen en minstens deels tegemoetkomen aan de wensen en noden van kandidaat-werknemers, niet-beroepsactieven en bij uitbreiding ook alle andere. Nick Inghelbrecht: 'In een succesvol prof-

project zagen we bijvoorbeeld dat een groepje niet-beroepsactieven vlot aan de slag ging bij een lokaal bedrijf dat zich qua uurrooster en arbeidstijd zeer soepel toonde. Het bedrijf zelf zag zijn krapteprobleem meteen opgelost. Zoiets vraagt natuurlijk veel goede wil, vooralsnog gaat het om witte raven.' Voor Sylvia Mazzarese moeten bedrijven overtuigd worden om niet alleen te innoveren in technologie, maar om ook heel innovatief om te gaan met personeelsbeleid. 'Het grootste kapitaal voor een bedrijf momenteel is werkkracht,' benadrukt ze. Wouter Vanhecke is het ermee eens dat bedrijven hierin moeten groeien. 'Het is belangrijk dat we goede voorbeelden presenteren, zoals dat van Heusden-Zolder,' vindt hij. 'We moeten bedrijven erop attent maken dat ze zich in toenemende mate zullen moeten openstellen voor creatieve manieren van aanwerving, en meer op maat van kandidaten. Maken ze die keuze niet, dan zullen ze in de toekomst hun productie en dienstverlening moeten terugschroeven, om de eenvoudige reden dat ze hun arbeidsplaatsen niet meer ingevuld krijgen.'

Opnieuw merken de regisseurs op dat individueel maatwerk hierin een vruchtbare stimulans kan geven. Nick Inghelbrecht ziet bijkomend heil in de nieuwe strategie van het Europees Sociaal Fonds (ESF) waarbij wordt ingezet op het uitbouwen van lokale partnerschappen en ecosystemen rond kwetsbare groepen met het oog op hun toeleiding naar de arbeidsmarkt. Heusden-Zolder is hierin een van de testgemeenten met een lokaal partnerschap rond jongeren. Dat in de manier van werken de klemtoon nadrukkelijk wegschuift van monitoring op basis van indicatoren, vinden de regisseurs verfrissend en hoopgevend. Wouter Vanhecke: 'Het versterkt de opdracht van de regisseur om samen met de lokale besturen – want die beslissen nog altijd – gerichte actie te ondernemen en effectief beleid te voeren.'

Het laatste woord?

Voor Marc Haesendonckx bevestigt het relaas van de regisseurs de noodzaak voor de Vlaamse overheid om de lokale regieopdracht voor sociale economie en werk vooral zo sterk mogelijk te blijven faciliteren: 'Op het lokale niveau komen zoveel lijnen samen: kinderopvang, sociaal beleid, armoedebeleid, integratiebeleid. Bruggen slaan en werken op maat kan enkel via het lokale niveau. De meerwaarde van de lokale besturen is op de meeste plaatsen evident, op sommige plaatsen moet die potentiële meerwaarde nog meer worden benut. Hoe dan ook hebben we de lokale netwerken nodig, willen we aan de beoogde 80 procent werkzaamheidsgraad in Vlaanderen geraken.' Beleidsmatig blijft het belangrijkste gegeven dat in alle lokale regiegebieden – de schaal blijft daar redelijk variabel – de regisseur de centrale figuur is. 'Zij of hij is degene die weet waar iedereen in elke gemeente mee bezig is, welk lokaal bestuur op welke vlakken nog meer overtuigd moet worden; iemand die de situatie ter plaatse kent en voelt. De regisseur combineert netwerken, aansturen, sensibiliseren, verbinden. Zoiets doe je niet rechtstreeks vanuit de centrale administratie.' Voor de regisseurs zelf blijven de voordelen die inwoners van de gemeente ervaren, de primaire focus. 'Vanuit werk en sociale economie wil je mee zorgen voor een gemeente waar het veilig en aangenaam wonen is,' vindt Nick Inghelbrecht. Sylvia Mazzarese knikt instemmend: 'Waar de stad in de eerste plaats mee gebaat is, is dat de inwoners er hun eigen plek vinden en zich goed voelen. Dat bereik je met een raderwerk van goed op elkaar inspelende initiatieven.'—

PIETER PLAS

hoofdredacteur Lokaal

<https://www.socialeconomie.be/>
www.vvsg.be/werk

Een ambitieus ondersteuningsprogramma van het Europees Sociaal Fonds (ESF-Vlaanderen) wil capaciteit opbouwen om via vernieuwende lokale partnerschappen en netwerken effectiever in te spelen op de noden van een aanzienlijke groep mensen die tot nu toe moeilijk te activeren waren op de arbeidsmarkt. De lokale besturen zijn hierin essentiële initiatiefnemers. Over de kansen en uitdagingen van het project praatte Lokaal met de gezichten van twee andere grote belanghebbenden: **Wim Adriaens**, bestuurder van VDAB, en **Benedict Wauters**, hoofd van ESF-Vlaanderen.

Mensen samen sterk maken voor werk

Het ESF-project Capacity Building Lokale Partnerschappen is bedoeld om de weg vrij te maken voor een programma-tische strategie in de periode 2024-2030 waarbij lokale partnerschappen van verschillende beleidsdomeinen expertise samenbrengen om de noden van cliënten te lenigen. Bij dat laatste gaat de aandacht naar de doelgroepen voor wie werk in het normale economische circuit op termijn wel mogelijk is maar die kampen met meerdere drempels waardoor duurzaam aan de slag gaan (nog) niet haalbaar is. Lokaal wordt dan gekeken hoe uiteenlopende partners de krachten het best kunnen bundelen om, op maat van de doelgroep in de lokale context, tot een duurzame participatie in de samenleving te komen, inclusief wat betreft tewerkstelling. Doel is ook om vanuit een holistische systeembenadering de versnippering van middelen tegen te gaan die er nu nog te vaak is, niet het minst omdat potentiële partners subsidieconcurrenten van elkaar zijn. Om sterke partnerschappen op het terrein voor te bereiden en verder te borgen worden met het huidige project 30 voltijdse coaches aangeworven en opgeleid, die een gebiedsdekkend ondersteuningsteam voor Vlaanderen moeten vormen.

Waarom kan samenwerking met lokale besturen hier zoveel verschil maken? En wat zijn voor jullie als stakeholders de grootste uitdagingen in dit project?

Benedict Wauters: 'Dat zijn meteen twee heel grote vragen (*lacht*). Ik denk dat het heel nuttig is om de redenering te starten vanuit de doelgroep die we proberen te bereiken, dat schetst meteen ook het kader. Wat is de situatie? De pool van werkzoekenden met een werkloosheidsuitkering is aan het opdrogen, en tegelijk zitten we met een heel krappe arbeidsmarkt. Daarom beginnen we ons nu meer en meer te richten op mensen waar we vroeger minder aandacht aan besteedden, omdat ze zich niet spontaan aandienden op de arbeidsmarkt, namelijk de inactieven of niet-beroepsactieven. Op vraag van het beleid zijn er al projecten geweest om meer outreachend te werken naar die mensen, die bij VDAB nog niet bekend zijn, maar wel al bij diverse lokale diensten. De doelgroep in kwestie is er een die lokaal meestal in een heel netwerk van dienstverlening zit, omdat die mensen meervoudige problemen onder-vinden: ze zitten bij het OCMW, CAW, Centrum voor Geestelijke Gezondheidszorg of bij andere lokale spelers. Bij VDAB komen ze niet gemakkelijk binnen, omdat ze in de regel niet meteen toe zijn aan werk. Werk kan voor

deze mensen wel degelijk interessant zijn, het kan hen vooruit helpen, maar is meestal eerder een onderdeel van een traject dan een eindpunt. Je hebt veel coördinatie nodig van alle actoren die lokaal met die uiteenlopende problemen bezig zijn. Dat kun je niet centraal aansturen en dus gebeurt dat beter dicht bij de klant. Dat is wat we proberen te bereiken met de lokale partnerschappen.'

Wim Adriaens: 'Lokale besturen zijn voor VDAB altijd al een logische en strategische partner geweest, maar de laatste jaren zijn ze dat nog veel meer geworden, om de reden die Benedict aangeeft. De klassieke werkzoekenden zijn grotendeels aan de slag. De groep waar we ons nu op richten, is een heel diverse groep mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt. Maar werk is een positieve kracht, het zorgt voor identiteit, voor sociale contacten, voor betrokkenheid bij de maatschappij. Het is belangrijk dat we die mensen ook mee kunnen bereiken op dat pad naar werk, zodat ook zij die positieve effecten ervan kunnen ervaren. Voor lokale besturen is werk dan weer een essentiële schakel naar de inclusieve samenleving die ze willen realiseren. Daarin vinden we elkaar dus. In onze dienstverlening botsten we steeds vaker op de vaststelling dat we het element werk niet afdoende kunnen oplossen zonder naar de randfactoren te kijken: de omgevingscontext, familiale factoren, de huisvestingssituatie, financiële situatie enzovoort. De logische stap is dus om samen hun gehele situatie te bekijken: welke drempels in hun omgeving verhinderen dat ze op een succesvolle en duurzame manier de stap naar werk zetten? Benedict toonde ons hoe de Europese vernieuwende benadering van "systemic changes" daarin perspectieven biedt, en we waren blij dat ook de VVSG en de lokale besturen meteen mee iets in dat idee zagen. Nu is de volgende vraag: welke structuur moeten we opbouwen om dat op een werkbare, flexibele manier te doen? De situatie van elke persoon is anders, elke drempel en uitdaging is anders. Je hebt daar niet alleen partners voor nodig, je moet die partners ook op de juiste manier kunnen inschakelen. Dat is heel complex.'

In eerste instantie wordt er een netwerk van coaches opzet. Wat is hun functie, en waarom zijn ze nodig?

Benedict Wauters: 'Eigenlijk is heel dit verhaal begonnen met de evaluatie van de artikel 60-trajecten die we jaren geleden al samen met de OCMW's deden. Bij wijze van experiment schreven we toen voor een aantal cliënten customer journeys uit vanuit twee perspectieven: enerzijds zoals de dienstverlener denkt dat het traject verloopt, anderzijds zoals de klant het traject beleeft. Je moet we-

STEFAN DE WICKERE

ten dat bij artikel 60 de nadruk sterk ligt op mensen aan de slag krijgen als finaal resultaat. Wat bleek nu? De twee belevingen liepen soms heel hard uiteen. De customer journey van de dienstverleners toonde doorgaans aan dat ze goed bezig waren; met hun betrokkenheid en motivatie was er ook niets mis. De uitstroomcijfers waren heel goed. Maar bekeek je de casussen van naderbij, dan betrof de minderheid een echt duurzame uitstroom naar werk die rechtstreeks te danken was aan het traject. Het ging soms om uitstroom naar preciaire situaties, zoals tijdelijke contracten zonder perspectief of verhoogd risico op burn-out. Sommige cliënten waren succesvol eerder ondanks dan dankzij hun traject. De meeste van die dienstverleners waren zich van geen kwaad bewust, zij volgden hun geijkte stappenplan met de cliënten. Terwijl heel wat van de zaken waarvan ze dachten dat ze waardevol waren geweest, zelfs niet voorkwamen in het verhaal van de doelgroep; die had heel andere ervaringen, beleefde het traject op een heel andere manier. Acties die binnen een dienstverlenerscontext de juiste

Benedict Wauters:
'In een team dat georganiseerd is rond de cliënt, heb je reflexief vermogen nodig, dat onderzoekt wat voor de specifieke casus nodig is: wie doet wat, wat gebeurt eerst, wat doen we samen en wat niet? Elke keer moet je een traject construeren op maat van de persoon. De dienstverleners op het terrein zijn dat niet gewend. Daarbij helpt coaching.'

STEFAN DE WICKERE

Wim Adriaens:
‘Werk is een positieve kracht die zorgt voor identiteit, voor sociale contacten, voor betrokkenheid bij de maatschappij. Het is belangrijk dat we de niet-beroepsactieven ook mee kunnen bereiken op dat pad naar werk. Voor lokale besturen is werk een essentiële schakel naar de inclusieve samenleving die ze willen realiseren. Daarin vinden we elkaar dus.’

leken, werkten contraproductief doordat een deel van de complexe realiteit van het leven van de cliënt niet werd gezien en in rekening gebracht. Dat was een enorme openbaring, zelfs voor dienstverleners met veel ervaring. Waarom vertel ik dit? Het perspectief van de doelgroep hanteren moet je zeker doen bij de complexe gevallen, die we ook hadden bij de artikel 60'ers. En voor zoiets hebben dienstverleners coaching nodig, iemand die hen leert opnieuw te leren of denken los van de gebruikelijke formats van werkinstructies en modellen; kortom, weer leren leren als organisatie.’

‘Maar dat is niet het enige. Het ideaalbeeld van een multifunctioneel samenwerkend team dat rond de klant georganiseerd is, vraagt veel van de partnerorganisaties die erachter zitten. Dat gaat niet vanzelf. Dat weten we uit ervaring, nu we al wat partnerschappen lopen hebben. Goede samenwerking heeft ook coaching nodig. De coach managet de samenwerking niet, maar trekt ze op gang en volgt ze op, zodat de partners in de samenwerking kunnen blijven leren. De standaardtrajecten zullen niet werken. In zo'n team dat georganiseerd is rond de cliënt, heb je reflexief vermo-

gen nodig, dat onderzoekt wat voor de specifieke casus nodig is: wie doet wat, wat gebeurt eerst, wat doen we samen en wat niet? Elke keer moet je een traject construeren op maat van de persoon. De capaciteiten en competenties in je team moet je telkens op een andere manier inzetten, om het juiste pakket van hulp- en dienstverlening samen te stellen en aan te bieden. De dienstverleners op het terrein zijn dat niet gewend. Daarbij helpt coaching.’

Wat voor mensen moeten die coaches zijn?

Benedict Wauters: ‘Wat de coaches niet zijn, is managers of coördinatoren. Ze zijn ook geen sturende monitoren. Coördinatie, management en het beheer van de resultaten zit in de lokale partnerschappen zelf. Coaches zijn wel mensen die ondersteunend werken, kritisch observeren en hun inzichten heel open delen. Als er fricties of misverstanden in een partnerschap rijzen, onderzoeken zij waar die vandaan komen. Ze leren partners de dialoog te openen, elkaars standpunten te zien en met elkaar in overeenstemming te brengen, de klant niet enkel vanuit het eigen aanbod te

bekijken, bepaalde resultaten zichtbaar te maken ook. Zo helpen ze de partnerschappen om duurzaam te worden en de teams verder zelfsturend te maken. Dat vraagt wel een specifiek profiel, het moeten mensen zijn die zich heel dienend en niet oordelend opstellen, maar ook heel scherp de aandacht op leerpunten kunnen vestigen.’

Hoe kunnen VDAB en de lokale besturen elkaar hier versterken? Wat hebben beide erbij te winnen?

Wim Adriaens: ‘We werken vandaag al aan een versterking van onze samenwerking. Toen ik als gedelegeerd bestuurder begon, zijn we gaan samenzitten met de VVSG om te bekijken hoe we elkaars doelstellingen konden helpen realiseren, en hoe we zowel samen als apart stappen vooruit konden zetten. Dit is nu een niveau hoger, denk ik. Dit gaat over hoe we een structurele manier van samenwerken kunnen ontwikkelen waarvan we de voordelen verankeren en duurzaam maken. Ik ben heel blij dat ESF-Vlaanderen dat gaat ondersteunen. In het licht van de uitdaging waar we voor staan – een werkzaamheidsgraad van 80 procent halen, zoveel mogelijk

mensen betrekken bij de arbeidsmarkt en bij de samenleving – kunnen we hiermee veel bereiken. VDAB is altijd al een netwerkgerichte organisatie geweest, maar waar dat in de praktijk vaak tot ketensamenwerking leidde, met partners die het terrein onder elkaar verdelen, gaat het hier om een structureel niveau van samenwerken waarmee we meer impact kunnen hebben op de groep die we vandaag nog te weinig bereiken.’

Er lopen al samenwerkingsovereenkomsten tussen VDAB en de OCMW's op het meer operationele vlak, er zijn ook de regisseurs sociale economie en werk die bovenlokaal dingen uitwerken. Op welke manier hangt dit project daarmee samen?

Wim Adriaens: ‘Verschillende lijnen komen hier zeker samen. De regie voor sociale economie en werk hebben we een beetje als referentiekader genomen, omdat je een minimale schaal nodig hebt voor bestuurskracht en om op een goede manier te kunnen samenwerken. We hebben ons daarop ook geënt voor onze samenwerkingsovereenkomsten. Die sluiten we met centrumsteden maar ook met groepen van gemeenten, die stemmen dan vaak overeen met die regiegebieden. Waar we vandaag mee bezig zijn, bouwt dan op naar het punt dat we vanuit dat klantenperspectief echt structureel gaan samenwerken. Daarbij leggen we dan ook de brug tussen mensen met een multiproblematiek, die in dit systeem thuishoren, en mensen die het best geholpen zijn met de reguliere dienstverlening. Die brug tussen de lokale partnerschappen en onze reguliere dienstverlening van VDAB en haar partners moet goed functioneren, zodat je geen “overbediening” krijgt voor bepaalde gevallen, en mensen waar nodig ook kunnen terugschakelen.’

Benedict Wauters (knikt): ‘Ik hoop ook dat de regisseurs de connecties met de werkgevers op het lokale vlak mee zullen bewaken. Met ESF en de sociale partners willen we in de toekomst nog actiever werken aan inclusief ondernemen. Want je kunt wel heel hard inzetten op kansen voor de kwetsbare doelgroep, maar uiteindelijk moet die ook nog kansen krijgen bij een werkgever, en moet die werkgever klaar zijn om de doelgroepmedewerker op een behoorlijke manier te ontvangen. Waar zijn de coaches inclusief ondernemen nu lokaal bezig met het inclusief maken van de werkvloer? Want dat zijn de plekken waar je wel eens instroom

zou kunnen genereren van de mensen die geholpen worden door de lokale partnerschappen. Het overzicht bewaren van dat lokaal economisch weefsel, er mee voor zorgen dat daar doorstroming is vanuit de lokale partnerschappen, dat lijkt me ook wel een goede taak voor de lokale regisseurs. Het zou heel mooi zijn als dat kon samenvallen met ons project.’

Hoe kan een lokaal bestuur zich volgens jullie het best voorbereiden op de nieuwe partnerschappen?

Benedict Wauters: ‘Dat is een vraag voor de VVSG!’ (lacht)

Wim Adriaens: ‘Door in te tekenen op wat er vandaag bestaat, om je klaar te maken voor de volgende stap. De oproep voor lokale regisseurs sociale economie en werk is al belangrijk, omdat je daarin die basisbestuurscapaciteit mee kunt opbouwen. Ik denk ook aan de al bestaande samenwerkingsovereenkomsten met lokale besturen. Daar het denkproces in gang zetten over wat de lokale uitdagingen zijn, is een goed begin. We hebben vanuit VDAB ons grote verhaal, maar we kijken ook altijd wat er plaatselijk het relevantst is, het vraagt vaak reflectie en debat om dat helder in kaart te krijgen. Dat is allemaal nuttige voorbereiding voor het ESF-project Capacity Building. Alleszins hoop ik dat lokale besturen hiervoor warm zullen lopen, samen kunnen we echt veel bereiken.’

Benedict Wauters: ‘Goed om te weten voor lokale besturen is dat we hier continuïteit in willen bieden. We willen op een duurzamer manier investeren in de partnerschappen, met voldoende stabiliteit en perspectief. Dat is anders dan vroeger, toen we om de twee jaar een nieuwe oproep lanceerden, waarvoor telkens het bord werd schoongeveegd. Ze krijgen er ook geen administratieve mallemlen bovenop. De administratieve belasting wordt in het project mee opgenomen door specifieke ondersteuners naast de coaches. De lokale partnerschappen krijgen dan meer ruimte om zich te concentreren op de klanten.’

Hoe betreft het project andere dienstverleners mee in het verhaal?

Benedict Wauters: ‘Ook daar hebben we het project Capacity Building zelf voor, om dat te ontdekken en uit te werken. We hanteren wel een aantal principes. Zo willen we bouwen op de dienstverlening die er al is, zowel van lokale besturen als van andere aanbieders. Samenwerkingsverbanden die al goed lopen, aanvullen

met de dingen die nog nodig zijn en waar nog geen goed aanbod voor is, dat is ongeveer de insteek die we zoeken. Wat we financieren hoeft ook niet overal hetzelfde te zijn. Het zou ook kunnen dat er in sommige regio's een uitstekend aanbod bestaat voor sommige zaken, het heeft dan geen zin om dat te gaan dupliceren. De vraag aan de lokale besturen is ook: hebben ze een overzicht van wie er allemaal actief is op hun terrein voor kwetsbare groepen, waar de dienstverleners vandaan komen en waar ze eventueel nog actief zijn? Wat is een logisch werkingsgebied en wie is daar al aanwezig voor welke doelgroepen? Dat is allemaal heel interessant om te weten voor een lokaal bestuur.’

Wim Adriaens: ‘Zodra je weet hoe de lokale arbeidsmarkt eruit ziet, wat de karakteristieke doelgroepen en problematieken zijn en welke partners er al dan niet actief zijn, is het zaak om iedereen mee te krijgen in een manier van samenwerken die op zich uitdagend is: met open, multidisciplinaire partnerschappen die een flexibele houding vragen. Uiteindelijk blijft de bedoeling wel dat de klant er beter van wordt: hoe kunnen we die beter helpen dan we vandaag doen? Alles staat in het teken daarvan. Capacity Building is eigenlijk een grote test om daarvoor het juiste model te vinden.’

ESF Vlaanderen laat de partners naar de ideale schaal voor hun werkingsgebied zoeken, maar er is wel een getal op het aantal coaches geplakt?

Benedict Wauters: ‘30 coaches leek ons een realistisch aantal. Vanaf 2024 zullen we gaandeweg leren hoelang we de capaciteit op peil moeten houden. Logisch zou zijn dat het aantal wat kan afnemen naarmate we meer mature partnerschappen krijgen. Sommige coaches kunnen in dat geval gemakkelijk bij een van de partners aan de slag voor de verdere looptijd van het zesjarige programma. Of de coaches ooit overbodig zullen worden, durf ik te betwijfelen. De ervaring met soortgelijke projecten elders, ook in het buitenland, leert dat een zekere mate van ondersteuning altijd wel nodig blijft, ook al omdat er na verloop van tijd nieuwe uitdagingen kunnen opduiken in het partnerschap. Maar de echte inzet is dat we in 2024 kunnen starten met partnerschappen die goed genoeg zijn om te groeien.’ —

vvsg.be/capacitybuilding

In warme buurten zorgt iedereen voor elkaar

Lokale besturen zijn het best geplaatst om te weten welke behoeften er in een buurt zijn en hoe of door wie ze kunnen worden opgelost. Vervolgens kunnen ze dan als een regisseur de vele mensen en verenigingen die zich vrijwillig willen inzetten voor hun buurt, in actie brengen. De gemeente behoudt het best het overzicht, zo blijkt uit de ervaringen van de projecten zorgzame buurten in Pelt en Deerlijk.

Meesal vertrekken zorgzame buurten vanuit het lokale dienstencentrum, omdat dit ook actief outreachend werkt en een buurtanalyse opstelt. Al is het lokale dienstencentrum in Deerlijk een mobiel centrum. 'Niet in de zin dat het rondrijdt, maar wel dat het sinds 2012 afwisselend in elk van de vijf wijken plaatsvindt, meestal in buurthuizen maar in een bepaalde wijk ook in de school,' vertelt Sarah Barbe, als adjunct-algemeen directeur van Deerlijk verantwoordelijk voor Burger en Welzijn. Twee jaar lang was er maandelijks in de wijken minstens één maaltijd, zitturnen en een andere activiteit. 'Toen er na twee jaar geen projectmiddelen meer waren, legde de gemeente met de provincie samen, omdat het project zo waardevol was. Mensen in de buurt samenbrengen werkt echt. Van bij de start gebeurde dit in wisselwerking met Samenlevingsopbouw West-Vlaan-

deren zoals SAAMO toen in Deerlijk nog heette.'

Ook in Pelt waren er tijdens de vorige beleidsperiode en dus nog vóór de fusie van Over- en Neerpelt al outreachende initiatieven voor de kwetsbare doelgroepen, zoals bezoeken aan alleenstaande 65-jarigen. Voor Ann Van Dorpe, schepen in Pelt en voorzitter van de welzijnsregio Noord-Limburg, kwam het concept zorgzame buurten net voor de fusie ter sprake. 'Samen met de administratie kozen we er met het bestuur heel duidelijk voor om dit vanaf de fusie uit te werken in twee buurten.' Hiervoor wordt er met cijfers gewerkt maar ook met kwalitatief onderzoek, er wordt dus naar de mensen geluisterd.

Dicht bij de mensen

In Deerlijk kwam er in Sint-Lodewijk een zorgzame buurt. Voor Sarah Barbe is het grote verschil met een

mobiel dienstencentrum dat je niet de mensen naar het centrum laat komen maar dat je zelf naar de mensen trekt. 'Tot bij hen in huis. Behoeften moet je zo dicht mogelijk bij de mensen detecteren en dan kun je van het informele gesprek overgaan naar een formele oplossing.'

Ook in Pelt voert de buurtwerker buurtgesprekken. Ann Van Dorpe: 'Net voor corona hielden we in een gehucht zelfs straatbezoeken, bij de bewoners van sociale woningen bijvoorbeeld. Zo konden we de behoeften uit de buurtanalyse detecteren, ook samen met het Huis van het Kind. Alle partners waren in de weer om te weten te komen wat er leefde, welke behoeften er waren. Dan nodigden we iedereen uit in de voetbalkantine, dat was een paar dagen voordat corona uitbarstte. Er was veel volk en een fijne dynamiek, de belangrijkste verenigingen waren erbij. Daaruit ontstonden nieuwe

De vrijwilligers krijgen een opleiding signaalfunctie, ze kennen de doorverwijskaarten, vinden een klankbord bij de buurtzorgcoördinator en er is onderlinge intervisie. Dat creëert een korte lijn tussen het formele en het niet-formele.

werkgroepen zoals zorgzame buurt in samenwerking met de lokale seniorenvereniging en Samana (ziekenzorg), een buurtkrantje om meer informatie over de buurt te verspreiden en te vernemen en lokaal groen als derde werkgroep. Maar toen brak de pandemie uit.' De wereld ging op de rem staan.

Buren opzoeken

Al voor de pandemie waren er in Pelt *Buurtgezellen*, in de zorgzame gehuchten worden samenwonende tachtigplussers bezocht. 'Zo was er contact met de doelgroep, werden behoeften gedetecteerd en doorgegeven. En konden we iemand tijdens corona telefonisch niet bereiken, dan staken we onze voelsprietten uit.' Voor Ann Van Dorpe zet je zo lokaal in op verbinding. 'Vroeger gebeurde dit eerder via de parochiezalen, nu is het meer gecentraliseerd en gedigitaliseerd. Niet iedereen is even mee en vindt er zijn weg. Dat heeft COVID-19 blootgelegd, waardoor in het bestuur het draagvlak voor zorgzame buurten is gegroeid.'

In Deerlijk zijn de *Zorgzame Buren* en de vrijwilligers die verjaardagsbezoeken afleggen, voelsprietten van de gemeente. 'Ze zijn bekend in hun omgeving. Voor veel mensen is het gemakkelijker een vraag te stellen aan iemand uit de buurt,' legt Sarah Barbe uit. 'Daarom vallen we graag terug op deze vrijwilligers die op tijd doorverwijzen, want als iemand iets ter sprake brengt dat hun petje te boven gaat, stappen ze naar de buurtzorgcoördinator. Bovendien hebben we hen een opleiding signaalfunctie gegeven, ze kennen de doorverwijskaarten, vinden een klankbord bij de buurtzorgcoördinator en er is onderlinge intervisie. Zo hebben we een korte lijn tussen het formele en het niet-formele.'

Tijd, veel tijd

Dit allemaal realiseren neemt tijd in beslag. Dit proces vraagt tijd en luisteren naar de buurt is van groot belang. Sarah Barbe: 'Toen we in een zorgzame buurt een Café Dialoog organiseerden om de buurt aan te spreken, te luisteren naar wat er leefde en het idee van een buurtrestaurant af te toetsen, merkten we al gauw dat de buurt hier niet om zat te springen. We hebben dit dus ook niet verder uitgewerkt.'

Ook volgens Ann Van Dorpe is een warme buurt niet op een half jaar gefikt. 'Mensen moeten elkaar leren kennen, elkaar leren vertrouwen, ze moeten

Sarah Barbe:

'Buurtzorgregisseurs moeten met iedereen kunnen babbelen en sociaal zijn, maar ook administratief sterk zijn zodat alles op dat vlak in orde is. Die combinatie van een spring-in-'t-veld en sterke administratieve kwaliteiten is moeilijk.'

weten wat ze van het lokale bestuur mogen verwachten. Voor een duurzaam effect moet je de tijd nemen. Bovendien is het meer dan een yogasessie in je dienstencentrum inplannen, je moet stapsgewijs met de buurt aan de slag gaan. Door de gemeentelijke fusie die meer werk vergde dan gedacht en ook meer impact had, liepen er bij ons een aantal processen tegelijk en daarbovenop kwam de pandemie. Net als in veel gemeenten voerden we acties op een andere manier, zo begonnen vrijwilligers te bellen. Daar hebben we veel uit geleerd.'

Sarah Barbe beschouwt dat als een voordeel van die hele periode: 'In de coronaperiode waren er mensen met tijd over die ze graag zinvol als vrijwilliger wilden besteden. Om de match te maken tussen wat mensen nodig hadden en wat vrijwilligers konden doen, werkten we via een vrijwilligersplatform. Een algemene actie was de belronde, maar er waren ook één op één afspraken voor mensen die niet naar de winkel durfden of hun hond niet durfden uitlaten. Bepaalde mensen hebben het vrijwilligerswerk ontdekt, we proberen dat nu voort te zetten.'

Gemeentelijke taak

Moeten gemeenten hiervoor zorgen? Is het een gemeentelijke overheidstaak om mensen in wijken zorgzaam met elkaar te doen omgaan? Ann Van Dorpe vindt dat de gemeente initiatieven kan nemen maar vooral ook mensen en verenigen het juiste duwtje in de rug kan geven. 'Daarvoor moet je weten hoeveel verenigingen er nog zijn en hoe actief ze nog zijn. Je moet echt op maat van de buurt werken. Het is bovendien geen cyclisch gegeven, want een buurt verandert voortdurend. We moeten vooral de regie op ons nemen, want als gemeente heb je het brede overzicht, je moet geen actorrol overnemen want onder een dikke dennenboom groeit er niets. Het is de taak van de overheid om de onderbescherming tegen te gaan, in dat plaatje passen de zorgzame buurten.'

Ook al telt Deerlijk nog veel actieve verenigingen, Sarah Barbe ziet hier zeker een taak voor het lokale bestuur. 'Die taak zal op termijn nog toenemen, want het vrijwilligerswerk evolueert. Als het engagement van een individu of vereniging stopt, is het aan het lokale bestuur om hier iets mee te doen, want het is van zulk fundamenteel belang.' Dat zag ze ook al gebeuren tijdens corona, toen een aantal diensten moeilijker te bereiken waren. 'Dan komen de mensen met hun vragen naar het sociaal huis. Die bereikbaarheid is van belang om mensen vooruit te kunnen helpen.'

Alle diensten mee

'We leerden tijdens het proces ook dat een duidelijke beleidskeuze over alle domeinen heen van cruciaal belang was,' zegt Ann Van Dorpe. 'Want dit is een geïntegreerd verhaal, alle diensten moeten mee zijn. En tegelijk moet je ook werken aan quick wins. Sommige behoeften hebben een snelle oplossing nodig en soms is dat ook mogelijk. Dan zien mensen dat naar hun wensen wordt geluisterd, waardoor ze je meer vertrouwen. Dit verhoogt het draagvlak. En kleine zaken kunnen ook al wat oplossen, vooral in het publieke domein is dat van belang. Er moet genoeg groen zijn en voldoende zitmogelijkheid, maar ook de sportdienst kan buurtsportactiviteiten organiseren. Zij kunnen daar een rol in opnemen met de buurt.'

Terwijl Ann Van Dorpe dit via het Teams-scherf aan het vertellen is, knikt Sarah Barbe bevestigend. 'Dit is heel herkenbaar. We zijn vertrokken uit Welzijn maar we werken nu heel geïntegreerd. Naast de cluster Vrije Tijd en Onderwijs is ook de cluster Ruimte zeer belangrijk. Alle clusterhoofden zitten in het managementteam waarop we het project evalueren, vandaaruit vertrekt de informatie over de diensten. Zo ontstaat er ook in je organisatie een echt draagvlak. Meten en weten is van belang, maar soms bots je op een grens, want je kunt niet alles rapporteren. Een

Vroeger gebeurde verbinding eerder via de parochiezalen, nu is het meer gecentraliseerd en gedigitaliseerd. Niet iedereen vindt er zijn weg. Dat heeft COVID-19 blootgelegd, waardoor in het bestuur het draagvlak voor zorgzame buurten is gegroeid.

BFS

Ann Van Dorpe:

‘We moeten vooral de regie op ons nemen, want als gemeente heb je het brede overzicht. Het is de taak van de overheid om de onderbescherming tegen te gaan, in dat plaatje passen de zorgzame buurten.’

aantal dingen zijn niet zo gemakkelijk tot in de details te rapporteren.’

Witte raven gezocht

In Pelt zijn er twee fulltime buurtzorg-regisseurs, Ann Van Dorpe hecht daar veel waarde aan. ‘Ze moeten durven springen, open en sociaal zijn en kunnen netwerken. Dat is niet evident. Het is niet gemakkelijk om iemand met al die kwaliteiten te vinden. Daaraan moet de opleiding sociaal werk meer aandacht besteden.’ Sarah Barbe noemt hen witte raven. ‘Ze moeten uiteenlopende competenties hebben, ze moeten heel organisatorisch zijn, met iedereen kunnen babbelen en sociaal zijn, maar ook administratief sterk zijn zodat alles op dat vlak in orde is. Die combinatie van een spring-in-’t-veld en sterke administratieve kwaliteiten is moeilijk. Het is ook een omvangrijk takenpakket.’ Daar-

om is Ann Van Dorpe in Pelt blij met de ondersteuning van SAAMO, ook in de praktijkontwikkeling. ‘Zo kunnen wij een brug slaan tussen zorg en welzijn, met bijvoorbeeld de doorverwijskaarten waardoor we de beoefenaars van de eerste zorg zoals de huisarts of de apotheker maar ook familiehelp of de gezins-helper gevoelig maken over hoe mensen hun netwerk kunnen verbreden.’

Nieuwe buurten

Door corona viel in Deerlijk de werking van het mobiele lokale dienstencentrum stil. ‘Hierdoor kwam er extra ruimte om de zorgzame buurt in Sint-Lodewijk verder uit te werken. Nu is de mobiele werking weer opgestart en bekijken we wat we op welke manier kunnen voortzetten,’ zet Sarah Barbe. Dankzij de projectoproep ‘Zorgzame buurten’ werkt Deerlijk nu aan een tweede zorgzame

buurt, *Buur(t)centraal*, in het centrum van de gemeente. ‘Hierbij betrekken we een school en een woonzorgcentrum om inclusiviteit van jong en oud te kunnen realiseren. Eindelijk gaan we ook aan de slag met onze Tettercamionette. Deze foodtrailer kunnen we op de hoek van een straat plaatsen om mensen op een prettige manier samen te brengen en te buurten. Tijdens corona was het niet mogelijk, maar nu willen we hiermee de buurt in trekken en bij een kop koffie of soep luisteren naar wat er in de buurt leeft en wat er nodig is. Hiervoor hebben we voor de volgende projectperiode een nieuwe medewerker aange-trokken.’

In Pelt komt er ook een nieuwe zorgzame buurt in het kerkdorp Lindelhoeven waar Ann Van Dorpe hoopt de methoden te verfijnen. ‘Het is een heel hecht gehucht, maar met veel nieuwe appartementen. We willen er aan de sociale samenhang werken, actief met de buurtzorgregisseur. Er is daar ook een nieuwe brede multifunctionele school met parochiezaal en jeugdbeweging, terwijl de oude school een zorgsite met 45 wooneenheden wordt. In die buurt gaan we samen aan inclusie werken, ook nog met de vzw Stijn die een aantal campussen heeft, zoals een buitenhuis voor mensen die moeilijk zelfstandig kunnen wonen maar wel kunnen komen helpen opdienen of klusjes doen. Er zijn geen welomschreven plannen, omdat we van onderuit willen kijken hoe de gemeenschap met die verschillende generaties inclusief zal groeien.’

‘Bouwen aan zorgzame buurten is durven bouwen aan dromen en doorzetten ondanks tegenslag.’ Deze quote haalt Ann Van Dorpe als besluit uit de e-publicatie van SAAMO *Minder mazen, meer net*. —

MARLIES VAN BOUWEL
redacteur van Lokaal

De mazen en het net

Zorgzame buurten bieden een antwoord om verbinding in buurten te versterken en de kloof met de hulp- en dienstverlening te overbruggen, dus *minder mazen en meer net*. SAAMO (voorheen Samenlevingsopbouw) experimenteerde in een tijdspanne van drie jaar in buurten in vier landelijke gemeenten: Pelt, Hamont-Achel, Deerlijk en Moorslede. Het vertrekpunt van het project was het VVSG-model met de acht bouwstenen voor buurtgerichte zorg. De projecten konden tijdens dit traject rekenen op wetenschappelijke inbreng van de hogescholen Thomas More en UCLL. Dit vormt de basis voor vernieuwend welzijnsbeleid.

Hoe een lokaal bestuur te werk kan gaan, staat in de e-publicatie *Minder mazen, meer net*, te downloaden via www.saamo.be/model/zorgzame-buurten.

GLOEDNIEUW HANDBOEK VOOR EEN LOKALE AANPAK VAN (GEORGANISEERDE) CRIMINALITEIT

BESTUURLIJK HANDHAVEN

De bestuurlijke handhaving van georganiseerde criminaliteit heeft in België als methodiek de laatste jaren sterk aan belang gewonnen. Steeds vaker wordt de aanpak gebruikt als complementaire strategie om te voorkomen dat criminele netwerken zich zouden nestelen in het lokale weefsel.

WAT KAN JE VERWACHTEN IN DEZE PUBLICATIE?

- Algemeen inzicht in het concept van de bestuurlijke handhaving (vanuit het taakveld van de verschillende diensten en vanuit diverse invalshoeken)
- Mogelijke partners en hun bevoegdheden
- Mogelijke samenwerkingsvormen en (inter)nationale goede praktijken
- Concrete casussen
- Regelmatige updates

DE AUTEURS

Koen Van Heddeghem (VVSG), Annemie De Boye (ARIEC Limburg), Dirk Minten (FGP Limburg) en Clara Vanquekelberghe (ARIEC Antwerpen)

**REFERENTIEHANDBOEK MET EEN
UITZONDERLIJK PRAKTISCHE
INSTEEL, ESSENTIEEL VOOR
IEDER LOKAAL BESTUUR**

BESTUURLIJK HANDHAVEN
ISBN (print): 9782509040091

Voor bulkkortingen vanaf 5ex.,
mail naar nathalie.deceukeleer@politeia.be.

Meer info & bestellen:
www.politeia.be

Trialoog

De toekomst is samen

Het is nog steeds een harde periode voor woonzorgcentra. Covid heeft de werking stevig dooreengeschud maar ook stroomversnellingen op gang gebracht. De manier van denken over wat er nodig is om de levensfase in het wzc de moeite waard te maken, is op een keerpunt gekomen. Verbondenheid en betekenisvolheid komen nog meer voorop te staan. En de belangrijkste les is dat we het samen moeten doen. Samen met bewoners, familie en/of mantelzorgers, het wzc, maar ook beleidsmakers werken we aan de toekomst.

Op 1 januari 2021 ging het Trialoogproject van start. Gedurende drie jaar trekt het Agentschap Zorg en Gezondheid budget uit om – met de drie zorgkoepels samen – woonzorgcentra te begeleiden naar meer Trialoog in huis. Na een enquête werd een kader ontwikkeld rond wat Trialoog kan betekenen in huis. Met tien proefvoorzieningen geven we sinds oktober 2021 handen en voeten aan het ideeëngoed van Trialoog. Hoe betrek je familie, bewoner en medewerker bij het leven in het woonzorgcentrum? Hoe zorg je ervoor dat ieder zijn rol kan opnemen? We laten in dit artikel twee openbare ouderenvoorzieningen aan het woord over hun ervaring, enthousiasme en dromen.

Trialoog

Trialoog gaat over wonen en leven met zorg in het woonzorgcentrum. Samen met bewoner, familie en medewerker werken we aan de weg naar Trialoog. Het gaat over samen aan dat leven bouwen met deze verschillende partners, ieder vanuit zijn onvervangbare en unieke functie. De bewoner is de persoon waar het om draait. En een goede familieband zorgt mee voor een gelukkige bewoner. De familie heeft – meer dan we ooit kunnen vatten – invloed op het welbevinden van de bewoner. Medewerkers zijn nodig voor zorg en omkadering die het familiesysteem niet

alleen kan opvangen. Het woonzorgcentrum heeft een aanvullende rol en is niet enkel vervangend zoals het jarenlang is uitgewerkt.

Want ook in de laatste levensfase horen we voluit te kunnen leven. Dat betekent dat ouderen aan het roer blijven staan van hun leven en eigen beslissingen nemen, dat ze betekenis vinden in de dingen die ze doen, contacten hebben en verbonden blijven... Verbonden met familie en vrienden, maar ook met de buurt. De opdracht van een woonzorgcentrum is een rijke leefomgeving te zijn waar dit dagelijkse realiteit kan worden.

Jarenlang werken woonzorgcentra voornamelijk vraaggestuurd. Ze vragen bewoners wat ze belangrijk

vinden en proberen dat te verwezenlijken. Maar vraaggestuurd werken plaatst de bewoner en familie in een consumentenrol en het woonzorgcentrum in een wurggreep. Want je kunt nooit goed doen voor iedereen. Bovendien krijgen bewoners en familie vaak niet wat ze verwachten.

Het antwoord op samen een toekomst bouwen vinden we in de relatiegestuurde werking. Dit betekent dat alle partners samen het woonzorgcentrum ontwerpen, evalueren en bijsturen. Bewoners en familie worden zo initiatiefnemers en nemen mee verantwoordelijkheid op. Niet alleen kom je zo inhoudelijk tot meer begrepen en gedragen beslissingen. Deze manier van werken geeft de be-

Het antwoord op samen een toekomst bouwen vinden we in de relatiegestuurde werking. Met alle partners ontwerpen we samen het woonzorgcentrum, evalueren we en sturen we bij. Bewoners en familie worden initiatiefnemers. Ze nemen mee verantwoordelijkheid.

Lieze Deboiserie (links naast Nikita De Leersnijder): 'We merken dat we meer vanuit wat goed is voor de bewoner gaan denken. Het is nog een lange weg maar een absolute aanrader!'

trokkenen ook de regie, de betekenisvolheid en de verbondenheid die ze zoeken.

Stap voor stap naar een andere mindset

In wzc Ceder aan de Leie in Harelbeke wonen 123 ouderen. Covid is ook voor hen een moeilijke periode geweest. Ze voelden dat de relatie met familie door de lange duur van de crisis onder spanning stond. Dat is een van de redenen waarom directeur Lieze Bakelant het woonzorgcentrum inschreef als proefvoorziening. Lieze Deboiserie en Nikita De Leersnijder timmeren als trekkers hard aan de weg. Ze dromen ervan dat er over vijf jaar geen wij-zijverhaal meer bestaat, maar dat ze met de verschillende partners samen werken aan het geluk van de bewoners. Hun streven is dat medewerkers en familie elkaar goed kennen en dat er niet meer óver de bewoner gesproken wordt maar mét de bewoner. Dat het een evidentie is om met de drie partners samen beslissingen te nemen en dat de opvatting 'jullie zorgen voor onze ouders' weg is.

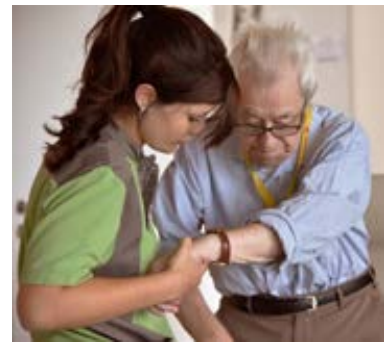
Stilaan wordt het Trialoog verhaal al voelbaar. Familie en bewoners komen met voorstellen en nemen mee verantwoordelijkheid in plaats van alles aan het woonzorgcentrum over te laten. Zo liep er tijdens een daguitstap organisatorisch wat fout met de koffie. Familie sprong spontaan in de bres. Dat stemt hoopvol.

Maar hoe kwam hun trialoogverhaal in feite tot stand? Alles begon met denkmomenten om vast te stellen wat er al goed ging in het woonzorgcentrum en hoe het nog beter kon. Dat deden Lieze Deboiserie en Nikita De Leersnijder door met bewoners een spel te spelen en hun wensen in kaart te brengen. De twee trekkers namen familie en medewerkers mee door

Lotte Lavaert (links naast Hannelore Thys): 'Vroeger hadden we eerder een losse babbel, vaak boven het hoofd van de bewoners. De nieuwe manier werkt om ook hen mee te laten beslissen.'

het 'huis in de wolken': zeven kamers in het woonzorgcentrum waar er stellingen lagen. In de living deden ze bijvoorbeeld een speeddate in verband met gezelligheid. Op die manier verzamelden ze veel informatie, waarmee ze het project konden lanceren.

'Bedoeling is nu dat bewoners, familie en medewerkers mee beslissen waar we eerst aan gaan werken en dat ze mee vorm kunnen geven aan de antwoorden. Zo worden ze actor in het verhaal,' schetst Nikita De Leersnijder. 'Alles wordt aan-

Medewerkers zijn nodig voor zorg en omkadering die het familiesysteem niet meer alleen kan bolwerken. Het woonzorgcentrum heeft een aanvullende rol en is niet vervangend zoals het decennialang is aangevoeld en uitgewerkt.

gestuurd door een procesgroep waarin medewerkers van het hele huis zitten, en ook de voorzitter van het bestuur. Het is fijn om met een groep te werken, dat we dit niet alleen met ons tweeën doen.'

'Dit project brengt echt wel een ander gedachtegoed op gang, en dat doet deugd,' vult Lieze Deboiserie aan. 'We merken dat we meer vanuit wat goed is voor de bewoner gaan denken. We zijn blij met de kleine stappen die we nemen. Rome is ook niet op één dag gebouwd. We voelen langzaamaan een positieve dynamiek in huis en ontvangen ook nog warme inspiratie van de bijeenkomsten met de andere pilots. Het is nog een lange weg maar een absolute aanrader!'

Op zoek naar methodiek voor onze cultuur

Vanuit Zorg Kortrijk schreven woonzorgcentrum De Zon en De Weister zich in voor het project Trialoog. De Weister

werkt al langer met kleinschalig genormaliseerd wonen. De Zon zet hier als jonge voorziening ook stevig op in. Directeur Jan Goddaer zag in het Trialoog-project mogelijkheden om de cultuur van relatiegerichtheid die er al is, meer te concretiseren. Lotte Lavaert (De Weister) en Hannelore Thys (De Zon) trekken samen de kar van het Trialoog project. Vanuit gelijkwaardigheid, respect en autonomie willen ze samenwerken met de verschillende partners. Ze hopen via Trialoog inzichten te krijgen in methodieken die hen daar nog sterker in maken. Hun ondervinding is dat methodiek belangrijk is en zelfs het grote verschil maakt. 'Nu voeren we Trialooggesprekken waarbij alle partners aanwezig zijn: bewoners, familie en medewerkers,' licht Hannelore Thys toe. 'De vraag die we hen stellen is: als je mag dromen over perfecte zorg, wat is dat dan voor jou? We gebruiken visuele manieren om dat

voor te stellen. Dit werkt duidelijk ook goed voor bewoners met dementie.'

'Vroeger hadden we eerder een losse babbel,' verduidelijkt Lotte Lavaert. 'Bewoners werden vaak niet uitgenodigd en er werd boven hun hoofden gesproken. De nieuwe manier werkt om ook bewoners te betrekken.'

Nu is het team aan het onderzoeken op welke niveaus ze bewoners en familie nog kunnen inschakelen. 'Op termijn denken we eraan om stafvergaderingen en ander overleg te houden waarbij ook bewoners en familie aanwezig kunnen zijn,' stelt directeur Jan Goddaer.

De grote droom is dat binnen Zorg Kortrijk in alle woonhuizen en organisaties Trialoog spontaan verloopt. Dat de familie en bewoners weten: als we kiezen voor Zorg Kortrijk, weten we dat we mee mogen beslissen en dat alle partners evenwaardig zijn. Dan zou Trialoog niet langer een project zijn, maar gewoon de normale werkwijze.

Trialogeren, vult Jan Goddaer aan, is ook het antwoord op een grote uitdaging waar de sector voor staat; schaarste. De uitstroom van medewerkers is tegenwoordig groter dan de instroom. We moeten evolueren naar een model waarin we samenwerken om de beste zorg te realiseren. Goede zorg is een sterke gelijkwaardige relatie hebben. Dat maakt het geluk van mensen. Vandaag leeft maatschappelijk nog te veel het beeld dat goede zorg uit veel feestjes bestaat. —

HANNE NEYTS

stafmedewerker ouderenzorg

ANNEMIE VANDEN BUSSCHE

projectmedewerker Woonleefwijzer en Trialoog

In het najaar 2022 kunnen meer woonzorgcentra met Trialoog aan de slag gaan. Wil je meedoen? Alle info staat op www.trialooginwzc.be.

Buddywerking: ons integratiemodel kan niet meer zonder

Buddyprojecten zijn een hot topic in het zog van de Oekraïense vluchtelingen crisis. Maar nieuw zijn ze zeker niet. In 2011 gaf toenmalig minister van Inburgering Geert Bourgeois het startschot voor het project 'Samen Inburgeren'. Dit was een eerste belangrijke stimulans die buddywerkingen lanceerde in Vlaanderen. Na de vluchtelingen crisis in 2015 en dankzij de uitrol van de vierde pijler sociale netwerking en participatie door minister Bart Somers begin 2022, blijft de aandacht voor buddyprojecten groeien.

Overal in Vlaanderen schieten buddyprojecten als paddenstoelen uit de grond. De woonbuddy's in de bruisende centrumstad Brugge zijn hier een voorbeeld van. Ook meer landelijke gemeenten zoals het Limburgse Bocholt werken ermee. Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat deze toenemende belangstelling samenhangt met de evolutie naar een participatiesamenleving. In zo'n samenleving kan de overheid rekenen op burgers die hun verantwoordelijkheid nemen, zonder de hulp van de overheid. Ook de trend van de vermaatschappelijking van de hulp- en dienstverlening sluit aan bij deze ontwikkelingen. Het basisidee van dit concept: ondersteuning gebeurt in en door de samenleving. Daarnaast is er politiek draagvlak aanwezig. Huidig minister Bart Somers verankert buddywerkingen structureel. Dit doet hij met de zogenaamde vierde pijler van het inburgeringstraject dat voor sommige nieuwkomers verplicht is. Voor de uitwerking hiervan kijkt hij naar de lokale besturen. Ook in Somers' Plan Samenleven, dat bestaat uit 24 projecten voor 28 lokale besturen, komen buddyprojecten meermaals voor. De doelstelling van dit plan is om samenleven in diversiteit te bevorderen en lokale initiatieven vanuit Vlaanderen te ondersteunen.

Lijm voor de samenleving

Buddy's worden steeds vaker ingezet omdat ze als lijm voor de samenleving kunnen werken. Mensen die in België aankomen, hebben het dikwijls moeilijk om mensen buiten

hun eigen netwerk te leren kennen, maar ook om hun weg te vinden in de stad of gemeente. Dankzij buddyprojecten versterkt het sociale weefsel, maar komen ook praktische zaken in orde.

In het LOI in Brugge startten ze in 2017 met een wooncafé: 'Na de vluchtelingeninstroom in 2016 steeg het aantal erkende vluchtelingen die op zoek moesten naar een woning. Daarom riepen de woonbuddy's het wooncafé in het leven. Samen bellen ze bijvoorbeeld naar vastgoedkantoren of maken ze woon-cv's. Het blijkt een erg doeltreffende manier om discriminatie op de woonmarkt tegen te gaan.' Dat vertelt Nefera Mavambu, maatschappelijk werker bij het

OCMW van Brugge, waar ze in het team Niet-Belgen werkt, binnen de dienst LOI.

Ook in Bocholt begon de buddywerking in 2016. Zowel voor sociaal contact als voor praktische zaken bleek dit bijzonder nuttig, maar niet alles liep van een leien dakje: 'In 2016 zijn de eerste buddy's gestart vanuit spontane aanmeldingen. Vrij snel werd duidelijk dat werken met vrijwilligers expertise en een grote tijdsinvestering vroeg,' zegt Hilde Braeken, maatschappelijk

Buddy's worden steeds vaker ingezet omdat ze als lijm voor de samenleving kunnen werken. Dankzij buddyprojecten versterkt het sociale weefsel, maar komen ook praktische zaken in orde.

Voorwaarden voor een geslaagde buddywerking

Als je de vruchten van een buddywerking wilt plukken, is het belangrijk de juiste werkomstandigheden te creëren. Uit een wetenschappelijke reflectiepaper over buddywerking voor vrije tijd van het Hannah Arend Instituut blijken zes succesfactoren essentieel:

- 1 De organisatie formuleert duidelijke doelstellingen voor het buddyproject:** vermijd zo onrealistische verwachtingen die anders misschien frustratie veroorzaken.
- 2 Het is een wederkerige en gelijkwaardige relatie:** kennis en ervaring uitwisselen is het hoofddoel van elke buddywerking. Elke partij investeert even veel in de relatie maar de behoeften van de nieuwkomer staan centraal.
- 3 De buddy is geen hulpverlener:** het feit dat de buddy geen betaalde professional is, schept nabijheid. Het is belangrijk dat de buddy, de nieuwkomer en de professionele hulpverlener in een driehoek werken en elkaar aanvullen.
- 4 De looptijd van het buddyproject is langdurig:** dit leidt tot een betere (vertrouwens)band tussen buddy en nieuwkomer.
- 5 De matching gebeurt op basis van gedeelde interesses:** de kwaliteit van de match bepaalt het succes van de relatie. Subjectieve gelijkenissen zijn hierbij belangrijker dan sociodemografische kenmerken.
- 6 Een professional ondersteunt en volgt de buddy op:** deze persoon is onmisbaar. Regelmatig contact via gestructureerde activiteiten is zeer belangrijk.

Het vrijwillige karakter kan een achilleshiel zijn, zoals blijkt uit het voorbeeld van Brugge dat kampte met de uitval van vrijwilligers gedurende de coronapandemie.

werker bij het OCMW Bocholt. In 2018 startte Bocholt een traject met het CAW Limburg en werd Hilde deels vrijgesteld om aan de slag te gaan als buddycoördinator: 'Er was meer structuur nodig om de buddywerking uit te tekenen, aangezien de maatschappelijk werkers niet altijd ruimte hadden om maatwerk te geven. Een buddy kan dit wel en fungeert als brug naar de lokale gemeenschap en activiteiten.' Als lokaal bestuur kun je dus wel je uiterste best doen om groepen in kwetsbare situaties te ondersteunen waar nodig, maar de één-op-één-begeleiding zoals bij een buddy kun je zelden evenaren.

Vrijtijdsinvulling blijkt een populair insteek voor buddywerkingen. 'In januari 2016 hadden we te maken met een grote groep die moest wachten op een antwoord in hun asielaanvraagprocedure. We zagen de verveling toenemen. Gelukkig zaten we toen in de luxepositie dat er veel aanmeldingen van buddy's volgden, aangezien er op dat moment een groot maatschappelijk draagvlak aanwezig was in de samenleving om vluchtelingen te helpen,' zo vertelt de Brugse collega van Nefera, Nathalie Van

Den Eede. Dit veranderde helaas in 2020: 'We kenden een grote uitval van buddy's. Velen van hen zijn namelijk 65+ en moesten noodgedwongen hun vrijwilligerswerk neerleggen wegens de pandemie en de bijhorende risico's. We roepen de centrale overheden daarom op om naast buddywerkingen ook financiële ruimte te creëren voor creatieve oplossingen, wanneer vrijwilligers wegval- len. Tijdens de coronapandemie waren wij als maatschappelijk werkers zowel buddy, leerkracht als sportmaatje,' aldus Nathalie.

Succesfactoren en aanbevelingen

Buddyprojecten zijn zeer interessant om vluchtelingen op te vangen en nieuwkomers wegwijs te maken, maar een kritieke succesfactor die blijft terugkomen, is de afstemming tussen de professional en de vrijwilliger. Het is belangrijk dat zij elkaar aanvullen. Buddy's durven af te haken als zij de taken van de professionals moeten overnemen. Maak duidelijke afspraken om dit te voorkomen: 'Onze maatschappelijk werkers stellen tijdens het eerste bezoek samen met buddy en nieuwkomer een handelingskader op,

waarin ze per levensdomein de verwachtingen noteren. Iets heel simpels kan zo verkeerde verwachtingen voorkomen,' merkt Hilde op. De vraag rijst natuurlijk ook of de overheid de verantwoordelijkheid van integratie deels kan doorschuiven naar een vrijwilliger. Het vrijwillige karakter kan een achilleshiel zijn, zoals blijkt uit het voorbeeld van Brugge dat kampte met de uitval van vrijwilligers gedurende de coronapandemie.

Daarnaast moeten we ons er bewust van zijn dat integratie niet per se leidt tot gelijke kansen. Dit bevestigt Nefera: 'In Brugge is het aantal betaalbare en geschikte woningen beperkt. De mensen uit ons LOI komen hierdoor terecht in de resterende woningen van mindere kwaliteit en krijgen bovendien te maken met discriminatie op basis van hun financiële situatie en herkomst.' Brugge zette daarom de doorgangswoning in, om te voorkomen dat mensen op straat terechtkomen. Let dus op dat je de structurele oorzaken van uitsluiting en ongelijkheid niet uit het oog verliest. Andere beleidsmaatregelen blijven nodig. Het gevaar is dat de buddy in zo'n geval de zoektocht naar een betaalbare woning op zich neemt, wat een zware last kan zijn. De termijn om een woning te vinden, twee maanden, is bovendien vaak te kort.

Ook pleiten de lokale besturen voor samenwerking, vertelt Muriel Van Poelvoorde, voormalig hoofdmaatschappelijk werker van de Dienst Vreemdelingen van Brugge: 'Er is een groeiend aanbod, ook vanuit andere organisaties. Helaas is er te weinig overleg, zodat we naast elkaar werken en in dezelfde vijver van vrijwilligers vissen. Een lokaal bestuur moet de kans krijgen om de regie te voeren, met aandacht voor afstemming, gezamenlijk beleid, expertise en een efficiëntere inzet van middelen.' Om dat te kunnen heeft het middelen en erkenning van andere initiatiefnemers nodig. 'Denk aan middenveldorganisaties, die het lokale bestuur nog te veel beschouwen als administratieve en financiële ondersteuner, maar dit geldt ook voor de centrale overheden,' besluit Muriel. —

SOLANA ONZIA

VVSG-projectmedewerker
Samenleven in Diversiteit

Zet ClicFloats in voor uw **Lokaal Energie- en Klimaatpact**

- ▶ Leg bijkomende collectieve hemelwaterbuffers aan met **drijvende zonnepanelen** in bebouwde omgeving
- ▶ Vang **extra regenwater** op
- ▶ Versterk het opwekken van bijkomende **hernieuwbare zonne-energie**
- ▶ Betrek uw burgers bij **coöperatieve hernieuwbare energieprojecten**

Hét antwoord op 3 werven van het klimaatpact

- ▶ **WERF 2** Verrijk je wijk met hernieuwbare zonne-energie
- ▶ **WERF 3** Deel betaalbare stroom met coöperatieve energiegemeenschappen
- ▶ **WERF 4** Water, het nieuwe goud: (hemel)regenwater voor publiek groen, tuin en huishoudelijk gebruik

Voor alle info, surf naar www.connectum.biz

“Trots op Vlaamse productie met gerecycleerde grondstoffen”

Ontwikkeld in samenwerking met

AGENTSCHAP
INNOVEREN &
ONDERNEMEN

Vlaanderen
is ondernemen

CONNECTUM

Connectum NV

Kampweg 178 m | 2990 Wuustwezel
+32 (0)3 633 32 08 | info@connectum.biz

www.connectum.biz

Niet zo gek, zo'n gemeentelijk energieleverancier

Enkele maanden geleden publiceerde de VREG cijfers van het aantal leveringscontracten voor groene stroom in Vlaanderen, ook op gemeentelijk niveau. Gemiddeld heeft ongeveer 55% van de gezinnen een dergelijk contract. Maar één gemeente steekt er met kop en schouders bovenuit: in Merksplas heeft bijna 90% van de inwoners een groen contract. De dichtste achtervolgers zitten rond de 65%. Dat is natuurlijk niet toevallig, Merksplas is de enige gemeente met een gemeentelijke energieleverancier.

EBEM is een bvba (straks bv) waarvan de gemeente 100% aandeelhouder is. Burgemeester Frank Wilrycx heeft de hele ontstaansgeschiedenis van het energiebedrijf meegemaakt. 'Net zoals wel meer gemeenten had Merksplas vroeger zijn eigen gemeentelijke elektriciteitsregie,' vertelt hij. 'Bij de vrijmaking van de energiemarkt in 2003 moesten de activiteiten distributie en verkoop van elektriciteit en aardgas gesplitst worden. Anders dan de meeste gemeenten koos Merksplas toen om niet te verkopen en alles zelf in handen te houden. We vormden onze regie om en richtten twee bedrijven op: distributiebedrijf AGEM (Autonoom Gemeentelijk Elektriciteitsbedrijf Merksplas) en elektriciteitsleverancier EBEM (Elektriciteitsbedrijf Merksplas), waarvan de gemeente 100% aandeelhouder werd. We waren als distributienetbeheerder natuurlijk klein, maar een performant net onderhouden was ei-

genlijk geen probleem. We hadden bijvoorbeeld toen al allemaal ondergrondse netten. Pas toen de overheid zaken als groenestroomcertificaten bij de distributienetbeheerder begon te leggen, werden de administratie en de financiële gevolgen te zwaar om dit als kleine entiteit nog zelfstandig te doen.' Dus sloot AGEM aan bij IVEG/Infrac (ondertussen Fluvius). Maar de verwevenheid op lokale schaal leverde wel voordelen op, bijvoorbeeld bij het begeleiden van klanten met betalingsproblemen. 'Wij hoefden geen budgetmeters te plaatsen,' merkt Frank Wilrycx op, 'er werd met de betrokken lokale spelers, waaronder het OCMW, een oplossing gezocht voor de inwoners.'

Maar de leverancierstak EBEM bestaat dus nog altijd. De leveranciersvergunning, die bij de start alleen voor Merksplas gold, werd later uitgebreid naar heel Vlaanderen. Eerst verkocht het bedrijf enkel elektriciteit, en wel 100% groene

De mensen weten dat wat er aan EBEM verdiend wordt, ook opnieuw in de gemeente geïnvesteerd wordt, van sportinfrastructuur tot riolering. Vandaar het enorme draagvlak binnen de gemeente.

stroom; later heeft de gemeente het aanbod uitgebreid met gas.

Inzetten op service

De schaalgrootte van het bedrijf is beperkt. EBEM is vooral actief in de Noorderkempen, ongeveer 65% van het klantenbestand situeert zich in de provincie Antwerpen. In Merksplas zelf is zowat 85% van de inwoners klant. In totaal zijn er 25.000 aansluitingen voor gas en elektriciteit samen, weet manager Werner Pas: 'We hebben niet de promotiebudgetten of -tools van grotere spelers, dat is ook niet de bedoeling. Maar iedereen in Vlaanderen kan bij ons klant worden. Wij hebben nooit ingezet op groepsaankopen en dergelijke, maar kiezen voor een goede klantenservice. Dat wij nog een lokaal kantoor hebben met een loket, is een grote troef! Bij ons hoeven de mensen zich niet digitaal uit de slag te trekken, ze kunnen bij onze loketmedewerkers terecht. Ik hoef wellicht niet uit te leggen dat de facturen de laatste jaren steeds complexer geworden zijn, dus een woordje uitleg is geen overbodige luxe. Mensen kunnen ook naar hun eigen contactpersoon vragen, dat is iets helemaal anders dan een anoniem callcentrum.'

Dat de klanten vertrouwen in EBEM hebben, bleek bij de start

Werner Pas en Frank Wilrycx zijn overtuigd van de grote voordelen die een kleine speler op de energiemarkt voor zijn klanten kan hebben. Persoonlijk contact is daar zeker niet het geringste van.

van de gasactiviteiten. Toen zijn op een maand tijd 50% van de inwoners van Merksplas overgestapt naar EBEM. De mensen weten dat wat eraan verdiend wordt, ook opnieuw in de gemeente geïnvesteerd wordt, van sportinfrastructuur tot riolering. Vandaar het enorme draagvlak binnen de gemeente. 'Zo vermijden we het equivalent van 0,5 tot 1% opcentiemen op de personenbelasting, een aardig voordeel voor onze inwoners,' merkt Frank Wilrycx flijntjes op.

Groene energie

EBEM levert zoals gezegd uitsluitend groene stroom. Die komt van een beperkt aantal eigen productie-eenheden: twee PV-installaties en een stortgasmotor bij afvalintercommunale IOK. Maar het bedrijf koopt vooral groene stroom aan bij zo'n 300 bedrijven in de regio, wat 30 à 40% stroom uit eigen streek oplevert. Daar zitten enkele windmolens in, en veel PV-installaties op bedrijfsdaken. Windmolenprojecten liggen lastiger, vertelt Werner Pas: 'We hebben een aantal keren geprobeerd om er in Merksplas een van de grond te krijgen, maar dat botste met de aanwezigheid van de NAVO-luchthaven van Weelde. Nu is er wel sprake van windmolens op de IOK-site te plaatsen. En als wij die regionale productie moeten aanvullen met aankopen op de reguliere markt, werken we steeds met Belgische garan-

ties van oorsprong, niet met buitenlandse.'

Ook een deel van de gasleveringen komt uit hernieuwbare bronnen. De composteringsinstallatie bij IOK levert biogas. Dat wordt via de stortgasmotor deels omgezet in elektriciteit, maar een deel wordt ook opgewaardeerd tot biomethaan dat geïnjecteerd kan worden in het gasnet. Het aandeel is bescheiden, zo'n 5%, maar het gemeentehuis heeft bijvoorbeeld een contract voor levering van groen gas. 'We geven dus het goede voorbeeld,' zegt Frank Wilrycx. 'Maar hadden we enkele jaren geleden kunnen voorzien dat de aardgasprijzen zo zouden stijgen, dan hadden we wellicht voor een groter aandeel biomethaan gekozen. Maar toen was dat nog dubbel zo duur als aardgas.'

Het gemeentelijk bedrijf is ook betrokken bij enkele projecten met warmtenetten. Aan de Kolonie exploiteert het al een warmtenet, en er is interesse voor het project aan het ziekenhuis van Turnhout, net over de gemeentegrens. In Merksplas zelf is er in het serregebied ook een geothermieproject in voorbereiding. De financieringen voor warmtekrachtkoppeling lopen af, dus daar moeten ze op zoek naar een alternatief.

Te populair?

De bekendste groenestroomleverancier, Ecopower, heeft momenteel een klan-

tenstop. Ze willen niet meer verkopen dan ze zelf kunnen produceren. Ook in Merksplas zagen ze zich genoodzaakt een tijdelijke klantenstop te hanteren tot eind juni. De voorbije maanden gingen er veel mensen op zoek naar een andere leverancier, toen ze van hun gewone leverancier de eindafrekening kregen. 'Maar een toevloed van duizenden aanvragen voor nieuwe contracten kunnen wij niet aan,' zegt Werner Pas. 'We willen de service aan onze bestaande klanten niet afbouwen. Ook die zullen straks bij het ontvangen van hun eindafrekening wellicht vragen hebben. Dus in de periode dat traditioneel in de regio de meeste meteropnames gebeuren, houden wij de boot voor nieuwe klanten af.'

In tegenstelling tot Ecopower, dat naar een forfaitaire prijs en eigen productie streeft, werkt EBEM altijd met variabele contracten, zowel in aankoop als in verkoop. Dat heeft heel lang goed gewerkt, en in coronatijd waren EBEM-klanten heel goedkoop bediend, maar nu stijgen de prijzen natuurlijk mee met de markt. 'Wij hebben wel een aantrekkelijk aanbod, maar een te sterke groei door een toevloed van klanten die misschien niet lang blijven, is een te groot risico. Wij gaan voor een langetermijnrelatie met onze klanten, én met onze leveranciers,' rondt Werner Pas af.

Frank Wilrycx wil nog even kwijt waarom Merksplas zo'n unieke plaats inneemt in het energielandschap in Vlaanderen, want het is toch merkwaardig dat er niet meer zulke initiatieven zijn. 'De keuze die we toen gemaakt hebben, werd door hogere regionen niet aangemoedigd. Men zag niet graag dat een gemeente op haar onafhankelijkheid stond. Men vond dat een groot risico, zeker voor het leveranciersverhaal, dat werd als "onmogelijk" bestempeld. Nu is het principe "autonoom gemeentebedrijf" goed bekend, maar toen was dit pionierswerk. Maar we hebben doorgezet en plukken daar nu wel de vruchten van.' —

MAARTEN TAVERNIER

Coördinator VVSG-Netwerk Klimaat

De strijd tegen peuken

Zwerfvuil staat in de top drie van ergernissen bij Vlamingen, zo blijkt uit de Gemeente-Stadsmonitor van de Vlaamse overheid. 41% van alle stuks zwerfvuil zijn peuken. Nog altijd gooien veel rokers hun sigaret op de grond of in het rioolputje. Ook Oostende is dat hartsgrondig beu. Het stadsbestuur besliste een actieplan op te stellen. 'We krijgen veel positieve reacties op onze acties tegen peuken. Eigenlijk moet elke inwoner en bezoeker weten dat Oostende niet tolereert dat je je sigaret op de grond gooit.'

Oostende wil vooral een gedragsverandering teweegbrengen. Veel rokers hebben nog altijd de gewoonte om hun peuk op de grond te gooien en beseffen niet hoe schadelijk dit is. Het is een werk van lange adem. De stad moet blijven investeren in preventie, sensibilisering en handhaving.

Bo Bosmans, bemiddelaar Gemeentelijke Administratieve Sancties (GAS) bij de dienst Veiligheid in Oostende, coördineert sinds het voorjaar van 2021 de bestrijding van peuken op straat. Het project krijgt ook de steun van Mooimakers, het Vlaams initiatief tegen zwerfvuil en sluikestort. Eerst en vooral zijn de Oostendse gemeenschapswachten en medewerkers van de dienst Openbaar Domein op verkenning gegaan. Zij brachten in kaart op welke plekken de meeste peuken te vinden zijn. In totaal raapten ze in één maand tijd meer dan 5000 peuken op. Op basis van de tel-

lingen koos de kuststad elf plaatsen uit om de acties te ontvouwen. Vooral tram- en bushaltes, de uitgaansbuurt met veel horeca, schoolomgevingen, parken en pleinen lagen er slecht bij.

Geef rokers een alternatief

Uitdoofplaatjes op vuilnisbakken, wandasbakken, peukentegels, peukenpalen... De ervaring leert dat er minder sigaretten op de grond achterblijven, als er voldoende peukenreceptiënten op de juiste plek staan. Dat geldt trouwens ook tijdens evenementen. De zakasbakjes om onderweg je peuk te kunnen opbergen zijn in opmars, maar vaak toch nog

te weinig bekend. Verschillende gemeenten delen ze gratis uit met een sensibiliserende boodschap, of zorgen ervoor dat ze voor een habbekrats te koop zijn in bijvoorbeeld krantenwinkels.

Ook Oostende investeerde in infrastructuur, zodat rokers hun peuk op de juiste manier kwijt kunnen. In de uitgaansbuurt en in het centrum kwamen er acht duurzame peukenzuilen van Fresh Tray: de peuken worden verwerkt tot granulaat voor onder meer zakasbakjes en de containers om de peuken in te zamelen. Daarnaast plaatste de stad op alle afvalkorven peukenringen waarop je je sigaret kunt uitdoven. De gemeenschapswachten delen gratis zakasbakjes uit en ze liggen ook in het stadhuis, de bibliotheek of het zwembad.

Kleine peuk, veel schade

Sommige rokers zijn zich onvoldoende bewust van de schade die ze toebrengen aan het milieu. Een sigaret

Bo Bosmans:

'Om de strategie niet alleen vanuit je eigen thema te bekijken is het belangrijk dat alle interne diensten – openbaar domein, communicatie, veiligheid, milieu... – op één lijn zitten. Daarom hebben we ook om de twee maanden overleg met alle betrokken collega's.'

weggooien is misschien nog meer de gewoonte dan een blikje achterlaten. Omdat ze zo klein zijn, ontsnappen peuken ook vaker aan veeggrondes en opruimacties. In de maag van vissen, vogels en zelfs honden vind je sigaretten terug. En planten groeien er trager door.

De Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) publiceerde in mei dit jaar het rapport 'Tabak, vergif voor onze planeet' over de schadelijke gevolgen van tabak, niet alleen voor de gezondheid maar ook voor het milieu. Tabaksproducten zijn het meest weggegooide afval op aarde en ze bevatten meer dan 7000 toxische chemische verbindingen die zo in het milieu terecht komen. Wereldwijd vervuilen jaarlijks 4500 miljard sigarettenpeuken onze oceanen, rivieren, parken, bodems en stranden. Sigarettenfilters bevatten ook nog eens microplastics en zijn zo de op één na grootste bron van plasticverontreiniging ter wereld.

Het blijft belangrijk deze boodschap te verspreiden door rokers op alle niveaus te sensibiliseren, individueel, op lokaal niveau en op grote schaal met communicatiecampagnes. Deze zomervakantie voert Mooimakers daarom campagne in heel Vlaanderen. Op de radio en via sociale media wordt duidelijk gemaakt dat je peuk weggooiden getuigt van slechte manieren en schadelijke gevolgen heeft.

Oostende: sensibiliseren én handhaven

Oostende zet ook sterk in op communicatie. Het actieplan tegen peuken past in een bredere netheids campagne tegen zwerf vuil en sluiktorst 't Is weer proper'. Deze campagne spoort inwoners en bezoekers aan om de stad netjes te houden en loopt gedurende vier jaar. Diverse thema's, waaronder ook sigarettenpeuken, komen aan bod. Het campagnelogo

duikt overal op in de stad. De communicatie in het straatbeeld wijst rokers op hun verantwoordelijkheid. Zo kwam er in de uitgaansbuurt een grote muurschildering. Horecazaken, belangrijke partners in deze kwestie, hangen affiches op. Verplaatsbare borden verspreiden de boodschap: 'Je peuk op de grond, wie doet dat nu?' En wie zijn peuk in het rioolputje gooit, ziet meteen ook de slogan dat die terecht komt in zee, en dat dit jou een GAS-boete kan opleveren.

Want de sensibilisering gaat ook gepaard met handhaving. De stedelijke verordening over netheid werd aangepast, zodat een peuk weggooiden duidelijk strafbaar is. Nochtans is het niet evident om mensen op heterdaad te betrappen. Gemeenschapswachten, gemeentelijke GAS-vaststellers en politieagenten besteden tijdens hun rondes bijzondere aandacht aan de rokers. Daarnaast zijn er op bepaalde momenten ook extra prikacties met controles op zwerf vuil. In één jaar tijd leverden die 1953 GAS-vaststellingen voor peuken op, waarbij 1054 overtreders een GAS-boete van 60 euro kregen. De overige dossiers lopen nog.

En de tabaksindustrie?

In mei kondigden de tabaksbedrijven aan dat ze 2,25 miljoen euro zullen investeren in de strijd tegen zwerf vuil. Cimabel, de Belgisch-Luxemburgse federatie van tabaksfabrikanten, heeft hierover een akkoord gesloten met de OVAM. Daarvan gaat 1,65 miljoen euro naar het Operationeel Plan Openbare Netheid, onder meer voor campagnes van Mooimakers. Zelf investeren ze ook in eigen campagnes en in de promotie van zakasbakjes in dagbladhandels.

Rookvrije zones

Peuken op de grond voorkomen kan ook door de inrichting van rookvrije zones. Zo maakte Eeklo vorig jaar enkele speelterreinen rookvrij. Een aantal provinciale domeinen zoals het Rivierenhof beslisten recent eveneens om de sigaret helemaal te bannen. En vanaf 2023 mag je niet meer roken op de perrons van de NMBS, wat nu al het geval is in Mechelen. Duide-lijk afgebakende rookzones buiten het station met voldoende peukenrecipiënten moeten er daar voor zorgen dat de peuken niet op de grond terechtkomen.

Ook in het kader van de Europese richtlijn Single Use Plastics (SUP-richtlijn) zal de tabaksindustrie haar verantwoordelijkheid moeten nemen. Producenten moeten vanaf 2023 een vergoeding betalen aan de overheden voor het aandeel dat hun producten in de zwerf vuilkosten veroorzaken. De VVSG pleit ervoor die kosten over de verschillende producenten te verdelen op basis van de fractietelling van de OVAM, zodat de tabaksindustrie voor een deel mee betaalt voor de inspanningen die lokale besturen dagelijks leveren. —

SILKE SMEKENS

VVSG-projectmedewerker openbare netheid

Op zoek naar inspiratie om van peuken op de grond af te raken? Mooimakers.be barst van de goede voorbeelden. Je vindt er ook gratis communicatiemateriaal.

Het rapport 'Tabak, vergif voor onze planeet' van de WHO staat op www.who.int/publications/item/9789240051287

De zwerf vuiltelling van de OVAM staat op ovam.vlaanderen.be/nl/w/fractietelling-zwerf-vuil-eindrapport-2019-2021

Michelle Ferket

Nabijheid als remedie

Toen het Mechelse stadsbestuur ruim twee jaar geleden een actieplan opzette voor de acuter geworden problematiek van inwoners met een zogenaamde dubbeldiagnose, werd de functie van Michelle Ferket geboren. De combinatie van verslavings- en psychiatrische problemen – dubbeldiagnose dus – vroeg een bijzondere benadering, met een heel ruime samenwerking van diensten en hulpverleners. De witte raaf moest als ‘straattherapeut’ persoonlijk met een specifiek cliënteel kunnen werken, en er als aanmeldpunt voor fungeren.

‘Voor het overige lagen de inhoud en de methodiek van de nieuwe functie grotendeels open,’ vertelt Michelle Ferket. ‘Samen met mijn diensthoofd heb ik er invulling aan gegeven. Dat deed ik eerst en vooral door mezelf bekend te maken, door op zoek te gaan naar de precieze noden van de doelgroep, en te kijken waar de hiaten zitten: welke soort hulpverlening is er al, welke bestaat er nog niet? Ik probeer goed aan te vullen, de hulp aan te bieden die nog nodig is.’ Michelle Ferket rolde allerm minst onvoorbereid in de functie. Ze werkt al een twintigtal jaar in de hulpverlening, met onder meer ervaring in de psychiatrie en de bijzondere jeugdzorg. Verslaving en dubbeldiagnose werden door de jaren haar specialiteit. ‘Wat ik precies doe, is moeilijk uit te leggen, omdat het maatwerk is,’ zegt ze. ‘Bij sommige cliënten ga ik wekelijks langs. Dan praten we. Anderen begeleid ik bij de zoektocht voor een opname, wanneer

- Michelle Ferket
- Straattherapeut bij de dienst Preventie en Veiligheid van de stad Mechelen
- Helpt inwoners met een dubbeldiagnose, die verslavings- én psychische problemen hebben
- Werkt daarvoor samen met partners uit het hele lokale hulpverleningslandschap
- Hanteert kwetsbaarheid en nabijheid als hulpmiddelen in doeltreffende therapie

STEFAN DEWICKERE

dat nodig blijkt: in de psychiatrie, in een ontwenningencentrum, bij een gespecialiseerde therapeut. We bekijken samen wat het meest aansluit bij de noden en situatie van de persoon in kwestie. Dikwijls moeilijk te vinden...'

De Mechelse straattherapeut is geen eiland op zich, maar werkt nauw samen met verschillende diensten en collega's. In haar afdeling zitten ook andere outreachers die in de eerste lijn werken: het straathoekwerk, een collega die veelal met scholen aan de vroege detectie van verslaving en drugsproblemen werkt, een projectmedewerker die criminaliteit bij jongeren preventief opvolgt, een team dat bezig is met vervreemding en radicalisering enzovoort. 'Bij mijn cliënten is bijna altijd een maatschappelijk werker betrokken, geregeld ook een justitieassistent, en andere hulpverlening,' vult Michelle Ferket aan. 'Met al die mensen is er dan ook overleg over de cliënt. Mijn

functie heeft wel wat raakpunten met die van straathoekwerker, maar een van de verschillen is dat andere hulpverleners, sociaal werkers, politiemensen personen waarbij zij dubbeldiagnose vermoeden, aan mij kunnen signaleren. Ik contacteer die mensen dan, en zet met hen een traject op als ze dat wensen. Ik schat dat ik ruim zeventig procent van mijn tijd besteed aan gesprekken met de cliënten. De overige dertig procent kruipt in administratie, opnames regelen, dossiers in orde brengen, telefoontjes.'

Sinds ze aan de slag ging als straattherapeut, volgt Michelle Ferket zo'n 35 mensen met dubbeldiagnose op. Dat ze een chronische problematiek hebben, daar windt ze geen doekjes om. 'Van bij het begin wist ik dat het opzet om met kortdurende therapieën te werken, zeer moeilijk houdbaar zou zijn,' legt ze uit. 'De realiteit is dat mensen die bij mij komen, soms al twintig jaar verslaafd zijn én psychische problemen hebben, ze hebben verblijven in meerdere instellingen waaronder gevangenissen achter de rug. Dat los je niet zomaar op met een standaardreeks van acht gesprekken. Dikwijls ben je vooral schade aan het beperken. De intensiteit van de begeleiding schommelt ook. Wanneer cliënten in opname zijn, staat die op een lager pitje, maar ik hou wel contact, ook met de psychiatrie. Daarmee werk ik altijd samen om de cliënt op te volgen.'

Het therapeutische werk levert resultaten op met betere en mindere periodes, net omdat een dossier nooit is afgerond. 'Bij mijn cliënten gaat het met ups en downs, een beetje zoals bij iedereen,' glimlacht Michelle Ferket. 'Er zijn positieve verhalen, dat zeker. De cliënt die na een tijd op straat te hebben geleefd nu weer aan het werken is, een partner vond en gaat samenwonen, bijvoorbeeld. Maar of zijn problemen nu opgelost zijn en hij

clean zal blijven...? Uit die tijdelijke successen haal ik in elk geval voldoening, en ook uit de dankbaarheid van de mensen, in het algemeen uit het feit dat je iets kunt betekenen in iemands leven. Vergeet daarbij trouwens de mensen in de omgeving van de cliënt niet: ook die hebben het vaak moeilijk gehad. Wanneer de vraag er is, heb ik ook ondersteunende gesprekken met de familieleden.'

Als voornaamste begrenzend factor in haar werk noemt Michelle Ferket zonder veel aarzeling het hulpverleningslandschap zelf. 'Je botst op de wachtlijsten overal, en op het tekort aan aanbod of alternatieve opvangmogelijkheden aangepast aan mijn doelgroep,' merkt ze op. 'Ik wou zelf altijd zonder wachtlijsten werken, maar de realiteit haalt me nu in. En één gesprek in de week is niet altijd voldoende voor iemand die veel hulp nodig heeft.' Gesteld dat ze er een collega bij kon krijgen, welk profiel zou die dan moeten hebben? 'Naast ervaring in de hulpverlening moet je voor dit werk toch in staat zijn om de gebaande wegen te verlaten, ver van de gebruikelijke maatschappelijke en hulpverleningskaders,' vindt Michelle Ferket. 'En in tegenstelling tot het advies om voldoende afstand te bewaren dat we altijd in onze opleidingen krijgen, moeten we volgens mij net op zoek naar nabijheid, naar de band met de cliënten. Het is daarom belangrijk dat je je kwetsbaar kunt opstellen, zodat de afstand wegvalt en je dicht bij de cliënt kunt komen. Dat vergt wel een specifiek profiel. Dat het werk me dan ook persoonlijk raakt, vind ik net belangrijk, dat zorgt voor gedrevenheid. Anderzijds blijft het wel werk, ik laat het mijn nachtrust niet verstoren. Die balans moet er wel zijn.' —

PIETER PLAS

hoofdredacteur Lokaal

agenda

ontdek meer
opleidingen op
www.vvsg.be/opleidingen

juli - augustus - september

Intervisie BelRAI Screener Antwerpen 7 juli Hasselt 11 augustus *

Sinds 1 juni 2021 werken alle diensten gezinszorg (inclusief erkende diensten logistieke hulp) en indicatiestellers voor de toekenning van het zorgbudget voor zwaar zorgbehoevenden (de voormalige Vlaamse zorgverzekering) met de BelRAI Screener. Deze screener vervangt de BEL-profielschaal als zorgbehoefte-inschalingsinstrument. vvsg.be/opleidingen

Summerschool voor mandatarissen Halle-Zoersel 25 & 26 augustus

In de groene omgeving van Domein Martinus verdiepen we ons in thema's zoals inclusieve communicatie, burgerpanels en adviesraden, lokale verkiezingen winnen zonder opkomstplicht, sociale media, integriteit, de rechten en plichten van de raadsleden... Met een mix aan sprekers en deskundigen, zowel van binnen als van buiten de VVSG, belooft het een boeiende tweedaagse te worden. vvsg.be/opleidingen

Aan de slag met het decreet BOA Brussel 5 september *

De **basisopleiding** informeert en inspireert lokale besturen over hoe je met het decreet BOA werkt aan de hand van een stappen-

plan van de VVSG. Je krijgt een overzicht van welke stappen er genomen moeten worden, met wie je die kunt zetten, en welke bruikbare werkinstrumenten er zijn. Na deze basisopleiding maak je een eigen plan van aanpak op. **Thematafels** voor centrumsteden, rond visie en rond financiering starten respectievelijk op 13, 20 en 22 september vvsg.be/opleidingen

Mentoropleiding zorgberoepen Berchem start 8 september Hasselt start 15 september *

Lokale besturen kunnen meebouwen aan bruggen tussen onderwijs en werk, want ze zijn door hun veelheid aan functies interessante leer-werkplekken voor jongeren. Deze opleiding biedt je inzicht in je coachende rol als mentor. We spitsen ons toe op vaardigheden als communiceren, duidelijke feedback geven en evalueren. vvsg.be/opleidingen

EPA2022 - Parkeercongres Brussel 12 tot 14 september

Het onderwerp van het 20ste EPA-congres is The EU Green Deal and the Future of Parking - Integrated Solutions for Dynamic Urban Management. Drie dagen lang lichten specialisten de nieuwste trends en technische mogelijkheden betreffende parkeren toe.

Het volledige programma met alle sprekers, sessies en bezoeken staat op de EPA-website, waar de inschrijvingen ook geopend zijn. <https://epacongress.eu/>

Opleidingsvierdaagse 'Beheers je energiefactuur en behaal je klimaatdoelen!'

Gent start 15 september

Een steeds hogere energiefactuur, een CO₂-uitstoot die hoogdringend gereduceerd moet worden, mét behoud en zelfs verhoging van gebouwkwaliteit en comfort: in een vierdaagse opleiding zetten sprekers de bakens uit en nemen begeleiders en ontzorgers je mee op sleeptouw. Bepaalde onderdelen zijn interactief en zetten je op weg. vvsg.be/opleidingen

Regionale overlegmomenten lokaal mondiaal beleid

Roeselare 15 september

Antwerpen 25 november

Ben je benieuwd naar hoe andere mondiale ambtenaren en mandatarissen in je regio omgaan met bepaalde aspecten en uitdagingen van hun mondiale werking? Wil je hun initiatieven leren kennen, zodat je het buskruit niet opnieuw moet uitvinden? Of wil je het aanbod omtrent lokaal mondiaal beleid van je provincie, 11.11.11, Fairtradegemeenten en de VVSG leren kennen? vvsg.be/opleidingen

Inspiratiedag Lokaal Afvalbeleid 'Wat rest er nog?'

Brussel 15 september

De Inspiratiedag Lokaal Afvalbeleid verwelkomt politici en ambtenaren die op lokaal niveau betrokken zijn bij het beleid voor huishoudelijk afval en circulaire economie. Kennissessies en workshops over actuele uitdagingen met voorbeelden van hoe lokale besturen werk maken van hun afvalbeleid. vvsg.be/opleidingen

Opleiding tot integriteitscoördinator

Brussel start 19 september

Heb je de afgelopen jaren al stappen gezet naar integriteitsbeleid, maar ontbreekt de overkoepelende visie nog? Met deze opleiding word je een coördinerend functionaris die erop toeziet dat het integriteitssysteem deskundig, volgens de beste inzichten en duurzaam wordt opgebouwd. vvsg.be/opleidingen

Opleiding voor beginnende directeurs van woonzorgcentra

Leuven 19 en 20 september en 17 november

We loodsen nieuwe directeurs van openbare wzc's door de grote lijnen van financiering, wetgeving, kwaliteit (wonen en leven, indicatoren...). Bovendien maken ze kennis met enkele VVSG-medewerkers, de provinciale verantwoordelijken van Dotzorg en andere directeurs. vvsg.be/opleidingen

Startersdag beginnende centrumleiders LDC

Brussel 19 september

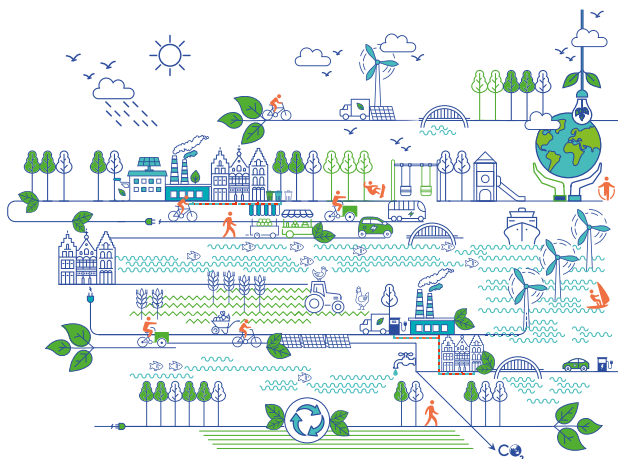
Sinds enkele maanden aan de slag als centrumleider? Tijdens de startersdag bekijken we het woonzorgdecreet grondig, met specifieke aandacht voor het lokaal dienstencentrum. We informeren je over relevante regelgeving en uitdagingen, staan stil bij veel voorkomende vragen en vertalen regelgeving en actuele thema's naar de praktijk. vvsg.be/opleidingen

Klimaatdag

13 oktober 2022 Brugge

#VVSGklimaatdag

vvsg BRUGGE

Op zoek naar nieuwe collega's?

De VVSG biedt verschillende tariefformules aan voor de plaatsing van vacatures, zoals een gezamenlijke formule met Poolstok.

Kinderopvangcaravan schoolgaande kinderen

Nazareth 19 september *

De inzet van een kinderbegeleider maakt het verschil in de kinderopvang: kinderen stimuleren, rekening houden met hun noden, met hen spelen en ravotten. Om de kinderbegeleiders te inspireren reist onze Kinderopvangcaravan het hele land door.

vvsg.be/opleidingen

Gezond telewerken: welzijn, zelfzorg en deconnectiviteit

Online 20 september

Experte Ann Moreels geeft tips om mentaal en fysiek veerkrachtig te blijven in uitdagende tijden en steeds veranderende werkomstandigheden. Ze staat stil bij hoe je op een gezonde manier kunt (de)connecteren in een context van thuis- en telewerk.

vvsg.be/opleidingen

VVSG Voedseldag

Leuven 27 september

Ontdek het menu voor lokaal voedselbeleid. We vieren drie jaar VVSG-activiteiten met de presentatie van een kookboek voor gemeenten die een voedselstrategie willen ontwikkelen. Het wordt een driesterrenevenement met inspirerende TED-sprekers zoals de internationale bestsellerauteurs Carolyn Steel, Tristram Stuart en de Belgische schrijver en dokter Staf Henderickx.

vvsg.be/opleidingen

Mentoropleiding technisch uitvoerende beroepen

Gent start 29 september *

Lokale besturen kunnen meebouwen aan bruggen tussen onderwijs en werk, want door hun veelheid aan functies zijn ze interessante leer-werkplekken voor jongeren. Deze opleiding biedt je inzicht in je coachende rol als mentor. We spitsen ons toe op vaardigheden als communiceren, duidelijke feedback geven en evalueren.

vvsg.be/opleidingen

* meer datums/locaties/
thema's online

03 juli 2022

PROVINCIE ANTWERPEN

- ICT infrastructuur architect
- Deskundige wateradviezen

04 juli 2022

LOKAAL BESTUUR LAAKDAL

Omgevingsambtenaar milieu

STAD BERINGEN

Deskundige GIS

05 juli 2022

GROEP DILBEEK

Jurist omgeving

06 juli 2022

GEMEENTE MACHELEN

Stedenbouwkundig ambtenaar

08 juli 2022

WVI

Jurist

09 juli 2022

C-SMART

Consultant gegevensbescherming (DPO) voor regio Antwerpen en Limburg

11 juli 2022

VVSG VZW

Projectmedewerker kinderopvang met focus op lokaal beleid

17 juli 2022

GEMEENTE KNOKKE-HEIST

Adjunct-diensthoofd jeugd

20 juli 2022

IGEMO

Projectmedewerker gebiedsontwikkeling

22 juli 2022

GEMEENTE LINKEBEEK

- Bestuurssecretaris algemene zaken
- Bestuurssecretaris grondgebiedzaken
- Deskundige technische diensten

31 juli 2022

WVI

Projectmanager IT & smart cities

02 augustus 2022

POOLSTOK

Accountmanager regio Oost-Vlaanderen

13 augustus 2022

C-SMART

Consultant gegevensbescherming (DPO) voor regio West-Vlaanderen

15 augustus 2022

VVSG VZW

Projectadviseur kennisdeling

21 augustus 2022

VENECO

- Stafmedewerker handhaving
- Stafmedewerker wonen
- Officemanager
- Parkmanager bedrijventerreinen
- Jurist overheidsopdrachten

23 augustus 2022

PROVINCIE OOST-VLAANDEREN

Diensthoofd digitale technologie bij departement POLIS

28 augustus 2022

VVSG VZW

Coach leerprocessen en partnerschapsvorming

31 augustus 2022

LEIEDAL

- Projectmanager milieu en natuur
- Deskundige milieu voor intergemeentelijke handhaving en vergunningen
- Intergemeentelijk handhaver ruimtelijke ordening

03 september 2022

VENECO

- Woningcontroleur
- Medewerker energiescans

11 september 2022

GEMEENTE BOECHOUT

Algemeen directeur

30 september 2022

WVI

Intergemeentelijk beleidsmedewerker informatieveiligheid / DPO

www.vvsg.be/vacatures en/of

www.vvsg.be/kennisitem/vvsg/jouw-vacature-in-de-vvsg-media

INLEVERING VACATURES

Lokaal 9 (september) - 12 augustus

Lokaal 10 (oktober) - 9 september

Lokaal 11 (november) - 7 oktober

Uw vacatures in Lokaal en onze online media:

INFORMATIE
vacatures@vvsg.be

In zijn maandelijkse column geeft prof. dr. Filip De Rynck zijn persoonlijke mening.

De Politiek van de Ondergrond

Na corona, zo wonden we elkaar op, zou niets meer zijn zoals vroeger. In Marioepol is die voorspelling helaas uitgekomen, in Zaventem en Charleroi helaas niet. We zouden volop investeren in de onmisbare publieke goederen, op weg naar een sociaal rechtvaardig en duurzaam maatschappelijk model. Het was een kwestie van, pakweg, een paar maanden doorpakken. Zorg, onderwijs, voedsel, water... deze essentiële sectoren voor de economie van het dagelijks leven zouden weer in het centrum van het debat kunnen staan. In deze Lokaal lezen we op twee plaatsen over energie, dat andere onmisbare deel van de 'foundational economy': het extra investeringsplan van 4 miljard van gigant Fluvius (p. 6) en kabouters Merksplas (p. 54) dat als enige gemeente zelf zijn nutsleidingen beheert en zelf ook energieleverancier is. We moeten de ondergrond dringend herpolitiseren.

231.634 kilometer nutsleidingen en 1.171.490 openbare lichtpunten zijn eigendom van de Vlaamse lokale besturen. Fluvius is de koepel van de elf intercommunales, beheerd door de lokale besturen, en staat in voor die distributienetten. In veel landen is die economische basisinfrastructuur geprivatiseerd, bij ons gelukkig niet of nog niet. Fluvius is dan wel publieke eigendom, het functioneert in een grootschalig systeem gedicteerd door de wetten van het kapitaal en van marktactoren. In 2016 stemde 80% van de lokale besturen vrolijk in met een overdracht van een pakket aandelen van Eandis aan een Chinese staatsvrijwilliger. De stap naar gedeeltelijke privatisering is toen maar op het nippertje geblokkeerd. Het toont dat veel lokale besturen zich geen eigenaar meer voelen van deze publieke infrastructuur. Dat is in Merksplas dan toch anders. In 2003 eiste Europa, zelf gevat in een neoliberale logica van concurrentie, de scheiding tussen distributie en verkoop van energie. In Merksplas hielden ze beide zelf in handen en richtten ze daarvoor twee juridisch autonome gemeentebedrijven op. 85% van de inwoners is klant.

Publieke eigendom is essentieel maar waarborgt nog geen duurzaam beleid. Veel lokale besturen hebben hun openbare verlichting aan Fluvius overgedragen. Fluvius zet meer in op spaarzame lichtarmaturen, maar plaatst er wel overal. Fluvius is een kabelmaatschappij en legt dus overal kabels. Ook landelijke fietspaden waar 's avonds nauwelijks fietsers passeren, hebben veel bekabelde lichtpunten die vrolijk blijven branden, zonder fietsers. Minder lichtpunten, interactieve detectiesystemen, autonome armaturen op zonne-energie... goed voor de energiefactuur, de biodiversiteit en de lichtvervuiling, slecht voor Fluvius. Veel lokale besturen laten passief en lijdzaam begaan: de ingenieurs van Fluvius zullen het wel weten. Fluvius praat liever met financieel directeurs en mijdt kritische ambtenaren die al te zeer

zelf het licht hebben gezien. Meer solar-straatverlichting en minder overbodige lichtpunten kunnen lokale besturen geld besparen. Geld besparen door inzet op duurzaamheid of een groter dividend van Fluvius door duurzame investeringen? Politisering dus.

De wereld van energie is sedert 2003 niet zo'n klein beetje veranderd. Fluvius zit nog helemaal in de wereld van groot en groter. Ondertussen duiken overal kleinschalige energiesystemen op, waarbij de burger niet langer passieve klant is, maar meer en meer actieve producent en coöperant. Bij Fluvius zijn burgers passieve afnemers. In Merksplas zorgt energie voor energie. Merksplas gebruikt de winst voor Merksplas: van sportinfrastructuur tot riolering. De gemeente heeft zelf een beperkt aantal productie-eenheden, koopt stroom bij 300 bedrijven uit de regio en investeert in warmtenetten. In Merksplas is energie deel van de lokale politiek, veel lokale besturen laten de politieke keuzes aan de ingenieurs van Fluvius en hebben geen deskundigheid meer in huis.

Toen Electrabel de gemengde intercommunales domineerde, bestond de belangrijkste vorm van participatie van de lokale besturen in langzaam dronken worden aan rijkgevlude tafelen. Lokale bestuurders aten letterlijk en figuurlijk uit de hand van Electrabel. Hallucinant waren de verhalen over de druk die Electrabel op de bestuurders uitoefende. Burgers waren alleen anonieme aansluitingsnummers. In Merksplas zorgt energie voor de vorming van een lokale publieke energiegemeenschap met het lokale bestuur aan het stuur. Dat geeft energie om bedrijven en burgers actief te laten participeren. Dat is al lang geen participatie meer die alleen maar steunt op met elkaar babbelen, zoals collega Lanckswert participatie nog omschrijft (p. 29). Het babbelen hebben we gehad. Dit is de participatie van het doen, de participatie die uw en mijn gedrag in vraag stelt, de participatie van samen werken aan een duurzaam lokaal energiesysteem, de participatie waarbij de eigen verantwoordelijkheid aan de orde is, van burgers en van het lokale bestuur. Dat is de volle betekenis van de energietransitie die ook Fluvius te wachten staat. Toen Merksplas in 2003 zijn eigen keuze maakte, vonden velen dat de gemeente een achterhoedegevecht voerde. Twintig jaar later lijkt het erop dat Merksplas in de voorhoede van de energietransitie zit.

Of Ventilus onder of boven de grond moet, weet ik niet. Wat ik wel weet: het is tijd dat in het politieke debat de ondergrond weer bovengronds komt.

Groeten uit Merksplas. —

FILIP DE RYNCK
columnist van Lokaal

Energiecrisis en inflatie: grotere financiële schok dan de covidfactuur

STUDIE LOKALE FINANCIËN 2022

Terwijl gemeentebesturen nog steeds onrechtstreeks de nasleep van de gezondheids crisis in de gemeentelijke financiën voelen, hebben ze met 2 nieuwe uitdagingen te kampen: een steeds hogere energiekost en een inflatie op haar hoogste peil in 40 jaar. Ondanks federale energiemaatregelen houden steden en gemeenten nauwlettend de eigen energiefactuur in de gaten en zien ze een toenemend aantal steunaanvragen bij het OCMW, terwijl tegelijkertijd de loonindexering druk zet op de gemeentebegroting.

Zullen steden en gemeenten hun voorbeeldfunctie in de energietransitie en hun rol als belangrijke investeringsmotor kunnen waarmaken?

Belfius Research maakt de balans op in de Studie Lokale Financiën 2022. Raadpleeg de analyses en conclusies op belfius.be/studies.

Belfius